Admir Lisica

PRIČE IZ DIJASPORE

i domovinskih zemalja

PRIČE IZ DIJASPORE i domovinskih zemalja

Autor:
Admir Lisica

Recenzija:
Doc.dr. Amra Šačić-Beća

Lektura:
Azra Crnčalo

DTP i korice:
Jasmin Moco

Urednik:
Sanadin Voloder

Izdavač:
Asocijacija za kulturu, obrazovanje i sport-AKOS, Sarajevo

Za izdavača:
Hfz.dr. Dževad Hrvačić

Admir Lisica

PRIČE IZ DIJASPORE

i domovinskih zemalja

Sarajevo, 2018.

Ova knjiga objavljena je uz podršku
“Zimmermann Økonomi og Regnskap AS” i
“Zimmermann AS”

SADRŽAJ

RIJEČ IZDAVAČA.....8
PREDGOVOR.....10
RECENZIJA.....12
BOŠNJACI U AUSTRALIJI.....16
RAMAZAN U AUSTRALIJI SLIČAN JE ONOM U BIH.....27
BOŠNJACI U DANSKOJ NISU ZABORAVILI ODAKLE DOLAZE.....31
BH RADIO ODENSE: ZADATAK OČUVANJE BH. TRADICIJE I BOSANSKOG JEZIKA.....40
ČASOPISI BH. DIJASPORE–ČUVARI KULTURE I JEZIKA....43
BOSANCI I HERCEGOVCI NA ISLANDU.....48
MOSTARAC U MEKSIKU.....57
BOŠNJACI U NORVEŠKOJ: VRHUNSKI OBRAZOVANI, VRIJEDNI I ODGOVORNI.....63
NORVEŠKI NOGOMETNI SUDIJA POMAŽE RAZVOJ SPORTA U OLOVU.....73
PRVA BOSANSKA BIBLIOTEKA U NORVEŠKOJ OTVORILA VRATA ČITAOCIMA.....76
BOŠNJACI U NJEMAČKOJ.....79
BOSANSKOHERCEGOVAČKI TRENER NA KLUPI NJEMAČKOG JAHN REGENSBURGA.....87

ISKUSTVO BOŠNJAKA U PORTUGALU.....90
BOŠNJACI SANDŽAKA JOŠ ČEKAJU AUTONOMIJU.....96
SLOVAČKI HOKEJ NA BOSANSKOM LEDU.....103
IZGRADNJA JAKE BOSNE I HERCEGOVINE GLAVNI MOTIV BH. STUDENTIMA U TURSKOJ.....106
BOSANCI I HERCEGOVCI U VELIKOJ BRITANIJI.....110

INTERVJUI.....119
Talić-Gabriel: Maćehinski odnos BiH prema dijaspori.....119
Sead Šahman, glasnogovornik Bošnjačke stranke u Crnoj Gori: Radujmo se susretu s ljudima.....123
Meho Selman – od prijedorskog logora do danskog parlamenta.....129
Bermin Meškić bošnjački član Savjeta za nacionalne manjine Hrvatske: Jačajte sebe i svoju zajednicu....134
Ahmed Lindov, prvi stranac u Vijeću norveške općine Kvinesdal.....140
Sulejman Ugljanin: Bošnjaci, budite jedinstveni i imajte zajednički cilj.....145
Almir Mehonić: Bošnjacima treba sandžačka energija i bosanska mudrost.....149
BILJEŠKA O AUTORU.....155

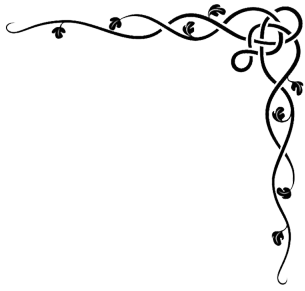

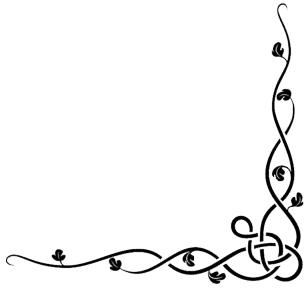

RIJEČ IZDAVAČA

Čovjek je misaono i dinamično biće, odnosno osnovna komponenta ljudske civilizacije je pokretljivost. Ova činjenica je najjezgrovitije izražena u izreci *„U kretanju je bereket“*. Stanovnici Bosne i Hercegovine već duže od dva milenija doživljavaju migracije koje su uglavnom prinudne.

Ova knjiga dolazi nam u javni prostor upravo kada je tematika migracija, iseljavanja mladih i obrazovanih građana Bosne i Hercegovine top tema u medijima što nam nudi mogućnost upoređivanja uzroka ranijih migracija sa savremenim trendovima.

Knjiga *Priče iz dijaspore i domovinskih zemalja* predstavlja mapu uspješnih pojedinaca, organizacija, udruženja u dijaspori kao koordinate za sadašnje i buduće iseljenike, kao motivacija za uspjeh onima koji ostaju, ali i onima koji idu.

Ova knjiga je dokaz da migriranje, bilo da je pruzrokovano ratom, ekonomskim ili društvenim (ne)prilikama nije negativna pojava ako su naše zajednice u dijaspori dobro organizovane, integrisane u svoja nova društva, ali bez asimilacije, odnosno ako uspjevaju očuvati jezik, kulturu, tradiciju, vjeru.

To su preduslovi za povratak jednog ili većeg dijela dijaspore u maticu.

Ova knjiga je doprinos jačanju bosanskohercegovačkih dijas-

poralnih zajednica kroz njihovu afirmaciju u domaćim i

regionalnim medijima, kroz njihovo međusobno uvezivanje i na kraju najvažniji efekat jeste pritisak da nadležne institucije preuzmu svoju odgovornost.

Nadamo se da će kolega Admir Lisica nastaviti sa svojim pisanjem i istraživanjem te da će područje svoga rada proširiti na bilježenje uspješnih povratničkih priča iz dijaspore u Bosnu i Hercegovinu.

Sanadin Voloder

PREDGOVOR

Migracioni procesi veoma su učestala pojava u historiji čovječanstva. Bilo da se radi o migracijama uzrokovanim ratom, ekonomskim ili političkim razlozima, iseljavanje predstavlja komplikovan proces. Bošnjačka i bosanskohercegovačka „migrantska priča" započela je još 1878. godine, nakon okupacije Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske. Proces koji je započeo još u 19. stoljeću traje kontinuirano s različitim povodima iseljavanja. Agresijom na Bosnu i Hercegovinu, u periodu od 1992. do 1996. godine, započela je jedna od najmasovnijih iseljeničkih epizoda.

Stotine hiljada Bosanaca i Hercegovaca bile su primorane da svoje utočište potraže u zemljama Evrope, Australije i Amerike. Ova knjiga je posvećena upravo njima. Sastoji se od preko dvadeset opširnih priča o bošnjačkoj i bosanskohercegovačkoj dijaspori širom svijeta. Glavni fokus priča su pojedinci iz Bosne i Hercegovine koji su, uslijed agresije na našu domovinu, bili primorani napustiti svoja ognjišta.

Također, svoj prostor u knjizi našla je i mnogobrojna dijaspora, koja je svoj put u zemlje širom svijeta započela po završetku Drugog svjetskog rata, kao i Bošnjaci u domovinskim zemljama Bošnjaka u regionu.

Priče su tokom 2017. i 2018. godine kontinuirano objavljivane u nekoliko bosanskohercegovačkih i regionalnih medija,

regionalnoj mreži *Al Jazeera Balkans*, medijskoj agenciji *Anadolu Agency*, na portalu *Akos.ba* te u bosanskohercegovačkom sedmičnom listu *Stav*. Knjiga obuhvata više desetina sagovornika koji su dali svoj osvrt na stanje bosanskohercegovačke dijaspore i na odnos Bosne i Hercegovine prema njoj. Sagovornici su se osvrnuli i na uvjete življenja i na odnos prema njima, zemlje, u kojoj su trenutno nastanjeni.

Tokom rada na ovom samoinicijativnom projektu, uspio sam za sagovornike imati ljude iz Australije, Meksika, Portugala, Slovačke, Islanda, Danske, Norveške, Njemačke, Velike Britanije, Luksemburga, Turske, Hrvatske, Crne Gore i Sandžaka. Knjiga je plod ideje o predstavljanju dijaspore na pravi način, kako to dolikuje, ali uz činjenice i vjerodostojne podatke.

Priče, koje je obuhvatila knjiga *Priče iz dijaspore i domovinskih zemalja,* bave se stanjem među bosanskohercegovačkom dijasporom diljem svijeta, odnosom stranih zemalja prema našim građanima, odnosom matice Bosne i Hercegovine prema iseljenom stanovništvu, pojedinačnim i kolektivnim uspjesima naše dijaspore te dobrim međusobnim odnosima i pozitivnim stvarima koje su od velikog značaja za bosanskohercegovačku dijasporu širom svijeta, ali i za bosanskohercegovačko društvo u cjelini.

Admir Lisica, MA

RECENZIJA

Knjiga nevelikog obima, ali sa snažnom porukom, nastala je iz pera mladog historičara i novinara Admira Lisice. Riječ je o djelu koje predstavlja svojevrsni mozaik različitih priča bošnjačke (pa moglo bi se reći i bosanskohercegovačke) dijaspore. Svako od poglavlja u knjizi je nastalo kao rezultat novinarsko-istraživačkog rada autora. Tekstove koje je objavljivao u svojim zanimljivim kolumnama u bosanskohercegovačkom časopisu Stav i veoma čitanim, međunarodnim web portalima (Anadolu agency, Al Jazeera Balkans i Akos.ba), Admir Lisica je objedinio u knjizi *Priče iz dijaspore i domovinskih zemalja.*

Iz teksta sadržaja jasno se vidi da je knjiga podijeljena na dvije, jasno definirane tematske cjeline. Prva cjelina se odnosi na priče o bošnjačkoj dijaspori od Australije do Južne Amerike. Treba naglasiti da je autor vješto izbjegao zamku da opisuje učestale teme, bazirane na radničkom životu bosanskohercegovačke dijaspore u dolinama Rajne, Labe i Dunava te čitaocu otkriva detalje o dobro organiziranim bošnjačkim zajednicama u dalekoj Australiji, hladnom Islandu, za nas egzotičnom Portugalu, bogatoj Britaniji itd. Svoje pisanje o bošnjačkoj zajednici koja egzistira u određenoj državi, autor počinje najprije kratkim historijskim pregledom u kojem navodi osnovne historijske činjenice o hronologiji doseljavanja, uzrocima migracije i brojnosti doseljenika.

Ta historijska komponenta je važan dio ove knjige jer autor ne piše samo o svojim savremenicima iz dijaspore, koji su mu pri tome i sagovornici, već se osvrće i na ranije generacije doseljenika koji su udarili temelje formiranju lokalnih udruženja i vjerskih organizacija.

Čini se da su autoru posebno, ne bez razloga, bili zanimljivi obrazovani i uspješni ljudi koji vode porijeklo iz Bosne i Hercegovine. Razgovarao je, između ostalih, i s tužiocem iz Australije, Tarikom Abdulhakom, Sarajlijom koji je tužilačko iskustvo stjecao na raznim slučajevima, od kojih se izdvaja odgovornost u slučaju Khieua Samphana, predsjednika Kambodže. Potom, iz ove knjige možemo saznati više o Prijedorčaninu Mehi Selmanu, koji je je prvi stranac izabran u parlament Kraljevine Danske od njegovog nastanka. Posebno je zanimljiva priča o Javoru Sliški, uspješnom poslovnom čovjeku porijeklom iz Mostara, koji od 1992. godine živi u Meksiku. Također, u Norveškoj je Lisica „pronašao“ čitav niz uspješnih i obrazovanih ljudi koji su ponosni na svoje bosanskohercegovačke korijene (Ahmed Lindov, Uzeir Bukvić, i dr). Važnost obrazovanja za Bošnjake koji žive van matične države posebno je došla do izražaja u opisu života mladih ljudi koji su otišli na studije u Tursku.

Kultura i jezik su ključne komponente za održavanje nacionalnog identiteta. U više narata to je podcrtano u ovoj knjizi. Naime, autor nam donosi priče o učenju bosanskoga jezika u školama u Australiji i dječijoj školi „Jabuka“ u Norveškoj. Također, navodi i činjenicu da je u Velikoj Britaniji postoja-

lo čak jedanaest škola u kojima se, kao dopunski predmet, izučavao bosanski jezik. Danas se u samo šest gradova izučava ovaj jezik (London, Hertfordshire, Derby, Coventry, Birmingham i Manchester). Čitaoci iz ove knjige mogu saznati podatke o prvoj bošnjačkoj radiostanici u svijetu (Melbornu), o bosanskohercegovačkom radiju Odense (Danska), o prvoj bosanskoj bibiloteci u Norveškoj itd. Pišući o časopisima bosanskohercegovačke dijaspore, autor ih s pravom naziva „čuvarima kulture i jezika". Za te časopise se navodi da imaju za cilj da artikuliraju i profiliraju nacionalne, političke i kulturne stavove Bošnjaka u emigraciji.

Posljednjih dvadeset stranica knjige autor je posvetio razgovorima s uspješnim Bošnjacima te institucionalnim predstavnicima bošnjačke dijaspore (Đemila Talić-Gabel, Meho Selman, Bermin Meškić, Ahmed Lindov, Sulejman Ugljanin i Almir Mehonić). Pored zanimljivih i inspirativnih ličnih iskustva, njegovi sagovornici su podijelili neka svoja politička razmišljanjau vezi s npr. položajem Bošnjaka u susjednim državama. To je ujedno i druga tematska cjelina knjige.

Za kraj treba reći da je pred nama knjiga koja će, sigurno, domaćoj čitalačkoj sceni približiti kuturno-historijski razvoj bosanskohercegovačke dijaspore. Čitalac iz teksta može jasno prepoznati osnovne razloge zbog kojih je ovakva knjiga bila potrebna u nekom širem popularističkom diskursu. Iako je riječ o mladom autoru, Admir Lisica je kroz ovu knjigu ili bolje reći zbornik tekstova, dao doprinos izučavanju bošnjačke etnografije. Shodno tome, kao historičar, prepoznao je ulogu

koju imaju ili će imati iseljenici u razvoju matične države. Zbog svega navedenog, preporučujem ovu knjigu za publiciranje.

Doc.dr. Amra Šačić-Beća

BOŠNJACI U AUSTRALIJI

Bošnjaci su još za vrijeme austrougarske vladavine započeli svoju "migrantsku priču". Tada je, zbog promjene vlasti, veliki broj Bošnjaka napustio Bosnu i Hercegovinu i naselio se u Tursku. Iseljavanje Bošnjaka u kontinuitetu je nastavljeno tokom austrougarske vladavine, ali i u kasnijem periodu Kraljevine SHS. Prvi i Drugi svjetski rat također su za posljedicu imali migraciona kretanja među Bošnjacima. Uslijed agresije na našu domovinu, od 1992. do 1995. godine, Bošnjaci su se našli pred novim izazovom. Ponovno iseljavanje našeg naroda rezultiralo je time da danas gotovo nema zemlje u svijetu u kojoj se ne nalazi neka od bošnjačkih porodica, pa tako se možemo "pohvaliti" da nas ima čak i u dalekoj Australiji. U ovoj državi, prema nezvaničnim podacima, živi više od 20.000 iseljenika iz Bosne i Hercegovine.

Iako je najveći broj doseljenika iz Bosne i Hercegovine u Australiju pristigao tokom agresije na našu domovinu, historija Bošnjaka u ovoj dalekoj zemlji počela je znatno ranije. Nakon završetka Drugog svjetskog rata u Jugoslaviji, nastupio je period represije prema neistomišljenicima, pa su mnogi, zabrinuti za svoju sigurnost, odlučili napustiti tadašnju državu. Almedin Salčin pripada starijoj generaciji bošnjačkih doseljenika. Jedan je od najboljih poznavalaca historije Bošnjaka u Australiji.

"Prvi Bošnjaci u Australiju dolaze nakon Drugog svjetskog

rata. U cijeloj Australiji u tom periodu ih nije bilo više od stotinu. Tada dolazi i nekolicina političkih emigranata koji nisu željeli ostati pod komunističkom vlašću. Tu bih istaknuo šerijatskog sudiju koji je živio u Brisbaneu i sarađivao s časopisom Bosanski pogledi, kojeg je uređivao Adil Zulfikarpašić. Izjašnjavao se kao Bošnjak i bio je veoma osviješten. Kada je 1948. godine stigla grupa Bošnjaka u Adelaide, poslije određenog vremena željeli su napraviti džamiju. Vidjeli su zapušten objekt koji im je ličio na džamiju i, kada su otišli u općinu da provjere o čemu je riječ, objašnjeno im je da to i jeste džamija i da je oni mogu, ako žele, koristiti.

Englezi su nekad davno doveli Afganistance s devama jer su u to vrijeme deve bile najbolje prijevozno sredstvo. S vremenom su se ti Afganistanci asimilirali i praktično nestali, pa su naši ljudi obnovili tu džamiju i koristili je. Prvi efendija bio je izvjesni Ahmed Skaka iz Sarajeva i ostao je tu sve do svoje smrti. Najveći broj ovih ljudi bio je antikomunistički, pa, rekao bih, i antijugoslavenski orijentiran. Sedamdesetih godina i poslije dolaze tzv. ekonomski emigranti. Osamdesetih godina prošlog stoljeća u Melbourne stiže imam Azem-efendija. Džamija koju je ovaj efendija vodio bila je jedina džamija, možda u cijeloj emigraciji, koja nije bila pod kontrolom jugoslavenskih tajnih službi. Zato je bio u nemilosti Ambasade Jugoslavije i nekih 'naših ljudi' koji su radili za tajne službe. Najbolje politički organizirani Bošnjaci upravo su bili iz tog džemata, okupljeni oko ovog imama. Do devedesetih godina mislim da nije bilo više od nekoliko hiljada Bošnjaka u Australiji", ističe Salčin.

PRVI BOŠNJAČKI RADIO U SVIJETU

Tokom agresije na našu domovinu počeli su prvi masovniji dolasci naših sugrađana u Australiju, a nastavljeni su i u poslijeratnom periodu. Nakon što su neke evropske zemlje odlučile da više ne žele pružati utočište izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, procijenivši da su po okončanju rata ispunjeni svi uvjeti za njihov povratak, mnogi su evropske adrese zamijenili onim australijskim.

"Odmah nakon početka agresije na Bosnu i Hercegovinu, u Australiju počinju dolaziti naše prve izbjeglice. Obično su to bili oni koji su već imali neku familiju u Australiji ili nekoga od poznanika. Od 1995. do 2000. godine Bošnjaci iz Evrope, najviše iz Njemačke, bili su prisiljeni ili da se vrate u Bosnu i Hercegovinu ili da izaberu Australiju, Kanadu i Ameriku, što je najveći broj njih u konačnici uradio. Pretpostavlja se da danas u Australiji živi više od 20.000 Bošnjaka", naglašava Salčin.

Da su Bošnjaci u Australiji veoma organizirani, ali i nacionalno osviješteni, govori činjenica o povezanosti naše manjinske zajednice iz Australije s utjecajnim ličnostima iz bosanskohercegovačkog javnog života u periodu neposredno pred agresiju. Koliko je Bošnjake u Australiji zanimala situacija uoči rata u Bosni i Hercegovini, najbolji je dokaz osnivanje Prvog bošnjačkog radija, nekoliko godina prije zvaničnog povratka nacionalnog imena Bošnjak. Putem ovog radija održavana je veza s maticom, a slušaocima širom Australije nuđene su

provjerene informacije iz domovine.

"Kada je najavljeno da će se formirati SDA u Sarajevu, doveden je u Australiju tadašnji visoki funkcioner ove stranke Hasan Čengić i formirana je prva podružnica SDA u svijetu. Početkom rata u Hrvatskoj, sa sviješću da će se rat prenijeti u Bosnu i Hercegovinu, u Melbourneu je formiran 'Bosanski informativni centar'. Iz Sarajeva nas je svaki dan izvještavala rahmetli Mirsada Nikšić-Salčin. I danas se neki sjećaju njenih izvještaja o naoružavanju Srba. Bošnjaci Australije tada shvataju da dolaze teški dani njihovoj braći i sestrama u Bosni i Hercegovini. Nedugo nakon formiranja BIC-a 1991. godine, na lokalnoj radiostanici u Melbourneu 3ZZZ počeo je s radom Prvi bošnjački radio u svijetu.

Od početka rada bošnjačkog radija izvještavali su naši najbolji novinari tog doba. Posebno među njima treba spomenuti Fahrudina Đapu, Mahira Sokoliju, Nedima Sarača i Tihomira Lozu. Nekoliko puta javili su nam se i Senad Hadžifejzović i Senad Avdić. Tri godine u toku rata telefonske izvještaje iz Sandžaka slao nam je i Rasim Ljajić. Danas u Australiji možemo gledati sve bosanske, hrvatske i srpske TV kanale, dok u vrijeme agresije nije bilo interneta, nisu nam dolazile novine, nismo mogli slušati niti jedan radio, a o TV kanalima da ne govorimo. Kada uzmete ove činjenice u obzir, možete shvatiti šta je predstavljao Bošnjacima radio putem kojeg su jedino bili informirani. U toku rata na bošnjačkom radiju Melbourne mogli su se čuti razgovori s vodećim ljudima u Bosni i Hercegovini, kao što su Alija Izetbegović, Adil Zulfikar-

pašić, Muhamed Filipović, Nijaz Duraković, Haris Silajdžić, Stjepan Kljuić, reis Cerić, Kardinal Puljić… Bošnjački radio je u toku rata organizirao dolazak u Australiju dvojici svojih saradnika: Fahrudinu Đapi i pjesniku Mili Stojiću. Drugi put doveli smo u Australiju člana Predsjedništva BiH, rahmetli Nijaza Durakovića i novinara Mahira Sokoliju.

To je bila izuzetno uspješna posjeta. Uspjeli smo, u saradnji s radijem iz Sarajeva koji je vodio Mirsad Ibrić, organizirati program Most ljubavi Sarajevo i Melbourne. Jedna anegdota tokom trajanja ovog radija desila se prije početka rata, kada sam dobio informaciju od prijatelja da je Kerim Lučarević organizator jedne grupe Bošnjaka za odbranu Bosne. Nazvao sam Kerima i ponudio mu intervju, te naglasio da će razgovor biti sniman od jugoslavenske UDBA-e te da zbog toga dobro razmisli da li će dati intervju za naš Bošnjački radio. On je malo razmislio i pristao, rekavši da ih se nimalo ne boji. Objavili smo taj intervju pod njegovim pseudonimom 'Doktor'. Imali smo razgovor i s komandantom Armije RBiH u sarajevskoj općini Novi Grad, rahmetli Ramizom Salčinom. Početkom 1993. godine grupa Bošnjaka organizirala se i kupila objekt koji je prvi u svijetu nosio prefiks bošnjački. Bio je to Bošnjački dom. Nažalost, nakon svega osam godina postojanja i kvalitetnog rada, Bošnjački dom je zatvoren i privatiziran. U Melbourneu, pored džamije, to je bio jedini objekt u kojem su se okupljali Bošnjaci", prisjeća se Salčin.

OBRAZOVANI I USPJEŠNI

Đemila Talić-Gabriel, počasni konzul Bosne i Hercegovine u Australiji, spada u grupu doseljenika koji su bili primorani napustiti Njemačku. Pred njom su se prije šesnaest godina nametnule dvije mogućnosti: da se vrati u rodnu Bosansku Dubicu, iz koje je početkom agresije protjerana, ili da svoj život započne u dalekoj Australiji. Pošto je povratak u Bosnu i Hercegovinu bio gotovo nemoguć, Đemila je odlučila doći u Australiju.

"Prvi susret s Australijom bio je veoma čudan. Nisam znala engleski jezik, pa je sve išlo teže. Krenula sam od nule. Međutim, ubrzo sam se uspjela snaći, a veliku zahvalu za to dugujem tadašnjem efendiji iz Sydneya Salihu Mujali, koji je bio moj učitelj i pokretač svih uspjeha. S pravom mogu reći da je on bio mentor mnogim Bošnjacima u Australiji. Osjećam dužnost prema svojoj domovini i potrebu za pomaganjem našim ljudima, te se zbog toga odazivam raznim projektima. Činjenica da sam podržavala velike projekte u organizaciji naše ambasade omogućila mi je titulu počasnog konzula, na što sam posebno ponosna. Jedan od najzaslužnijih što nosim ovu počasnu titulu jeste bivši ambasador Bakir Sadović", kaže Talić-Gabriel.

Posebno ističe bošnjačka druženja u organizaciji naše Islamske zajednice, ali i njegovanje naše tradicije putem brojnih udruženja. Također, Bosanci i Hercegovci u Australiji veliku pažnju posvećuju učenju bosanskog jezika kroz nekoliko ško-

la u više australijskih gradova.

"Etnička škola u Sydneyu omogućava učenje bosanskog jezika, iako smanjenim kapacitetima i na nižem nivou nego u Melbourneu, gdje je to mnogo ozbiljnije. Veliko je interesiranje za učenje bosanskog jezika kod sada već treće generacije naših doseljenika. Svoju djecu odgajamo da vole Bosnu i Hercegovinu kako bi u budućnosti oni jačali odnos sa svojom maticom. Australcima mnogo pričamo o Bosni i Hercegovini. Oni podržavaju Bosnu i Hercegovinu i njenu nezavisnost. Svjesni kroz šta je naš narod prošao uslijed agresije, suosjećaju s nama. Većina nas je ovdje dobro situirana i željni smo pomoći svojoj domovini. Posebno bih spomenula Tarika Abdulhaka, veoma uspješnog tužioca u državi Novi Južni Wales. Ono što nama posebno fali jeste izborna komisija koja bi nas posjetila kako naši glasovi ne bi kasnili i bili zanemareni kao ranijih godina tokom izbora u BiH. Bitno je iskoristiti svoje demokratsko pravo i glasati bilo gdje da se nalazimo u dijaspori", tvrdi Talić-Gabriel.

Sarajlija Tarik Abdulhak jedan je od najboljih ambasadora naše zemlje u Australiji. Tužilačko iskustvo stjecao je na raznim slučajevima, od kojih se izdvaja odgovornost u slučaju Khieua Samphana, predsjednika Kambodže. Ovaj uspješni Sarajlija stigao je u Australiju za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini.

"Rođen sam u Sarajevu, moja je majka Sarajka, a otac Sirijac, koji je studirao medicinu, postao doktor i ostao u Sarajevu.

Početkom rata imao sam šesnaest godina i pohađao sam srednju školu. U Sarajevu smo ostali sve do kraja 1992. godine, kada odlazimo u Siriju, u kojoj ostajemo dvije godine. Nakon toga, 1994. godine doselili smo u Australiju. U početku sam radio razne poslove unutar naše zajednice kako bih pružio pomoć bosanskim izbjeglicama. Nakon toga sam počeo studirati, do 2002. godine. Dok sam studirao pravo, radio sam u nekoliko humanitarnih organizacija. Prvih nekoliko godina većina mojih klijenata bili su doseljenici iz naše domovine. Završio sam pravni fakultet na University of Technology Sydney kao najbolji student, što je bila dalja referenca u mojoj karijeri.

Godine 2004. dobio sam ugovor od tri mjeseca pri OHR-u, u sklopu projekta uspostave vijeća za ratne zločine Suda BiH. Kad je uspostavljen odjel za ratne zločine, postao sam rukovodilac odsjeka za sudsku upravu, a onda savjetnik predsjednici i registraru Suda BiH. Na Sudu BiH sam radio do januara 2008. godine, kada sam prešao u Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia, gdje sam radio pri UN-u. Između ostalih predmeta, imao sam odgovornost za slučaj Khieua Samphana, predsjednika Kambodže u toku režima Pola Pota, koji je bio jedan od lidera 'Crvenih Kmera'. U augustu 2014. godine vijeće je osudilo Samphana za zločine protiv čovječnosti i odredilo mu doživotnu kaznu", prisjeća se Abdulhak.

Poslije slučaja u vezi s Kambodžom, Tarik Abdulhak radio je u Bruxellesu za Međunarodnu komisiju koja istražuje ratne zločine u Siriji: "Nakon toga sam se ponovo vratio u Australiju i počeo raditi kao barrister, baveći se uglavnom krivičnim

pravom. I dalje sam radio, s vremena na vrijeme, za Međunarodnu komisiju, kao savjetnik u vezi s istragom zločina u Siriji. U februaru 2017. godine imenovan sam za tužioca u državi Novi Južni Wales. Uglavnom radim na predmetima organiziranog kriminala i ozbiljnog nasilja. S vremena na vrijeme držim predavanja iz međunarodnog krivičnog prava. Također sam član komisije za saradnju između rukovodstva policije u državi Novi Južni Wales i etničkih zajednica."

ULAGANJE U RAZVOJ AUSTRALIJSKOG DRUŠTVA

Historičar Džavid Haverić radi na Univerzitetu Charles Sturt u Australiji, u Centru za islamske nauke i civilizaciju. Autor je devet knjiga, među kojima se izdvaja Bosanski muslimani u Australiji: historijski pregled. Ovaj značajni rad baziran je na 300 intervjua i razgovora, posjeta bošnjačkim zajednicama, islamskim centrima i klubovima, kao i relevantnoj historiografskoj građi.

"Knjiga je pisana na bosanskom jeziku i obuhvata periode naših iseljenika naročito iza Drugog svjetskog rata, zatim ekonomske migracije tokom sedamdesetih i osamdesetih godina, pa do novog iseljeničkog talasa nakon 1990. godine. Ona dokumentira stogodišnju historiju bošnjačkog iseljeništva na australijskim prostorima. Knjiga naročito posvećuje pažnju historijskom razvoju bošnjačkih organizacija i aktivnosti iz vjerskih, kulturnih, sportskih i drugih oblika djelovanja. Obiluje arhivskom građom koju sam skupljao putujući širom

Australije.

Značajan aspekt uključuje interakciju bosanskih muslimana s muslimanima drugih etničkih skupina, koji su se u isto ili slično vrijeme doselili u Australiju. Ona dokumentira historijski razvoj naše Islamske zajednice u Australiji. Ona demonstrira i našu prilagodljivost i uspješno uklapanje u većinsko nemuslimanskom prostoru i podršku australijskom multikulturalizmu. Knjiga pokazuje kako su Bošnjaci značajno učestvovali u ekonomskom razvoju Australije radeći na njenim nacionalno značajnim projektima. Poslužila je kao korisna referenca mnogim istraživačima, magistarskim i doktorskim disertacijama širom svijeta", napominje Haverić.

Bošnjaci ulažu napore u jačanje svoje zajednice, ali i cijelog australijskog društva, koje se pokazalo veoma prijateljski nastrojeno prema njima.

"Stanje bošnjačke dijaspore zavređuje dužu analizu. Ona ima svoje uspjehe i dostignuća zato što naši vrijedni ljudi vole druženja i gostoprimstvo, vole našu bošnjačku tradiciju i kulturu, vole bosanski jezik, vole i zemlju u kojoj sada žive, a uz to, australijske multikulturne institucije ih podržavaju. Vrijedni Bošnjaci su u proteklim godinama, pored džamija, podigli više kulturnih centara u kojima održavaju svoje aktivnosti.Već tradicionalno održavaju nogometne turnire, kulturne i druge manifestacije. Smatram da je kolektivni doprinos važniji nego pojedinačne liderske inicijative u zajednici jer samo zajedno, timskim radom, naše organizacije bilježile su uspjehe. Ima-

mo nekoliko relativno uspješnih organizacija, bosanskohercegovačkih i bošnjačkih. Naša dijaspora u Australiji se okuplja, uostalom, kao i velika većina drugih zajednica, na etničkoj osnovi, ali pripadnici drugih etniciteta ili religija su tradicionalno dobrodošli", zaključuje Haverić.

(Stav, br. 158)

RAMAZAN U AUSTRALIJI SLIČAN JE ONOM U BIH

Prvi muslimani u Australiju pristižu u drugoj polovini 19. stoljeća, kada Englezi sistematski naseljavaju područje Australije muslimanima iz Pakistana, Indije i Afganistana. Razlog ovakve odluke tadašnjih kolonizatora bila je velika potreba za radnom snagom u ovoj zemlji. Tokom dvadesetog stoljeća dolazi do ekonomskog razvoja Australije, što je doprinijelo da se, naročito u periodu nakon Drugog svjetskog rata, poveća interes za doseljavanjem na taj kontinent. Osim doseljenika iz većinskih muslimanskih zemalja, prema ovoj dalekoj zemlji krenuli su i doseljenici iz evropskih država, među kojima su se posebno u prvim godinama nakon završetka Drugog svjetskog rata isticali stanovnici zemalja bivše Jugoslavije. Stanovnici zemalja iz regije, koji su iz različitih razloga svoj put nastavili u Australiji, u većini slučajeva su se veoma brzo privikli na novu sredinu. Osim toga, mnogi su kroz svoj doprinos australijskoj zajednici postigli istaknute rezultate, a među takvim je i dugogodišnji glavni imam u Australiji, Salih ef. Mujala. Iako se u Australiju doselio u „trećoj“ generaciji doseljenika početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća, Salih ef. Mujala ostavio je veliki trag u historiji Islamske zajednice Australije.

OD KONJICA DO SYDNEYA

Salih ef. Mujala rođen je 1952. godine u okolini Konjica. Gazi Husrev-begovu medresu završio je 1973. godine, a nakon toga odlazi na studije u Egipat. Na jednom od najpoznatijih islamskih fakulteta Al – Azher u Kairu, diplomirao je 1979. godine. Kako kaže Mujala, njegova „australijska priča" započela je 1983. godine, kada odlazi u Sydney kako bi obavljao dužnost imama u Bošnjačkoj Islamskoj Zajednici, Džemat Penshurst u Sydneyu. Značajno je spomenuti i to da je Salih ef. Mujala imam s najdužim stažom u bosanskohercegovačkoj dijaspori.

„Poslije završetka školovanja radio sam kao profesor Kiraeta u ženskoj Gazi Husrev-begovoj medresi. Nakon kratkog angažmana u ovoj instituciji, čij sam i sam svršenik, odlazim u daleku Australiju. U ovu zemlju sam došao u toku mjeseca juna 1983. godine. Razlog zbog kojeg sam došao bilo je moje imenovanje na mjesto imama u Bošnjačkoj islamskoj zajednici u Sydneyu. U ovoj zajednici sam radio sve do 1. maja 2017. godine, kada odlazim u zasluženu penziju", prisjeća se Mujala.

Ipak, ono po čemu je ovaj imam najviše poznat u Australiji je funkcija glavnog imama muslimana Australije. Ovu funkciju je obnašao uporedo s aktivnostima koje je obavljao u Bošnjačkoj islamskoj zajednici u Sydneyu. Za časno i profesionalno obavljanje dužnosti na tlu Australije više puta je nagrađivan, što je svakako još jedna potvrda o njegovom kvalitetnom radu.

„Dužnost glavnog imama za muslimane u Australiji obavljao sam od 1993. godine kontinuirano pa sve do prošlogodišnjeg odlaska u penziju. Smatram da je iza mene jedan veoma značajan periodu u kojem se uradilo dosta korisnih stvari, kako za muslimane iz Bosne i Hercegovine, tako i za ostale muslimane u Australiji. Obavljajući navedene funkcije, uradilo se dosta toga, a naravno radi se i danas. Posebno se to odnosi na projekte namijenjene Bosni i Hercegovini“, govori Mujala.

RAMAZAN U AUSTRALIJI

Iako je već preko trideset godina izvan Bosne i Hercegovine, Mujala ističe kako se trudi kao i ostali Bošnjaci, koji dugo godina borave u ovoj zemlji, da barem u toku mjeseca ramazana u Australiji učine ugođaj sličnim onom u Bosni i Hercegovini. Naravno, razlike postoje, ali kako kaže one nisu velike, pa je to razlog što se i u ovoj zemlji osjećaju skoro kao kod kuće.

„Mjesec ramazan u Australiji kod Bošnjaka koji ovdje žive svakako je sličan ramazanu u Bosni i Hercegovini. Dokaz da je to tako nalazimo i u povećanju svakodnevnih aktivnosti u vezi s ramazanom, što je slučaj i s praksom muslimana u Bosni i Hercegovini. Tokom ramazana džamije su dosta posjećenije. Teravih namaz se klanja na način kao i u Bosni i Hercegovini, organizuju se zajednički iftari, uče se mukabele u džamijama, održavaju se prikladna predavanja širom australijskih džemata, sakupljaju se vitre (dobrovoljna pomoć za ljude u stanju potrebe) i šalju onima kojima su potrebne,

obilježavaju se mubarek noći na prigodan način, obilazi se rodbina i prijatelji. Većina stvari, na koje smo navikli u Bosni i Hercegovini tokom mjeseca ramazana, primjetne su i ovdje, daleko od kuće. Ipak, postoje neke sitne razlike. Jedna od glavnih razlika ramazana u Australiji i Bosni i Hercegovini je što mi ovdje nemamo kandilje na munarama, kao i to što se ne uči ezan na munarama, što je praksa bosanskohercegovačkih muslimana“, napominje Mujala.

Ramazan je samo jedna u nizu poveznica koju bosanskohercegovački muslimani ljubomorno čuvaju. Razlog zbog kojega su se iseljenici iz Bosne i Hercegovine veoma brzo integrirali u australijsko društvo, zadržavajući svoje običaje, je konstatan radi i želja za usavršavanjem te razumijevanje australijskih vlasti.

„Ukratko rečeno, nama je u Australiji bilo u većini slučajeva dobro. Naravno, rat u Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. do 1995. osjetili smo i mi u Australiji. Trebalo je spremno dočekati bosanskohercegovačke izbjeglice i pomoći im da se snađu u njima tada nepoznatoj zemlji. Definitivno, ljudi su čestiti, vrijedni i nije im trebalo puno vremena da mnogi od njih završe kvalitene škole ili zanate. Takav odnos im je omogućio da sebi obezbijede krov nad glavom, te na taj način postanu aktivni članovi zajednice kojoj doprinose“, konsatuje na kraju Mujala.

(Al Jazeera Balkans, 22. maj 2018)

BOŠNJACI U DANSKOJ NISU ZABORAVILI ODAKLE DOLAZE

Iseljavanje Bošnjaka iz Bosne i Hercegovine proces je koji traje još od austrougarske okupacije 1878. godine, kada je veliki broj Bošnjaka emigrirao prema Turskoj. Za razliku od tog perioda, kada je bošnjačko stanovništvo svoje domove napuštalo zbog vjerskih razloga i nepovoljne političke situacije, početkom devedesetih godina prošlog stoljeća razlog za naglo iseljavanje Bošnjaka bila je agresija na Bosnu i Hercegovinu. Od početka do kraja agresije stanovnici Bosne i Hercegovine utočište su pronalazili širom Evrope, ali i po drugim dijelovima svijeta. Jedna od država koja je nesebično pružila utočište našim građanima bila je Kraljevina Danska. Prije rata u ovoj skandinavskoj zemlji bilo je veoma malo ljudi iz Bosne i Hercegovine, a riječ je uglavnom bilo o osobama za koje se tada znalo reći da su "radnici na privremenom radu". Danas u Danskoj boravi između 20.000 i 22.000 građana bosanskohercegovačkog porijekla, za koje domaćini znaju reći da su najbolje integrirana zajednica. To svakako vrijedi istaći i zbog činjenice da su Bošnjaci jedna od najmlađih zajednica koja se doselila na teritoriju ove države.

"BH RADIO ODENSE" I ČASOPIS "BH GLAS"

Da su Bošnjaci aktivni i u javnom životu Kraljevine Danske, dokaz su dva bosanskohercegovačka medija s adresom u Danskoj – "BH Radio Odense" i časopis BH Glas. "BH Radio

Odense" djeluje u okviru "Useljeničkog radija" na frekvenciji FM 107,1. Program emitira svakog utorka od 17.00 do 19.00 sati. Realizira se na bosanskom jeziku, a cilj je očuvanje bosanskohercegovačke tradicije i kulture. Voditelj programa ovog radija Mensur Graca ističe da je jedan od zadataka radija da slušaocima prenosi raznovrsne teme iz Bosne i Hercegovine, ali i Kraljevine Danske: "Program, naravno, ima i zabavno-informativni karakter, a naš signal pokriva veći dio ostrva Fyn, na kojem živi približno 4.000 građana našeg porijekla. Korisnici interneta mogu nas slušati na svim mjestima na kojima postoji konekcija. Današnju redakciju čine: Nidžara Graca, Sanela Brown te Mensur Graca. Ponovno emitiranje programa 'BH Radija', poslije višegodišnjeg prestanka, desilo se 1. marta 2009. godine, i do dan danas nije prekidano. Kroz 'BH Radio' prodefilirali su mnogi koji su svojim dobrovoljnim angažiranjem željeli pomoći bosanskohercegovačku zajednicu na ostrvu Fyn. U stvaranju programa svojevremeno su učestvovali: Senida i Aida Zaklan, Majda Avdagić, Zinka Hodzić, Lejla Kaspe. 'BH Radio Odense' medijski je pokrovitelj bosanskohercegovačkih udruženja koja djeluju u Odenseu i čitavoj Danskoj. Naš radio do sada je organizirao desetke humanitarnih akcija čiji je cilj bilo pomaganje pojedincima, sportskim klubovima, povratnicima te obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini. "'BH radio Odense' nastoji ostvariti što više kontakata s osobama iz danskog političkog, sportskog i kulturnog života, i u tome smo izuzetno uspješni", kaže Graca.

Da je u čitavu organizaciju ovog radija uloženo dosta truda, te da je ovo veoma respektabilan medij, svjedoče i brojni visokopozicionirani gosti, kako iz bosanskohercegovačkog, tako i iz danskog društva.

"Gosti našeg programa veoma su često visokopozicionirani političari, književnici, novinari i različiti umjetnici iz Danske. 'BH radio Odense' obilježava i organizira proslave svih važnih datuma iz historije naše domovine. Na tim proslavama bude uvijek prisutan veliki broj gostiju, a gotovo uvijek imamo i zvanične goste iz danske politike. Tokom proslave Dana nezavisnosti naše domovine Bosne i Hercegovine 2016. godine direktnim linkom iz zgrade EU Parlamenta javila nam se predstavnica Kraljevine Danske Christel Schaldemose, i svim prisutnim u sali, kao i našem ambasadoru, čestitala 1. mart, Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine. 'BH radio Odense' često je privlačio pažnju i drugih medija u Danskoj, pa su članovi naše redakcije nekoliko puta bili gosti u TV i radijskim emisijama. Danska TV čak je i direktno izvještavala u svojim informativnim emisijama s proslava važnih bh. datuma iz naše historije. Printani mediji također su izvještavali o aktivnostima 'BH Radija'. Članovi redakcije BH Radija organizirali su i dolazak javnih ličnosti iz BiH, iz svijeta politike, kulture, sporta. Naš posljednji gost bio je Avdo Huseinović, koji se predstavio svojim posljednjim dokumentarnim filmom Bošnjaci – Genocid u kontinuitetu, što je ujedno bilo premijerno prikazivanje ovog filma u zemljama Evropske unije. Svoj volonterski rad shvatili smo krajnje ozbiljno i nemamo

namjeru odustati sve dok bh. zajednica i naša domovina imaju koristi od našeg rada. Radijski program na bosanskom jeziku u dalekoj Skandinaviji nam puno znači. Nećemo dopustiti da utihne naš radio. Blisku saradnju ostvarujemo s Udruženjem Bošnjaka logoraša, ali i s časopisom BH Glas iz grada Brande, danas jedinim printanim medijem na bosanskom jeziku u Skandinaviji", naglašava Graca.

Časopis BH Glas u velikoj je mjeri pomogao očuvanju bošnjačke tradicije. Fadil Ćatović, glavni urednik ovog časopisa, ističe da je odmah nakon dolaska u Dansku uočio potrebu za pokretanjem časopisa ove vrste, ali da su se njegove ideje ostvarile ipak nešto kasnije.

"Ideju sam realizirao u decembru 1999. godine, kada smo i odštampali prvi broj ovog lista koji izlazi svakog mjeseca u kontinuitetu, od osnivanja do danas. Slijedeći onu našu poznatu 'kupujmo i koristimo domaće', časopis štampamo već godinama u Fojnici, da i tako pomognemo našoj domovini. Izlazimo zahvaljujući svima nama koji smo dio BH Glasa svih ovih godina, ulažući ogroman i nesebičan trud. BH Glas ima veliki broj saradnika, a zajedničko svima nama jeste da smo volonteri. Cilj časopisa jeste da kroz različite društvene, kulturne, historijske, te političke teme povećamo svijest kod naših čitalaca o svojoj domovini, što nam, nadamo se, i uspijeva. Važno je istaći da dokumentirano ostavljamo u kraljevskoj biblioteci Danske BH Glas, koji svjedoči da smo narod koji ima kulturu, tradiciju vjeru i da su naši mladi naš ponos. Većina saradnika uključenih u ovaj projekt stekli su visoko

obrazovanje, što dodatno govori o strukturi ljudi okupljenih oko ove bosanskohercegovačke riječi s adresom u Danskoj", navodi Ćatović.

OD LOGORA SMRTI DO DANSKOG PARLAMENTA

U posljednjih nekoliko godina Bošnjaci u Kraljevini Danskoj pokazali su povećan interes za političko angažiranje. Posebno se to odnosi na mlađu generaciju. Primjetan je porast broja kandidata bosanskohercegovačkog porijekla na izbornim listama. Najveći politički pomak napravio je Prijedorčanin Meho Selman, koji već čitav mandat (četiri godine) sjedi u Parlamentu (ukupno pet regija), s velikim šansama da tu ostane i poslije izbora koji se u Kraljevini Danskoj održavaju u novembru ove godine. Kao zastupnik SDP-a, Selman je prvi stranac izabran u Parlament od njegovog nastanka.

"Kao bivši logoraš prijedorskih kazamata Omarska i Trnopolje, budio sam pažnju danskih medija, te sam povodom toga bio i čest gost u različitim TV i radijskim emisijama. O mom putu 'od logora do parlamentarnog zastupnika' pisale su i najtiražnije novine u Danskoj. Moj put u Danskoj počeo je 1993. godine, kada sam s roditeljima i mlađim bratom došao u izbjeglički kamp, gdje smo veoma dobro tretirani. Osim što sam već nekoliko godina politički aktivan, obnašam i funkciju porotnika na prvostepenom gradskom sudu grada Odensea", kaže Selman.

Selman je i sindikalni povjerenik bibliotekarskih radnika. Uvijek pronađe vremena za aktivnosti vezane za bosansko-

hercegovačku zajednicu u Odenseu i u drugim krajevima Kraljevine Danske u kojima postoje bosanskohercegovačka udruženja.

"U slobodno vrijeme s Mensurom Gracom uređujem BH Radio iz Odensea, a i ponosni sam aktivista Udruženja Bošnjaka logoraša. Pripadam prvoj generaciji bosanskohercegovačkih doseljenika, a upravo naša generacija ima obavezu prema generacijama koje dolaze, u smislu očuvanja naše kulture, običaja, religije i bosanskog jezika", naglašava Selman, koji je za doprinos razvoju bosanskohercegovačke zajednice u Kraljevini Danskoj dobio brojna priznanja od Ambasade Bosne i Hercegovine u Kopenhagenu.

Nedavna istraživanja u Kraljevini Danskoj pokazala su da su mladi iz Bosne i Hercegovine procentualno jedna od najobrazovanijih manjinskih zajednica. Istraživanja pokazuju i to da je bosanskohercegovačka omladina zainteresiranija za nastavak obrazovanja poslije završetka srednje škole u odnosu na Dance, ističe Jasminka Hasanbašić. Ova Tuzlanka, osim što radi kao pedagog, obavlja i funkciju koordinatora Odbora bosanskih učitelja u Kraljevini Danskoj.

"Veliki broj mladih ljudi porijeklom iz Bosne i Hercegovine univerzitetski je obrazovano i zauzimaju značajna i važna mjesta u danskom društvu. Istraživanja su pokazala da su Bošnjaci najbolje integrirana grupa u Danskoj. Naravno, integracija ne smije značiti i asimilaciju. Susreće se mnogo djece i mladih koji ne znaju ili vrlo malo znaju komunicirati na svom

maternjem, bosanskom jeziku. Djeca se uče snalaziti u danskoj kulturi, tradicijama i običajima, i to je u redu, ali je isto tako neophodno da dvojezično dijete uči jezik, običaje, historiju i kulturu svoje matice", ističe Hasanbašić.

Srećom, veliki je broj roditelja koju su djeci uspjeli usaditi ljubav prema svom maternjem jeziku i tako otvoriti prostor za očuvanje identiteta. Jezik je u tome prva karika i nit koja veže Bošnjake iz Bosne i Hercegovine s onim Bošnjacima koji su trenutno van svoje domovine.

"Važnost učenja maternjeg jezika ključna je u očuvanju kulturnog identiteta. Na samom početku, dok smo još živjeli u izbjegličkim centrima, 1994. godine, nastavu na bosanskom jeziku organizirao je danski Crveni križ. Tu su radili volonteri osposobljeni za ovu vrstu posla. Kasnije se nastava organizirala na državnom nivou, a značajno je istaći da su općine u kojima je postojao dovoljan broj bošnjačke djece zainteresirane za pohađanje nastave na bosanskom jeziku finansirale projekt učenja bosanskog jezika. Nažalost, s vremenom se izgubilo to pravo i bilo je sve manje zainteresiranih roditelja i volontera za rad pri udruženjima u dopunskim školama", pojašnjava Hasanbašić.

DOPUNSKA ŠKOLA "BOSANČICA"

Ipak, odustajanja nije bilo, pa su poduzete različite aktivnosti da se djeci omogući učenje bosanskog jezika, a na kraju je,

smatra Jasminka Hasanbašić, učenje bosanskog jezika dovedeno na zavidan nivo. "Dopunske škole ključ su našeg napretka, a trenutno postoji pet dopunskih škola na nivou Kraljevine Danske u kojima se nastava izvodi na bosanskom jeziku. U Bosanskom kulturnom centru u Kopenhagenu, u kojem predajem posljednje dvije godine, dopunska nastava na bosanskom jeziku počela se izvoditi još 1996. godine i periodično se gasila sve do 2006. godine, kada se pokreće dopunska škola pod nazivom 'Bosančica'", navodi Hasanbašić. U nabavci udžbenika za dopunske škole u velikoj mjeri pomogla je Ambasada Bosne i Hercegovine u Kraljevini Danskoj, a shvatajući važnost promocije projekta učenja bosanskog jezika u Danskoj, održana je u Kopenhagenu 1. aprila "Konferencija o očuvanju maternjeg jezika". Bila je to još jedna potvrda da su Bošnjaci vrlo dobro organizirana i aktivna manjinska zajednica u Danskoj. Konferenciji su, osim roditelja, prisustvovali ambasador Bosne i Hercegovine u Kraljevini Danskoj Haris Bašić, predstavnik Instituta za jezik Muhidin Čolić, koji je mnogo pomogao u realizaciji ovog projekta, predstavnici Saveza udruženja iz Kraljevine Danske i Švedske, kao i predstavnici udruženja i džemata u Danskoj. Rezultat ove konferencije bio je osnivanje Odbora bosanskohercegovačkih učitelja (OBHU) u junu ove godine, koji će imati značajnu ulogu u budućem radu u učenju i očuvanja maternjeg jezika. Glavni cilj jeste osnivanje većeg broja dopunskih škola za bošnjačku djecu. Bošnjaci u Danskoj nisu čekali da njihova nacionalna pitanja počne rješavati neko drugi, već su udruženim snagama krenuli ka ostvarenju zajedničkog cilja, a to je čuvanje bosan-

skohercegovačkog naslijeđa. Sistemskim radom bošnjačkih medija, udruženja i džemata u Kraljevini Danskoj stvoreni su preduvjeti za generacije mladih koje dolaze. Primjer organiziranosti Bošnjaka u ovoj zemlji na sjeveru Evrope trebale bi slijediti i druge zajednice Bošnjaka širom Evrope, koje su možda i brojnije, ali ne toliko organizirane kao što je slučaj sa zajednicom Bošnjaka u Danskoj.

(Stav, br. 136)

BH RADIO ODENSE: ZADATAK OČUVANJE BH. TRADICIJE I BOSANSKOG JEZIKA

Mensur Graca dugogodišnji je voditelj ovog radija, koji je pred sebe stavio veoma važan zadatak - očuvanje bosanskog jezika i bosanskohercegovačke tradicije.

SREDSTVO INFORMISANJA ZA 4.000 GRAĐANA

Naš glavni cilj i zadatak radija je očuvanje bosanskohercegovačke tradicije, kulture i, naravno, bosanskog jezika. Program ima i zabavno-informativni karakter, a naš signal pokriva veći dio ostrva Fyn, na kojem živi oko 4.000 građana bh. porijekla, pa je ovaj radio ujedno i njihovo sredstvo informiranja. Od 2015. godine napravili smo značajan iskorak, a to je da se program može pratiti i putem interneta, pa smo zbog toga dobili i mnogostruko više slušalaca iz Kraljevine Danske, ali i naše Bosne i Hercegovine", ističe na početku razgovora Mensur Graca.

Graca je izuzetno ponosan na kontinuirano emitiranje programa "BH Radija Odense", koji je proslavio svoje 400. izdanje.

Proslava značajnog jubileja posebna je i iz razgloga što je održana u potpuno novom studiju.

"Iako je naš radio s radom počeo prije 1. marta 2009. godine, značajno je spomenuti ovaj datum, jer od tada pa sve do danas on nije prekidao svoj program. Kroz 'BH Radio Odense' pro-

defilirali su mnogi, koji su svojim dobrovoljnim angažovanjem željeli pomoći bosanskohercegovačkoj zajednici na danskom ostrvu Fyn. 'BH Radio Odense' je prošle sedmice emitovao svoju 400. jubilarnu emisiju i to iz potpuno novog studija s novom tehnikom. Prvi put u ovih devet godina javili smo se iz vlastitih prostorija. Do sada je to bilo uglavnom iz studija nekih drugih radiostanica ili iznajmljenog prostora. Novi uvjeti rada su nam, naravno, dobar podstrek za stvaranje još boljeg i, nadamo se, dužeg programa", kaže Graca.

Ovaj radio kontinuirano djeluje u okviru "Indvandre Radio" (useljenički radio) na frekvenciji FM 107,1. Program emituje u svom redovnom terminu, svakog utorka od 17.00 do 19.00 sati, na bosanskom jeziku.

FOKUS NA HUMANITARNIM AKTIVNOSTIMA

Iako je ekipa koja uređuje i vodi aktivnosti "BH Radija Odense" malobrojna, mogu se pohvaliti s mnogo značajnih aktivnosti koje provode.

Pored saradnje s ostalim bh. organizacijama u Danskoj, s ciljem okupljanja građana porijeklom iz Bosne i Hercegovine, glavni fokus im je na humanitarnim aktivnostima u svrhu pomaganja svojim sugrađanima u Bosni i Hercegovini, koji su iz različitih razloga u stanju potrebe.

"BH Radio Odense" je medijski pokrovitelj udruženja s bosan-

skohercegovačkim predznakom, koja djeluju u Odenseu i ostatku Danske. Redovnu saradnju imamo i s jedinim printanim bosanskohercegovačkim glasilom u Danskoj, koje nosi naziv 'BH Glas'. Naš radio ima redovnu saradnju i s humanitarnom organizacijom Bošnjaka Danske 'Most-Bro', s kojom imamo dosta zajedničkih ciljeva. Bavimo se i humanitarnim radom jer, nažalost, još uvijek u Bosni i Hercegovini ima onih koji su u stanju potrebe. Molbe za pomoć još uvijek dolaze i na našu adresu. Do sada smo organizirali desetine humanitarnih akcija s ciljem pomoći pojedincima, sportskim klubovima te obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini", ističe na kraju razgovora Graca.

(Anadolu Agency, 21. februar 2018)

ČASOPISI BH. DIJASPORE – ČUVARI KULTURE I JEZIKA

Tokom dvadesetog stoljeća, uslijed neslaganja s tadašnjim režimom, grupa demokratski usmjerenih intelektualaca s prostora Bosne i Hercegovine svoje djelovanje započela je u emigraciji. Njihove aktivnosti bile su bazirane na promovisanju ideje bošnjaštva i demokratskih načela. Ono što je posebno značajno istaknuti je to da su bosanskohercegovački iseljenici nekoliko godina nakon završetka Drugog svjetskog rata počeli s ozbiljnim organiziranjem u evropskim zemljama. Shvativši ulogu pisane riječi, već početkom pedesetih godina prošlog stoljeća pokrenut je prvi časopis bosanskohercegovačke emigracije u Velikoj Britaniji, pod nazivom Svijest. Ovaj časopis bio je ujedno i prvo glasilo bosanskohercegovačkih intelektualaca u Evropi.

ČUVANJE TRADICIJE I PROMOVIRANJE LIBERALIZMA

Zajednički cilj svih listova u emigraciji bio je promovisanje bosanskohercegovačkog kulturnog naslijeđa. Također, ono što je bilo zajedničko svim bošnjačkim emigrantskim listovima je tendencija za što boljim informisanjem javnosti o kulturnim i političkim dešavanjima u Jugoslaviji. Almir Mehonić, glavni urednik časopisa Diwan u Luksemburgu, ističe da su emigrantski časopisi iz druge polovine dvadesetog stoljeća svjedoci liberalne ideje koja je kontinuirano promovisana

od strane bošnjačke emigracije

"Kada govorimo o periodici i publicistici u bošnjačkoj emigraciji, onda se referiramo na historijat koji je počeo 1950. godine, kada je u Velikoj Britaniji pokrenut prvi bošnjački list Svijest. Bošnjački časopisi su se pojavljivali od Sjedinjenih Američkih Država do Zapadne Evrope i pratila ih je potreba bošnjačke emigracije da se na svom jeziku informišu o stanju u svojoj zajednici, ali prije svega svojoj domovini. Danas su ti časopisi sjajna dokumentacija iz koje možemo da sagledamo procese unutar bošnjačke emigracije kao i ideje koje je baštinila i promovirala. U toj ranoj publicistici izdvaja se nekoliko značajnih listova, poput pomenute Svijesti, Pravog puta koji je izlazio u Njemačkoj, Glasa Bošnjaka koji je izlazio u SAD-u i slično. Ipak, najznačajniji emigrantski list je časopis Bosanski pogledi, koji je izdavao i uređivao Adilbeg Zulfikarpašić. Bosanski pogledi su artikulirali i profilirali nacionalne, političke i kulturne stavove Bošnjaka u emigraciji. Obilježava ih politički liberalizam, demokratija, antikomunizam i bošnjaštvo, kao državotvorna i nacionalna ideologija. Ovaj list je bio svojevrsni čuvar i podsjetnik na bošnjačko narodno ime u vremenu kada je u Bošnjaka sve utihnulo i prihvatilo pojam musliman, kao nacionalnu odrednicu i veliku nacionalnu

SMANJEN UTJECAJ NOVIH ČASOPISA

"Nakon 1990. godine javljaju se nove aktivnosti među bošnjačkom emigracijom, ovaj put dajući joj jedan značajan or-

ganizacijski karakter", navodi Mehonić, te ističe da "kako tada, tako i danas, među bošnjačkom emigracijom sporadično se javljaju i gase brojne publikacije, listovi i bilteni".

Iako je i sam jedan od autora sličnog časopisa, svjestan je da u današnjem vremenu veoma napredne tehnologije štampa gubi na značaju, posebno kod mladih iseljenika.

"Iz današnjeg aspekta uloga printanih časopisa i publikacija je zasigurno manja nego nekada, naročito zbog postojanja interneta, satelitskih kanala i sveukupnog lakšeg putovanja informacija. Ipak, zastupnik sam mišljenja da je štampa kraljica novinarstva, upravo jer ostavlja trag u vremenu. Mi smo u Luksemburgu pokrenuli magazin Diwan još 2011. godine. On je jedno vrijeme izlazio tromjesečno na bosanskom, francuskom i njemačkom jeziku, u saradnji s luksemburškim Ministarstvom za integracije. Nakon okončanja tog projekta, časopis je objavljivan u elektronskoj formi. Ono što je aktuelno je da smo uprkos manjim preprekama odlučili da nastavimo izdavanje magazina Diwan, ali u nešto izmijenjenom konceptu, printano i periodično, s tematskim brojevima. Trenutno smo pri kraju izdanja koji sadrži poeziju posvećenu genocidu u Srebrenici i poeziju s tematikom emigracije od sandžačkog pjesnika Hoda Katala", napominje Mehonić.

Bosanskohercegovački doseljenici u Kraljevinu Dansku mogu se pohvaliti da su jedna od najbolje integrisanih zajednica u ovoj državi. Veliki procenat visokoobrazovanih, te politički aktivnih Bosanaca i Hercegovaca dokaz je da bosanskoherce-

govačka zajednica ide u pravom smjeru. Fadil Ćatović, glavni urednik časopisa BH Glas iz Kopenhagena, jedinog emigrantskog lista u Skandinaviji, ističe da, iako štampa ima manji uticaj nego prije, postojanje ovakvog lista značajno utiče na očuvanje kulturnog naslijeđa zemlje iz koje dolaze. Ćatović kaže da se uredništvo i redakcija ovog časopisa mogu pohvaliti kako njihovo glasilo izlazi kontinuirano još od prošlog stoljeća.

"Ideju za pokretanje časopisa BH Glas realizovao sam već davne 1999. godine u decembru, kada smo i odštampali prvi broj ovog lista koji još od prošlog stoljeća izlazi svakog mjeseca u kontinuitetu. Ono što želim istaći je da, slijedeći onu našu poznatu 'kupujmo i koristimo domaće', časopis štampamo već godinama u Fojnici, kako bi i na taj način pomogli stanovnicima zemlje iz koje dolazimo. Časopis objavljujemo zahvaljujući svima nama koji smo dio BH Glasa svih ovih godina, ulažući ogroman i nesebičan trud. BH Glas ima veliki broj saradnika, a zajedničko svima nama je da smo volonteri koji se trude da Bosancima i Hercegovcima u Danskoj ponude što više korisnog sadržaja", ističe Ćatović.

Tiraž časopisa, kako kaže Ćatović, štampa se u nekoliko stotina primjeraka, što zavisi od dobrovoljnih pretplata kojima se pokriva poštanska usluga, dok je časopis besplatan. Na pitanje da li se BH Glas razlikuje od nekadašnjih emigrantskih časopisa, te šta su glavni ciljevi ovog lista koji već devetnaest godina izlazi kontinuirano, Ćatović odgovara:

"Cilj nam je sačuvati identitet i naš bosanski jezik. Trudimo se da informišemo članove bosanskohercegovačke zajednice o zbivanjima u Kraljevini Danskoj i Bosni i Hercegovini što nam, nadamo se, i uspijeva. Urednička politika nekadašnjih časopisa bila je slična, stoga mogu reći da i BH Glas ide 'utabanim putem'. Također, važno je istaći da dokumentovano ostavljamo u kraljevskoj biblioteci Danske naš časopis koji svjedoči da smo narod koji ima kulturu i tradiciju, na što smo posebno ponosni", zaključuje Ćatović.

(Al Jazeera Balkans, 8. januar 2018)

BOSANCI I HERCEGOVCI NA ISLANDU

Većina stanovnika Bosne i Hercegovine ne zna mnogo o Islandu. Ova evropska zemlja većinom je u bh. javnosti poznata po uspjesima njihove rukometne reprezentacije, hladnoći i izuzetnoj udaljenosti. Manje je poznato da je Island uslijed globalne ekonomske krize, koja je nastupila 2008. godine, među prvima u Evropi uspješno prebrodio probleme. Islanđani svoj ekonomski uspjeh i dugoročnu stabilnost zemlje zasnivaju na ribarstvu, koje je, sve do prije nekoliko godina, bilo glavni izvor prihoda. U posljednje dvije godine Island je zabilježio rekordan broj turističkih posjeta. Prema podacima koje iznosi islandski portal grapevine.is, Island je 2017. godine posjetilo dva miliona stranih turista. Kada uzmemo u obzir to da Island ima ukupno 334.252 stanovnika, dolazimo do podatka da je Island posjetilo čak šest puta više turista nego što iznosi ukupna populacija ove zemlje. Za ovu godinu procjene su da će broj turističkih posjeta još više rasti. Veliki turistički rast u samo nekoliko godina dokaz je da Island svoj "sistemski rad" primjenjuje u svim sferama. Zbog toga Island važi za jednu od najpoželjnijih država za život.

BOSANSKOHERCEGOVAČKI "POČETAK" NA ISLANDU

Organiziranost i pružanje prilike svima koji žele napredovati privuklo je i prve doseljenike iz Bosne i Hercegovine na Island, koji su većinom dolazili tokom agresije na Bosnu i

Hercegovinu i nekoliko godina poslije njenog okončanja. Bilo je i onih koji su svoj "novi početak" na Islandu započeli prije agresije, a riječ je, uglavnom, o sportistima. Među prvim Bošnjacima koji su doselili na Island bio je Hajrudin Čardaklija, nekadašnji golman FK "Sarajevo". Čardaklija je u ovu udaljenu i za njega tada nepoznatu državu došao nekoliko mjeseci prije početka rata u BiH zbog angažmana u FK "Breidablik Kópavogur". Zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu kraći angažman na Islandu pretvorio se u boravak duži od dvadeset pet godina.

"Na Island stižem sada već davne 1992. godine. Plan je bio da na Islandu provedem kraći period. Zbog okolnosti koje su vladale u našoj domovini Bosni i Hercegovini, pretvorilo se to u dugotrajan boravak. Pripadam prvoj generaciji doseljenika iz Bosne i Hercegovine, koji su većinom na Island dolazili zbog angažmana u fudbalskim klubovima. U početku je bilo veoma teško navići se na mentalitet, koji je drugačiji od onog na koji smo navikli u Bosni i Hercegovini. Na Islandu se mnogo radi i dvanaest radnih sati dnevno za Islanđane predstavlja sasvim uobičajeno radno vrijeme. Pet dana u sedmici ulice su puste jer su Islanđani naviknuti na konstantan rad i veliku disciplinu koja je za nas u početku bila čudna. Ono što je nama, kao prvoj generaciji na Islandu, predstavljalo veliki problem bio je islandski jezik, koji je veoma težak. No, bili smo svjesni da se, ako želimo napraviti nešto više u ovoj dalekoj zemlji, moramo prilagoditi nametnutim normama ponašanja, ali da ne zaboravimo odakle dolazimo", prisjeća se Čardaklija.

Kaže da su svi oni koji su željeli napraviti poslovni iskorak na Islandu to i uspjeli. Na Islandu trenutno boravi oko tri stotine građana porijeklom iz Bosne i Hercegovine, a većina se njih veoma dobro privikla na uvjete koje Island pruža. Ipak, ono što nedostaje Bosancima i Hercegovcima na Islandu jeste udruženje koje bi okupljalo bh. manjinu.

"Nemamo organizirano bh. udruženje koje bi nam olakšalo svakodnevnu međusobnu komunikaciju. Ipak, to nas nije spriječilo da se međusobno pomažemo i da islandskom društvu dokažemo da zaista vrijedimo kao individue, ali i kao manjinska zajednica. Ima mnogo uspješnih Bosanaca i Hercegovaca na Islandu. Najviše je onih koji su se dokazali kroz sport, koji na Islandu doživljava veliku ekspanziju u posljednjih dvadesetak godina. Od važnijih imena treba spomenuti sportiste koji su napravili dobre fudbalske karijere kao igrači i treneri. Prije svega, treba spomenuti Izudina Dadija Dervića, reprezentativca Islanda u nogometu porijeklom iz Prnjavora, te Miralema Miću Haseta, koji je bio odličan nogometaš i izvanredan sudija. Ovaj vrijedni Sarajlija mnogo je godina sudio ovdje na Islandu. Tu su i nogometni treneri Milan Janković Bišćanin, Ejub Purišević i Nihad Cober Hasečić iz Ilijaša, kao i veliki humanitarac Enes Čogić iz Travnika. Davor Purušić je također zanimljiva ličnost. On je 1993. godine ranjen u Sarajevu od granate i prebačen na liječenje u Reykjavik, nakon čega je ostao na Islandu, zasnovao porodicu, završio potrebno obrazovanje i sad se veoma uspješno bavi advokaturom", priča Čardaklija.

UVIJEK NA USLUZI DOSELJENICIMA

Ono što Čardaklija najviše cijeni kod Islanđana jeste njihovo nastojanje da pomognu doseljenicima bez obzira na to odakle dolaze. I sam je osjetio naklonost Islanđana, koji su mu omogućili da se poslovno usavrši. Hajrudin Čardaklija trenutno je trener golmana FK "Vikingur", koji nastupa u elitnom društvu islandskog nogometa.

"Svoje trenersko usavršavanje postigao sam uz pomoć ovdašnjeg nogometnog saveza. Poznato je da Islanđani veoma dobro kopiraju pozitivne stvari iz ostalih zemalja, a jedna stvar koju su kopirali od uspješnijih evropskih zemalja jeste i sportski segment. Kao plod nove sistematske strategije iz 2006. godine, prošli smo potrebne edukacije kako bismo unaprijedili svoje nogometno znanje. Nisam jedini stranac koji je uspješno prošao ove edukacije, što dovoljno govori o tome koliko Island ulaže u doseljenike koji žele napredovati, ma o kojem pozivu da je riječ. Island ne ograničava ljude, što znači da, ako se usavršite u jednom poslu, ne mora značiti da ste za njega prikovani do kraja svoje karijere. Kao primjer mogu navesti svog sina Denisa, koji je bio golman u FK 'Vikingur', a s njima je čak igrao i mečeve u okviru evropskih takmičenja. Činilo se da će krenuti mojim putem, ali se predomislio, završio fakultet i sada uspješno radi u jednoj od institucija. Važno je istaknuti da Island kao država promovira i vjerske slobode, pa tako Bošnjaci koji žele obavljati svoje vjerske dužnosti mogu to nesmetano raditi. Palestinci muslimani zaslužni su za organiziranje islamskog vjerskog života na Islandu, a da islam

nije 'mrzak i stran' Islanđanima, govori činjenica da ima Islanđana koji su prešli na islam", naglašava Čardaklija.

Da se strani doseljenici na dalekom Islandu osjećaju skoro kao kod svoje kuće, govori i činjenica da sve manjinske zajednice koje zatraže da izučavaju svoj jezik ili historiju u veoma kratkom roku dobiju odobrenje uz znatnu novčanu pomoć islandskih vlasti. Najveću manjinsku zajednicu na Islandu čine Poljaci, koji su među prvim dobili prvo na učenje svog maternjeg jezika. Iako je bh. zajednica na Islandu nekoliko puta manja od one Poljske, Vlada Islanda podjednako je imala razumijevanja prema Bosancima i Hercegovcima koji su željeli učiti bosanski jezik i historiju Bosne i Hercegovine. Enisa Čardaklija, jedan od prvih predavača bosanskog jezika na Islandu, prisjeća se inicijative koju je prije petnaestak godina pokrenula. Shvaćajući da je drugoj generaciji Bosanaca i Hercegovaca u ovoj zemlji nužno potrebno učenje bosanskog jezika, uložila je mnogo napora kako bi ovaj projekt zaživio.

"Prije petnaestak godina shvatila sam da se nešto mora učiniti po pitanju učenja bosanskog jezika. Lokalnim vlastima sam uputila inicijativu o omogućavanju ovog za nas veoma značajnog projekta, a oni su odmah pokazali susretljivost i veliko razumijevanje prema mom zahtjevu. U veoma kratkom razdoblju dobili smo odobrenje, ali i značajne prihode koji su unaprijedili učenje bosanskog jezika, kulture i historije. Početak ovakvog projekta bio je veoma značajan za našu zajednicu koja je hiljadama kilometara udaljena od svoje domovine. Kao bivši predavač na ovakvom projektu, svjesna sam potrebe

kontinuiranog učenja maternjeg jezika i svega ostalog što ima poveznicu s našom domovinom. Veoma je važno da mi kao prva generacija njegujemo bosanski jezik i naše ostale običaje u svojim domovima, što će sigurno znatno doprinijeti jačanju povezanosti s našom domovinom. Mi nismo velika zajednica na Islandu, ali su se prema našim zahtjevima odnosili kao i prema onim od mnogo većih doseljeničkih grupacija. Ovakva politika vlasti na Islandu i briga o doseljenicima dovela je do toga da u ovoj zemlji skoro da nema kriminala, a opuštena i porodična atmosfera, koja vlada u svakom kutku Islanda, privlači nove doseljenike. Istina, veoma je teško dobiti trajni boravak na Islandu, ali je primjetno da ovo područje postaje sve više primamljivo za posjetioce i doseljenike", konstatira Enisa Čardaklija.

ISLANĐANI SE INTERESIRAJU ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Enes Čogić iz Travnika također pripada prvoj generaciji doseljenika iz Bosne i Hercegovine. Njegov dolazak na Island u vezi je sa sportom, a na Islandu se okušao i kao ugostitelj. Čogić je bio pokretač prve ćevabdžinice na Islandu. Ipak, ono po čemu je posebno poznat ovaj Travničanin jeste kontinuirani humanitarni rad kojim je pomogao velikom broju porodica s adresom u Bosni i Hercegovini. "Moja parola uvijek je bila dobro se dobrim vraća, a, upravo vođen tom rečenicom, ne pridajem veliki značaj tim poduhvatima. Svjestan toga da sam Bošnjak, svoj narod uvijek stavljam na prvo mjesto, ali nikada nisam bio slijep i bezdušan prema onim druge vjere ili nacije.

Jednostavno, ljude dijelim na dobre ili loše, a od dobrih nikada ne okrećem glavu", govori Čogić.

Sa suprugom i četvericom sinova Čogić živi u gradiću Mosfellsbær, koji je na Islandu poznat kao mjesto koje baštini staru vikinšku tradiciju, a ta činjenica privlačna je velikom broju turista koji u ovaj gradić dolaze kako bi čuli mitske priče o kultnim Vikinzima.

"Naš je grad veoma zanimljiv stranim turistima jer, pored toga što pruža izuzetan mir, nudi i historijske priče o vikinškom nasljeđu Islanda. Priča koja je u vezi s Mosfellsbærom zasnovana je na mitskim pretpostavkama da je upravo na ovom mjestu jedan od slavnih Vikinga zakopao svoje blago koje još uvijek niko nije pronašao, što je posebna atrakcija radoznalim turistima", priča Čogić.

Upoređujući turističku ponudu Islanda i Bosne i Hercegovine, Čogić konstantira da iz primjera Islanda možemo mnogo naučiti. Iako Island ima mnogo toga za ponuditi stranim turistima, mišljenja je da Bosna i Hercegovina nudi čak i više. Ovu konstataciju podupire mišljenjima Islanđana koji su imali priliku uvjeriti se u prirodne ljepote i sve ostalo što naša domovina Bosna i Hercegovina nudi.

"U više navrata dovodio sam grupe od nekoliko desetaka Islanđana u Bosnu i Hercegovinu. Uvijek mi ističu svoje oduševljenje onim što vide u našoj domovini. Posebno mi je ostalo urezano u sjećanje kada sam grupu svojih prijatelja s Islanda odveo na Vlašić. Bili su oduševljeni, a neki od njih su

čak kupili vikendice na Vlašiću kako bi se ponovo vraćali na ovo predivno mjesto. Čak su mi govorili da bi u našoj domovini ostali i trajno, što me je posebno oduševilo, jer, poslije takvih impresija koje ponesu nazad na Island, zagarantiran je ponovni i masovniji dolazak Islanđana u Bosnu i Hercegovinu, od čega naša država ima samo dodatne koristi", naglašava Čogić.

Ono što Čogić potencira jeste zainteresiranost Islanđana za Bosnu i Hercegovinu, posebno za sudbinu njenog naroda, koji je uslijed agresije bio primoran utočište potražiti van njenih granica. Za razliku od nekih naroda koji su nam geografski mnogo bliži, Čogić kaže da Islanđani veoma dobro poznaju historiju naše zemlje, te da su mu u razgovorima uvijek isticali da su bili na strani dobra i istine.

"Islanđani su veoma dobro upoznati sa sudbinom Bosne i Hercegovine. Priča o agresiji na našu domovinu kod njih izaziva osjećaj tuge. I bez da im neko od nas priča o tome, izuzetno su informirani o svim dešavanjima tokom te četiri ratne godine. Drago mi je da u razgovoru s njima mogu primijetiti da ih zanima Bosna i Hercegovina, te da kao narod vole istraživati i učiti. Posebno me raduje to što imaju veoma pozitivan stav prema Bosni i Hercegovini kao nezavisnoj državi, ali i njenim stanovnicima, čemu je svakako doprinijela i naša veoma dobro integrirana zajednica u njihovoj državi", napominje Čogić.

Bosna i Hercegovina nema ambasadu na Islandu. Za bh. man-

jinsku zajednicu zadužena je Ambasada Bosne i Hercegovine u Kraljevini Norveškoj na čelu s ambasadorom Nedimom Makarevićem. Ova je činjenica dijelom otežala ozbiljnije organiziranje Bosanaca i Hercegovaca na Islandu. Organiziranjem nekog od udruženja s bh. predznakom znatno bi se olakšala međusobna komunikacija, a eventualne aktivnosti i njegovanje tradicije bilo bi olakšano.

"U velikoj mjeri smo međusobno povezani. Imamo porodična druženja, pomažemo jedni druge, ali svjesni smo da to može puno bolje. Na individualnom planu smo većinom svi ostvareni, i naše porodice također. Ono što fali jeste neka organizacija koja će imati ulogu da nas povremeno okupi. Druge manjinske zajednice većinom imaju organizacije i mogu reći da je to potrebno i nama. U nekim zemljama ambasade potiču međusobne kontakte, a mi je na Islandu nemamo. Ono što me ipak posebno raduje jeste druga generacija Bosanaca i Hercegovaca koja je rođena na Islandu i koja je naš veliki ponos. Obrazovani su i veoma aktivni članovi islandskog društva. Iako postoje iznimke onih koji slabije govore bosanski jezik, velika je većina onih koji tečno govore bosanski. Upravo od ove generacije u budućnosti očekujem da možda organizira neko naše udruženje čija bi se vrijednost veoma brzo uvidjela", dodao je Čogić.

(Stav, br. 154)

MOSTARAC U MEKSIKU

Dobro poznata rečenica: *Nema gdje nas nema*, nameće se kao najlogičniji početak ove zanimljive priče. Brojni Bosanci i Hercegovci, uslijed agresije na našu domovinu, bili su prisiljeni napustiti Bosnu i Hercegovinu, što je rezultiralo činjenicom da skoro u svakom dijelu svijeta imamo neku bosansko-hercegovačku porodicu koja kroz svoja dostignuća ponosno predstavlja zemlju iz koje dolazi. Upravo takav primjer jeste mostarska porodica Sliško, koja je svoje novo utočište pronašla u dalekom Meksiku. Za razliku od velikog broja Bosanaca i Hercegovaca koji su domovinu napustili u toku agresije, ova je porodica i prije agresije boravila u Meksiku, a ostali su živjeti u ovoj zemlji jer im je bio onemogućen povratak u ratom zahvaćeni Mostar.

OD MOSTARA DO PUEBLE

"Moj otac Josip, mama Jesenka i ja došli smo u Meksiko u septembru 1991. godine. Otac je univerzitetski profesor fizike i istraživač učenja i nastave fizike i matematike. Pozvali su ga da bude gostujući profesor na Univerzitetu Benemérita Universidad Autónoma u gradu Puebla. Plan je bio da se vratimo u Bosnu i Hercegovinu u aprilu 1992. godine i da maj, juni i juli provedemo u Finskoj, od čije je vlade moj otac dobio istraživačku stipendiju. Međutim, sudbina je imala drugačije planove. U martu 1992. godine zaratilo se u Bosni i Hercegovini, te je povratak bio nemoguć. Tako su se tih nekoliko

planiranih mjeseci boravka u Meksiku pretvorili u čitav život. Može se reći da je nama Meksiko možda spasio život jer svi znamo šta se sve dešavalo tokom agresije u našoj Bosni i Hercegovini tih nesretnih ratnih godina", priča Javor Sliško.

Javor u meksičkom gradu Puebli vodi uspješan privatni biznis kojim je veoma zadovoljan. Nedostaju mu ljudi iz Bosne i Hercegovine jer u Meksiku ne postoji veća organizirana bosanskohercegovačka zajednica kao što je to slučaj u nekim drugim zemljama u koje su Bosanci i Hercegovci doseljavali. Ovaj mladi Mostarac ponosan je na to što su malobrojni Bosanci i Hercegovci veoma dobro integrirani u meksičko društvo, za koje kaže da je veoma sličnom onom bosanskohercegovačkom.

"Meksiko je multikulturalna država u kojoj živi mnogo stranaca i Meksikanci su, generalno govoreći, pozitivno raspoloženi prema svim strancima koji iz raznih razloga dođu u Meksiko. Meksiko je divna država i ljudi su veoma ljubazni i veseli. Klima je prijatna, meksička kuhinja je jedna od najboljih na svijetu i Meksikanci imaju fine običaje. Zbog svega toga, u Meksiku se osjećamo kao kod kuće i dobro smo integrirani u meksičku zajednicu. Nažalost, u Meksiku ima vrlo malo ljudi iz Bosne i Hercegovine. Iz država bivše Jugoslavije najviše ima ljudi iz Srbije i Hrvatske. Tek je prošle godine Bosna i Hercegovina otvorila počasni konzulat u Mexico Cityu. Konzul gospođa Nadine Karachi-Estrada ima namjeru organizirati večeru s Bosancima i Hercegovcima koji žive u Meksiku. Mislim da je to fina prilika da se upoznamo i možda

započnemo međusobno druženje. Iako je to prvi korak prema eventualnom ozbiljnijem organiziranju naše dijaspore u Meksiku, mislim da je veoma važno početi s takvim aktivnostima koje bi u budućnosti trebale rezultirati nekom krovnom kućom Bosanaca i Hercegovaca u ovoj zemlji. Ponekad mi Bosanci i Hercegovci potcjenjujemo sebe i nismo svjesni našeg potencijala. Bosna i Hercegovina je prekrasna država, turistički dragulj koji nudi mnogo toga, od multikulturalnosti i prirodnih ljepota do gastronomije i muzike. Ljudi iz cijelog svijeta imaju želju da posjete Bosnu i Hercegovinu, poznajem mnoog njih u Meksiku. Bosanci i Hercegovci, nebitno koje smo vjere ili nacije, moramo voljeti svoju jedinu domovinu Bosnu i Hercegovinu, te biti ponosni na jedinstvene karakteristike naše države s kojima se ne mogu pohvaliti neke mnogo veće zemlje", naglašava Javor Sliško.

Naš sagovornik posebno ističe privrženost svojoj domovini Bosni i Hercegovini, koju posjećuje kada mu se god ukaže prilika. Velika udaljenost ne predstavlja mu problem.

"U Bosnu i Hercegovinu odem najmanje jednom godišnje. Pošto sam strastveni ljubitelj fudbala i navijač naše reprezentacije Bosne i Hercegovine, ali i fudbalskog kluba 'Željezničar', uvijek pokušam da se moja putovanja u domovinu poklope s utakmicama voljenog kluba ili reprezentacije. Posljednji put kada sam bio u Bosnu i Hercegovini, u jesen 2016. godine, odgledao sam tri utakmice 'Želje' i dvije utakmice reprezentacije", prisjeća se Sliško.

PONOSNO NOSI LJILJANE

Veoma često ide na gostovanja s reprezentacijom Bosne i Hercegovine, a s posebnim ponosom sjeća se Svjetskog prvenstva u Brazilu, na kojem je naša reprezentacija prvi put igrala. Prije historijskog odlaska reprezentacije Bosne i Hercegovine morao je, kako kaže, obići pola svijeta kako bi bodrio naše reprezentativce. Grčka, Slovačka, Andora, Austrija, Sjedinjene Američke Države, Litvanija, Brazil samo su neke od zemalja koje je ovaj Mostarac posjetio kako bi uživo gledao najboljih jedanaest fudbalera Bosne i Hercegovine.

"Kada je riječ o reprezentaciji Bosne i Hercegovine, ne postoje razlozi niti opravdanja koja me mogu spriječiti da je gledam. Neopisiv je osjećaj biti okružen s Bosancima i Hercegovcima koji dolaze iz različitih zemalja s jedinim ciljem: da svojom pjesmom nose naše igrače do pobjede. Za mene je svaka utakmica gostujuća. U velikoj većini slučajeva moram preći po nekoliko hiljada kilometara u samo jednom smjeru da bih na stadionu proveo tih devedeset minuta s ljudima koje volim. Svaki novi izazov reprezentacije Bosne i Hercegovine i moj je lični jer sam upravo prije, za vrijeme i nakon utakmica upoznao veliki broj navijača koji su mi s vremenom postali pravi i iskreni prijatelji. U sjećanju je posebno ostao urezan naš prvi historijski odlazak na svjetsko prvenstvo, ono u Brazilu. Slušati našu himnu na stadionu kao što je 'Marakana' jeste osjećaj koji se ne može opisati. Nakon tog, sada već historijskog meča protiv selekcije Argentine prisustvovao sam i nesretnom meču protiv Nigerije, ali sam imao čast i proslaviti

našu prvu pobjedu na svjetskom prvenstvu, onu protiv reprezentacije Irana. To sam simbolično obilježio fotografijom sa svojim prijateljima na kojoj je istaknuta naša zastava s ljiljanima", priča Javor.

Da je ovom Mostarcu bitno biti prisutan na svakoj utakmici koju igra reprezentacija Bosne i Hercegovine, dokazuju i posljednje dvije prijateljske utakmice Bosne i Hercegovine odigrane na teritoriji Sjedinjenih Američkih Država, protiv domaće reprezentacije i Meksika. Ovi susreti bili su mu posebno zanimljivi zato što je imao priliku na djelu vidjeti novog selektora Roberta Prosinečkog, ali i nekoliko fudbalera koji ranije nisu dobijali priliku za dokazivanje.

"Nisu baš tako česte prilike kada u svom 'komšiluku' mogu gledati omiljenu reprezentaciju ili nekog sportistu. Prije nekoliko godina imao sam priliku gledati našeg najboljeg tenisera Damira Džumhura na turniru u Meksiku. Ne dešava se često da mogu prisustvovati debitantskom nastupu novog selektora fudbalske reprezentacije. Ovaj se put i to poklopilo pa sam na prethodnim mečevima imao čast vidjeti i Roberta Prosinečkog, o kome se u posljednje vrijeme toliko pisalo u našim medijima. Nedostajala je prva ekipa, što je bilo vidljivo. Međutim, raduje me što i u ovom kombiniranom sastavu ima veoma kvalitetnih igrača", objašnjava Sliško, dodavši da je ljubav prema reprezentaciji samo jedna od mogućnosti kako iskazati patriotizam, te da nema prepreka ni izgovora za nešto ako to istinski volimo.

Iako mu je veoma žao što na sljedećem Svjetskom prvenstvu u Rusiji neće biti naše domovine, Sliško je uvjeren u skori uspjeh reprezentacije Bosne i Hercegovine, te se nada da će nakon Svjetskog prvenstva odigranog u Brazilu, svoju domovinu pratiti već na sljedećem Evropskom prvenstvu.

(Stav, br. 153)

BOŠNJACI U NORVEŠKOJ: VRHUNSKI OBRAZOVANI, VRIJEDNI I ODGOVORNI

Zbog agresije na našu domovinu, u periodu od 1992. do 1995. godine veliki broj Bošnjaka bio je primoran napustiti svoje domove. Spas su pronalazili širom svijeta, a među prvim zemljama koje su širom otvorile svoja vrata za izbjeglice iz Bosne i Hercegovine bila je Norveška. Prve bošnjačke izbjeglice u ovu skandinavsku zemlju došle su iz prijedorskih logora u toku 1992. godine, a najveći val doseljavanja zabilježen je godinu kasnije. Koliko je Kraljevina Norveška bila velikodušna prema bošnjačkim izbjeglicama, govori i podatak da su norveške vlasti odlučile da svim doseljenicima dodijele mogućnost trajnog boravka, s konačnim ciljem kasnijeg davanja državljanstva svima koji budu ispunili uvjete. Norveške vlasti, pri dodjeljivanju državljanstva, nisu zahtijevale da se Bošnjaci odreknu bosanskohercegovačkog državljanstva. Ovu mogućnost iskoristilo je oko 20% naših izbjeglica. Da Norveška nije napravila pogrešan potez, dokaz su brojni uspješni Bosanci i Hercegovci koji su svojim radom dali značajan doprinos norveškom društvu.

"PUSTI BOSNU DA ŽIVI"

Iako Bošnjaci u Norveškoj, za razliku od onih u Danskoj, nemaju ozbiljan časopis ili radio, o čemu je Stav ranije pisao, ova zajednica može se pohvaliti brojnim aktivnostima koje organizira u cilju promocije bosanskohercegovačkog kul-

turnog naslijeđa. Fahrudin Konjhodžić pripada prvoj generaciji Bošnjaka koji su došli u Norvešku, te je jedan od najboljih poznavalaca stanja unutar bosanskohercegovačke dijaspore na dalekom sjeveru Evrope. Konjhodžić tvrdi da je bosanskohercegovačka dijaspora jedna od najorganiziranijih, ali i najbrojnijih manjinskih grupa po podacima za 2016. godinu, koji se nisu previše promijenili u prethodnom periodu.

"Krajem 2016. godine u Norveškoj je bilo 13.500 osoba koje su rođene u Bosni i Hercegovini. Ovom broju treba dodati 3.900 onih koji su rođeni u Norveškoj i oko 2.000 onih koji su se uselili u kasnijim godinama. Ukupno, prema zvaničnoj norveškoj statistici, u ovoj zemlji živi 17.400 naših građana. To ih svrstava na visoko sedmo mjesto po broju i veličini ove grupacije, od ukupno 223 različite nacionalne zajednice koje žive u Norveškoj. Svako istraživanje o našima koji žive u Norveškoj dovest će do konstatacije da su građani iz Bosne i Hercegovine koji žive u Norveškoj najbolje integrirana grupacija, da su po obrazovanju u vrhu, da su dobri radnici i da su veoma pouzdani. Kada se iščitava ta statistika, teško je ne biti ponosan što pripadaš takvoj grupaciji", naglašava Konjhodžić.

U veoma kratkom razdoblju nakon doseljavanja u Norvešku počelo je aktivnije organiziranje bosanskohercegovačke zajednice. Iako je Islamska zajednica, kao krovna organizacija Bošnjaka u Norveškoj, učinila mnogo napora pri jačanju svijesti o pripadnosti matici Bosni i Hercegovini, osnovano je još nekoliko organizacija s ciljem njegovanja kulture i običaja

naše zemlje.

"Odmah po dolasku naših u Norvešku bilo je osnovano Udruženje građana BiH na nivou cijele Norveške (Bosnisk Landsforenig). To udruženje djelovalo je nekoliko godina i veoma efikasno je zastupalo, predstavljalo i širilo pravu istinu o zbivanjima u ratom i agresijom zahvaćenoj domovini. U tome su im vrijedno pomagali norveški prijatelji okupljeni oko organizacije 'La Bosnia leve' ('Pusti Bosnu da živi'), koju je predvodio Ivar Amundsen, tada ugledni privrednik. U ovu norvešku organizaciju bila su uključena značajna imena iz norveškog kulturnog i javnog života. Ivar Amundsen i danas je aktivan i on je počasni konzul Bosne i Hercegovine u Norveškoj. Udruženje je tada imalo i list na našem jeziku Moja BiH. Poslije su taj informativni i veoma važni posao nastavile novine Bosanska pošta, koje su trajale 20 godina. S vremenom su to postale novine koje su pokrivale cijelu Skandinaviju (Norvešku, Švedsku i Dansku). Izlazile su dva puta mjesečno, s tiražom od oko 10.000 primjeraka. Ugasiše se na samu dvadesetogodišnjicu zbog nedostatka novca, odnosno uskraćivanja finansijske podrške države Norveške. Podrška je prestala zbog norveške 'plavomodre' vlasti (desni i ultradesni), koja je bitno srezala svu finansijsku pomoć strancima. Srezana je i podrška većini projekata koje je Norveška finansirala u drugim državama. Danas svojevrsnu informativnu prazninu popunjava BH glasnik, kojeg izdaje Islamska zajednica Bošnjaka u Norveškoj", napominje Konjhodžić.

Posebno je važno istaknuti ulogu Kulturnog društva "Preporod", koje je duže od dvadeset godina na usluzi našoj zajednici, te je glavni pokretač svih aktivnosti značajnih za promociju vjere, kulture i naslijeđa. Tu je još nekoliko drugih organizacija čija su djelovanja, također, usmjerena prema čuvanju osjećaja pripadnosti Bosni i Hercegovini.

"Treba spomenuti Kulturno udruženje 'Institut sevdaha'. Ovo udruženje formirano je kao norveški dio 'Instituta sevdaha', kojeg je utemeljio rahmetli Omer Pobrić. Iako matično udruženje u Bosni i Hercegovini više ne egzistira, norveški dio aktivan je i danas. Kroz njega prilično uspješno djeluje vokalna grupa Bosanki i Hercegovki koje uvježbavaju i izvode sevdalinke i one su gotovo uvijek dio manifestacija značajnih za Bosnu i Hercegovinu", priča Konjhodžić.

UČENJE BOSANSKOG U ŠKOLI "JABUKA"

Pripadnici naše manjinske zajednice u Norveškoj svjesni su da je njegovanje maternjeg jezika ogledalo odnosa prema zemlji iz koje se dolazi. U prilog ovoj tezi ide i zainteresiranost mladih za učenje bosanskog jezika, koja je rezultirala osnivanjem škole bosanskog jezika za mlade pod nazivom "Jabuka".

"Većina mladih u Norveškoj razumije bosanski jezik, interesira se za zbivanja u domovini, posjećuju kulturne manifestacije itd. Dio djece i omladine obrazuje se u dječijoj školi 'Jabuka'. Ideja o organiziranju ove škole nastala je u jesen 2014. godine, a s radom je počela u januaru 2015. godine. Ova organizacija registrirana je kao organizacija za djecu i

mlade. Broji oko pedeset polaznika mlađeg uzrasta koji su okupljeni u predškolsku grupu, zatim školske grupe prvog razreda, drugog razreda, te grupa trećeg i četvrtog razreda zajedno. Postoji i jedna grupa petog razreda. S omladinom radi jedanaest pedagoga / saradnika koji aktivno rade svaki semestar. Cilj je očuvanje bosanskog jezika, bosanske tradicije i kulture. S okupljenom djecom vrši se interakcija na bosanskom jeziku u formi učenja, te u formi kreativnih radionica i pozorišnih predstava", objašnjava Konjhodžić.

Za razliku od Bosne i Hercegovine, gdje se u dijelu države ne poštuju prava bošnjačke djece koja su im ustavom zagarantirana, a tiču se učenja njihovog maternjeg bosanskog jezika, u Norveškoj je potpuno drugačija situacija. Edina Lalić jedna je od brojnih aktivnih predavača na bosanskom jeziku koji nesebično pomažu u očuvanju jedne od glavnih nacionalnih odrednica. Ipak, Lalić napominje da, pored toga što projekt učenja bosanskog jezika ima podršku od strane Vlade Norveške, sam projekt trebaju podržati i roditelji, koji su često pasivni. "Vlada Norveške podržava učenje maternjeg jezika za sve iseljenike, tako da, što se toga tiče, mi nemamo problema s izučavanjem našeg bosanskog jezika. Ipak, ljubav prema domovini, kao i učenje bosanskog jezika kod doseljenika, rađaju se u kući, tako da je ključna uloga pri opredjeljenju za njegovanje tradicije i izučavanja bosanskog jezika ona roditeljska. Ako Norveška shvata značaj maternjeg jezika njenih doseljenika, onda se roditelji koji ne žele upisati dijete na instruktivnu nastavu bosanskog jezika trebaju zapitati da li ispravno

usmjeravaju svoje potomke. Kao instruktor bosanskog jezika te koordinator za izbjeglice u Norveškoj, svjesna sam značaja savladavanja bosanskog jezika kod druge generacije bosanskohercegovačkih emigranata, pa je stoga i razumljiv moj apel roditeljima", naglašava Lalić.

Bošnjaci u Norveškoj posebno su ponosni na brojne uspjehe postignute na individualnom planu. U posljednjem izdanju knjige Ko je ko u Norveškoj, u kojoj su predstavljena imena 1.000 najznačajnijih osoba ove zemlje, objavljenoj 2008. godine, Konjhodžić ističe da je uvršten Senaid Kobilica, glavni imam Islamske zajednice Bošnjaka. Ta je knjiga objavljena kao leksikon osoba koje stvaraju i utječu na svakodnevicu u norveškom društvu. Ova zbirka biografija važnih ljudi koja se izdaje povremeno štampana je svega petnaest puta od 1912. godine. Potrebno je spomenuti i Lea Ajkića, Mostarca koji je veliku popularnost stekao putem nekoliko televizijskih emisija. Značajno je spomenuti i put dugogodišnjeg novinara Televizije Sarajevo Uzeira Bukvića, nekada izbjeglice a sada veoma uspješnog pisca i režisera. Bukvić je u toku svog dvadesetogodišnjeg boravka u Norveškoj napisao jedanaest knjiga o pitanjima egzila, a trenutno radi na djelu posvećenom upravo zemlji koja mu je u teškim ratnim danima pružila utočište.

"U Norvešku sam dolazio dva puta kao reporter Televizije Sarajevo kako bih snimao priloge o našim izbjeglicama. Tada je Norveška bila jedina zemlja koja je primala izbjeglice iz Bosne i Hercegovine. Uslijed ratnih strahota i sam sam postao

izbjeglica i u Norveškoj je počeo moj novi život. Na početku mi se nije baš sviđala ta država jer sam se s njom susreo u februaru, kada u Norveškoj vlada velika hladnoća. S dvije torbe u ruci, dvoje djece i ženom, kao jedinim imetkom i pouzdanjem, našao sam se te kišovite večeri, s namjerom da se tu, u Norveškoj, privremeno sklonim od rata u Bosni, s grupom bezimenih putnika, zemljaka, istosudbinaša, prazan, proziran, kao što je norveško nebo u vrijeme kad je oku najdostupnije. U Norveškoj sam pokušavao da svoje novinarsko iskustvo upotrijebim i da kamerom zabilježim prve utiske prognanih Bosanaca u nepoznatom i dalekom svijetu. Rezultat tog rada jesu tri dokumentarna filma: Tetovirane duše, Dženeta i Bosanska ljetna škola u Kristiansundu, i, nešto kasnije, film iz istog žanra The Journalist. Niti u filmovima, mada govore o fenomenu progonstva, niti u šestomjesečnom radijskom programu, kao ni u nekim pisanim publikacijama koje sam objavljivao tokom rata na bosanskom i drugim jezicima ne spominje se riječ mržnja, niti se mržnja uzima za kriterij", priča Bukvić.

ODNOS PREMA DIJASPORI

Da i u drugoj generaciji Bošnjaci imaju veoma kvalitetnih pojedinaca, dokaz je Ahmed Lindov, koji je aktivan u Socijaldemokratskoj partiji Norveške. Lindov učestvuje i u radu Islamske zajednice Bošnjaka u Norveškoj.

"Politička opredijeljenost mi je uvijek bila okrenuta soci-

jaldemokratiji i u augustu 2011. godine učlanjujem se u Arbeiderpartiet (Socijaldemokrate). Tokom 2012. godine postajem predsjednik omladinskog dijela stranke u općini u kojoj živim (AuF Kvinesdal). U proljeće 2015. godine stranka me kandidira za vijećnika u gradskom vijeću. Moja kandidatura za Vijeće Općine Kvinesdal bila je historijska, jer sam ja prvi stranac koji je kandidiran za neku političku funkciju u našoj općini. Na izborima u septembru 2015. godine stranka dobiva 35% glasova i time 9 mjesta u gradskom vijeću. Zahvaljujući velikom broju ličnih glasova, osvojio sam mjesto u Vijeću Općine Kvinesdal od 2015. godine do 2019. godine. U novembru 2016. godine postajem kandidat za Parlament Kraljevine Norveške. Nažalost, izbori u septembru 2017. godine nisu prošli dobro za stranku. U politici imam san i cilj da jednog dana dođem do Parlamenta. Tako bih mogao aktivnije pomoći svojoj domovini Bosni i Hercegovini. Osim što sam aktivan u politici, ne zaboravljam odakle potičem, te zbog te činjenice nastojim da doprinesem radu Islamske zajednice. Želju za rad s Islamskom zajednicom naslijedio sam od svog babe Halida Lindova, koji je jedan od osnivača Islamske zajednice Bošnjaka u Norveškoj. Na godišnjoj skupštini Islamske zajednice u Norveškoj 2017. godine izabran sam za predsjednika Skupštine. Islamska zajednica veoma je bitna ustanova za skoro sve Bošnjake u Norveškoj jer ona radi na mnogo polja i nije isključivo samo aktivna na vjerskom planu. Zbog lošeg ili skoro nikakvog državnog finansiranja udruženja u Norveškoj, Islamska zajednica uzela je na sebe dosta odgovornosti. Aktivno učestvuje u edukaciji mladih o

našoj tradiciji, podučava zainteresirane mektepskoj pouci od početka osnivanja, te ostale aktivnosti koje su u cilju jačanja svijesti o zemlji iz koje dolazimo", ističe Lindov.

Nedim Makarević novoimenovani je ambasador Bosne i Hercegovine u Norveškoj, a u proteklom periodu imao je priliku upoznati se s aktivnostima naše zajednice u ovoj zemlji. Tvrdi da o Bosni i Hercegovini, ali i njenim građanima koji su se doselili ili su rođeni u Norveškoj, vlasti ove zemlje imaju riječi hvale, pa se može steći utisak da nekada naše sunarodnjake više cijeni u "tuđim" zemljama nego u onoj u kojoj su se rodili.

"Naša dijaspora odlično je integrirana. Sasvim sigurno, najbolje integrirana strana grupa u Norveškoj. Vrlo educirana grupa s kojom norveška vlast nema nikakvih problema, što mi je lično naglasio i norveški kralj. Naravno, takva informacija me raduje, ali mislim i da naši ljudi mogu mnogo više postići kada je riječ o organiziranju, pogotovo to može učiniti ova generacija koja je rođena ovdje. U određenim krugovima postoji negativno mišljenje o dijaspori, a to nam nije potrebno. S dijasporom treba raditi, posla je puno. Najidealnije bi bilo da imamo ministarstvo dijaspore, pa da se dijaspora sistemski uveže s državom. S obzirom na političko ustrojstvo, to nije realno, pa stoga svaki ambasador mora vidjeti šta u svom mandatu može uraditi. Cilj mi je da se ljudi druže, da znaju jedni za druge, da često posjećuju Ambasadu, da animiram ljude, pogotovo za izbore, jer su oni prognanici. Oni ne samo da imaju pravo odlučivati o stanju u svojoj zemlji nego dijaspora

ima i moralnu odgovornost, posebno zbog situacije u manjem bh. entitetu, u kojem je loša situacija zato što ljudi ne glasaju", napominje Makarević.

Bosna i Hercegovina i Norveška dvije su prijateljske zemlje, a ima prostora za saradnju i na višem nivou. Makarević je svjestan da Norveška, kao jedna od najbogatijih zemalja na svijetu, može biti od pomoći našoj domovini, stoga, kako kaže, nastojat će potaknuti Norvešku da Bosni i Hercegovini pomogne na više načina.

"Značajno je animirati Norvešku da više novca ulaže u Bosnu i Hercegovinu. Norveška može pomoći u rješavanju veoma značajnog problema za Bosnu i Hercegovinu, a to je dugogodišnji problem sa zaostalim minama iz prethodnog rata. Veliki je broj fondova putem kojih Norveška može finansijski pomoći našoj domovini. Moja su očekivanja da nam Norveška, također, pomogne i na putu prema učlanjenju u NATO savez, što je svakako jedan od glavnih prioriteta Bosne i Hercegovine", zaključio je Makarević.

(Stav, br. 150)

NORVEŠKI NOGOMETNI SUDIJA POMAŽE RAZVOJ SPORTA U OLOVU

Nedžad Munjić iz Olova već petnaest godina živi u norveškom gradu Sandnes. Ovaj dugogodišnji nogometni sudija, shvativši važnost sporta u razvoju djece iz manjih sredina, odlučio je osnovati Sportsko humanitarno udruženje Jablan u Norveškoj, putem kojeg aktivno pomaže djeci u Olovu i okolnim mjestima.

VAŽNOST SPORTA

Grad Sandnes ima oko 70.000 stanovnika, a ono po čemu se ovaj mali norveški grad ističe jeste veliki broj rekreacionih terena i ostalih pratećih objekata. Infrastruktura koju nudi ovaj grad može zadovoljiti potrebe i daleko većeg grada, kako kaže Munjić. Prilike koje mu je pružila Norveška odlučio je iskoristiti i kako bi pomogao djeci iz svog rodnog Olova i okoline.

"Najvažniji faktor koji može pomoći mladima u njihovom osnaživanju je sport, a prema ličnom mišljenju smatram da je nogomet najveći izvor mogućnosti. Općina u kojoj trenutno živim zove se Sandnes i ima oko 70.000 stanovnika. Činjenica da ovaj gradić posjeduje sportske terene i stadione, koji bi mogli zadovoljiti potrebe gradova kao što su Sarajevo, Mostar i Tuzla, govori da je riječ o veoma snažnoj sredini. Tokom djetinjstva uvijek sam volio nogomet. Ovaj sport mi je ispun-

javao ratne puste dane te sasvim sigurno mogu reći da je meni i mojim drugovima davao neki smisao života u teškim ratnim trenucima. Zbog ličnog ratnog iskustva shvatio sam da djeca iz Olova i okoline zaslužuju bolje uvjete. Osnovao sam Sportsko humanitarno udruženje ovdje u Norveškoj, koje će pomagati djeci, prije svega u mojoj općini, ali nadam se i ostatku Bosne i Hercegovine", rekao je Nedžad Munjić.

Ovaj nogometni sudija, uz pomoć svojih norveških kolega, je iz ljubavi prema svojoj domovini osnovao i malonogometni klub FK Bosna Rogaland. Kako kaže, posao nogometnog sudije pružio mu je velike mogućnosti i veoma je zadovoljan ovim pozivom.

"Trenutno radim kao sudija, u drugoj ženskoj, trećoj muškoj i juniorskoj elitnoj ligi. Veoma sam zadovoljan i sretan u onome što radim. Ovaj poziv mi je pružio dosta mogućnosti, a neke od njih su konstantno pomaganje zemlji u kojoj sam rođen. Također, kada mi posao omogućava, svoje vrijeme posvećujem malom nogometu. Vođen tom ljubavlju, osnovao sam FK Bosna Rogoland, koji ujedno promovira Bosnu u Norveškoj", priča Munjić.

INFRASTRUKTURALNI PROJEKTI

Kako kaže, iako je uvijek prisutna nostalgija prema mjestu rođenja, još uvijek nisu stvoreni uvjeti za eventualni povratak u Bosnu i Hercegovinu. Prema riječima Munjića, jedan od razloga zbog kojeg još uvijek ne planira trajni povratak je i učestvovanje u raznim infrastrukturalnim projektima koje ne

bi mogao realizirati da živi u Olovu.

"U Norveškoj sam veoma zadovoljan uvjetima koje imam. Kada uporedim situaciju u Bosni i Hercegovini s onom u Norveškoj, nije realno još uvijek da razmišljam o trajnom povratku, iako je nostalgija uvijek prisutna. Mislim da trenutno svom rodnom gradu mogu pomoći više iz Norveške, a dokaz tome je i niz realiziranih projekata putem udruženja Jablan. U zadnjih sedam godina uradili smo mnogo. Osnovan je rekreacioni centar Jablan Rijeka u općini Olovo. Ovo udruženje je realiziralo i izgradnju lokalnog puta koji je dosta olakšao svakodnevne aktivnosti stanovnicima mjesta Rijeka u općini Olovo. Također, niz aktivnosti bio je usmjeren i prema kupovini sportske opreme za djecu Olova i okoline", ističe Munjić.

Pomoć u realiziranju projekata poružila je i lokalna zajednica, što je Munjiću i ostatku udruženja bilo motivacija za nove projekte koji su u planu za naredni period.

"Udruženje Jablan sarađuje veoma dobro s načalnikom općine Olovo, Džemalom Memagićem. Uvijek smo u kontaktu i imamo u planu da kroz zajedničku saradnju ostvarimo nove projekte. Prvi od projekata koji planiramo je realizacija osvjetljenja na sportsko-rekreativnom poligonu u mjestu Rijeka. Naravno, tu je još dosta ideja pomaganja razvoja sporta u Olovu za koje se nadam da će u narednom periodu biti realizirane na radost mladih sportista iz Olova i okoline", završava Munjić.

(Anadolu Agency, 22. april 2018)

PRVA BOSANSKA BIBLIOTEKA U NORVEŠKOJ OTVORILA VRATA ČITAOCIMA

U norveškom gradu Sarpsborgu počela je s radom Prva bosanska biblioteka u ovoj zemlji. Ovaj događaj značajan je i zbog toga što se desio neposredno prije Dana nezavisnosti, jednog od najvažnijih dana u historiji Bosne i Hercegovine.

VAŽNOST DOGAĐAJA ZA BOSANCE I HERCEGOVCE

Bosanskohercegovačka manjinska zajednica jedna je od najbrojnijih u Norveškoj. Ova udaljena zemlja, smještena na krajnjem sjeveru Evrope, nesebično je otvorila svoja vrata mnogim Bosancima i Hercegovcima nakon početka agresije u periodu od 1992-1995. godine.

Jedan od onih kojima je Norveška pružila utočište tih kobnih godina bio je i Uzeir Bukvić, istaknuti novinar i pisac, koji trenutno živi u Sarpsborgu, gradu u kojem je osnovana Prva bosanska biblioteka.

“Beznačajan događaj za Norvešku, važan za Bosance i Hercegovce koji žive u ovoj skandinavskoj zemlji – otvorena Prva bosanska biblioteka u Sarpssborgu. Nevežan, kažem, događaj za Norvešku jer je to, siguran sam, zemlja s najviše biblioteka u Evropi, prema broju stanovnika i u samom svjetskom vrhu po čitanosti, po glavi stanovnika, kako se to statističkim jezikom kaže. Jer u zemlji kakva je Norveška, s preko četiri

stotine komuna, vjerovatno ima najmanje hiljadu biblioteka. U ovoj zemlji skoro da je bila i nepotrebna", ističe Bukvić.

Potreba za osnivanjem vlastite biblioteke razumljiva je i zbog činjenice da je do sada bilo veoma teško nabaviti literaturu na bosanskom jeziku. Uz pomoć Bukvića i ostalih entuzijasta, ovaj će problem biti konačno riješen.

"Bosanci i Hercegovci, za razliku od ostalih manjina ili stranaca u Norveškoj, žive u blizu tri stotine mjesta, ostali su uglavnom po većim gradovima, u Oslu najčešće, nemaju baš sve biblioteke knjige na bosanskom jeziku, ni onaj minimum ako se tako može reći. Osnivanjem Prve bosanske biblioteke, naše građane više ne boli glava zbog toga. Što se tiče nabavke knjiga Nacionalna biblioteka u Oslu je zadužena za to. Ona nabavlja knjige, kako i koliko, to je sada stvar raznih okolnosti. Tek, ako nekoga zanima neki autor ili knjiga na bosanskom jeziku, mora to prvo putem interneta pronaći i provjeriti ima li je u katalogu Nacionalne biblioteke, a potom naručiti preko najbliže blioteke gdje živi i ako ga eventualno zanima knjiga", govori Bukvić.

INTENZIVNE AKTIVNOSTI BOŠNJAČKOG KULTURNOG CENTRA

Realiziranje ideje o Prvoj bosanskoj biblioteci samo je jedan u nizu mnogobrojnih aktivnosti koje organizira Bošnjački kulturni centar u norveškom gradu Sarpsborgu. Iako je čitav projekat veoma neizvjestan, jer još uvijek nije poznato u kojoj će mjeri čitaoci iz Bosne i Hercegovine biti zainteresirani za

biblioteku u gradu, Bukvić ističe da će biblioteka biti dosta sadržajna.

"Zvanično, ona je pri Bosnjačkom kulturnom centru u Sarpsborgu, dakle u okviru Islamske zajednice gdje je i smještena, u novoopremljenom i renoviranom objektu džamije. U fazi nastajanja, ova biblioteka je organizirala niz vrlo zanimljivih kulturnih sadržaja, na čemu će se i ubuduće još intenzivnije raditi. Za sada, siguran sam da ima trojicu čitalaca; mladog imama Aziza Ahmedovića, ujedno i jednog od inicijatora pokretanja ove biblioteke, Mevludina Šačića, kome je ona nedovoljna pa ga lično snabdijevam knjigama iz vlastite biblioteke i mene, doduše više kao knjigodonatora. Nedavno sam se vratio iz Bosne i Hercegovine i umjesto uobičajenog putnog prtljaga u mom koferu su bile knjige za našu Prvu bosansku biblioteku u Sarpsborgu", ističe na kraju razgovora Bukvić.

(Anadolu Agency, 18. mart 2018)

BOŠNJACI U NJEMAČKOJ

Činjenica je da u srcima Bošnjaka Njemačka zauzima posebno mjesto. Razlog tome svakako je bio prijateljski odnos ove države prema Bošnjacima u trenucima kada je to bilo najpotrebnije. Naime, početkom agresije na Bosnu i Hercegovinu Njemačka je velikodušno otvorila svoje granice za oko 300.000 izbjeglica. Mnoge izbjeglice iskoristile su tadašnje njemačke zakone, koji su omogućavali trajni ostanak, što je u konačnici rezultiralo time da u Njemačkoj danas boravi između 120.000 i 150.000 Bosanaca i Hercegovaca. Ipak, iako se bošnjačka migrantska priča u Njemačkoj većinom veže za početak rata i period od 1992. do 1995. godine, važno je napomenuti da je taj proces započeo mnogo ranije, još nakon završetka Drugog svjetskog rata. U početku u Njemačku su dolazili politički migranti koji se nisu slagali s tadašnjim komunističkim režimom u Jugoslaviji. Ipak dosta je više bilo onih koji su put Njemačke krenuli tokom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Ovoga puta razlog je bila ekonomska situacija u bivšoj državi. Ekonomske migracije stanovnika Bosne i Hercegovine, ali i zemalja iz okruženja, nastavljene su do danas zbog činjenice da je Njemačka prije nekoliko godina pojednostavila dolazak radne snage s područja Zapadnog Balkana.

ZNAČAJ ISLAMSKE ZAJEDNICE BOŠNJAKA

Meho Travljanin je predsjednik Islamskog kulturnog centra

Bošnjaka u Berlinu. Kako kaže, u Njemačku je došao kao izbjeglica tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu. Prisjećajući se svojih početaka, Travljanin napominje da je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća naša dijaspora bila suočena s raznim problemima koji su je sputavali. Neizvjesnot među Bošnjacima trajala je sve do početka 2000. godine kada se primjećuje značajniji napredak.

„Islamski kulturni centar Bošnjaka u Berlinu osnovan je 1989. godine, što se može uzeti kao godina početka prvog ozbiljnijeg organiziranja Bošnjaka u Berlinu. Uslijed rata u Bosni i Hercegovini dolazi do povećanja broja Bošnjaka u Njemačkoj, koji su se na početku nalazili u veoma teškom položaju. Naime, iako je Njemačka prijateljski primila mnogobrojne izbjeglice iz Bosne i Hercegovine, veoma je teško bilo dobiti dozvolu za boravak. Naravno to je predstavljalo probleme za našu zajednicu koja je tek nakon 2000. godine u velikoj mjeri uspjela da sredi svoje stanje“, - prisjeća se Travljanin.

Ključnu ulogu u organiziranju bošnjačke manjinske zajednice imala je Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, putem džemata koji su se od samog početka stavili na raspolaganje Bošnjacima. Naravno u čitavom procesu organiziranja bošnjačke zajednice pomogle su vlasti Njemačke koja je i tada stimulirala proces integriranja Bošnjaka u njemačko društvo.

„Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj već trideset godina pozitivno utječe na naš narod. Čitava naša organizacija se odvijala oko džemata koji za nas nisu imali samo vjersku

ulogu, već su se u njima održavale razne aktivnosti s ciljem afirmiranja Bošnjaka. Vremenom, Bošnjaci su kao zajednica sve više jačali, a dokaz tome su i zgrade Islamskog centra koje smo uz sopstvene napore napravili. Svi mi džemat doživljavamo emotivno jer znamo koliko je značajan u našoj afirmaciji. Aktivnosti Islamske zajednice Bošnjaka i dalje se nastavljaju, imamo oko 250 polaznika u mektebe. Također tu su i bosanske dopunske škole u kojima se uči bosanski jezik i naša tradicija. Mnogobrojna predavanja gostiju iz Bosne i Hercegovine, kao i već tradicionalno druženje nedjeljom, definitivno olakšavaju Bošnjacima život izvan njihove domovine. U svemu ovome pomogla nam je i Njemačka, koja je tokom svih ovih godina dokazala da je iskreno prijateljska zemlja Bosni i Hercegovini“, - govori Travljanin.

Među uspješnim Bošnjacima, koji su u Njemačku stigli u razdoblju prije 2000. godine, je i Mostarac Faris Kalabić, koji u Njemačku stiže krajem 1996. godine radi završavanja doktorata. Stečene vještine su mu omogućile zaposlenje u Evropski patentni ured u kojem radi i danas. Kako kaže, vječna tema naše dijaspore je povratak u Bosnu i Hercegovinu, čemu treba posvetiti posebnu pažnju.

„U Njemačkoj sam od Božića 1996. godine, kada sam došao radi doktorata koji je bio jedan zajednički projekt TU Wien i Paul Drude Institutaiz Berlina. Doktorat je bio iz oblasti poluprovodničkih tehnologija (čipovi za komunikacionu tehniku). Nakon doktorata do dan danas sam uposlenik Evropskog patentnog ureda i tu radim kao patentni advokat, te kao ispiti-

vač evropskih patenata. Povratak u domovinu je vječna tema čitave dijaspore. Ono što mislim da je daleko zanimljivije je pitanje da li će naša djeca i u kojoj mjeri razviti empatiju i osjećaj pripadnosti Bosni i Hercegovini iako je zapravo poznaju samo iz roditeljskih priča, - navodi Kalabić.

Da su Bošnjaci veoma uspješni i integrisrani u njemačko društvo, potvrđuje i Edin Atlagić, dugogodišnji predsjednik Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, koji trenutno obavlja funkciju potpredsjednika Sabora Islamske zajednice. Ovaj uspješni Bošnjak bio je i u dva mandata vijećnik u Vijeću stranaca Ulma. Također, značajno je istaći da je Atlagić rođen u Ulmu, te da ta činjenica niti u jednom trenutku nije narušila njegovu vezu s domovinom.

„Moja „njemačka priča“ zapravo je započela mojim rođenjem 1977. godine u Njemačkoj. Rođen sam u Ulmu, gradu na Dunavu, koji se nalazi između Stuttgarta i Münchena. Roditelji su porijeklom iz Zvornika, a otac je, nakon zanata i kratkotrajnog rada u jednoj zvorničkoj fabrici, napustio rodni grad početkom sedamdesetih godina i došao u Ulm, gdje se zaposlio u poznatoj fabrici kamiona Magirus-Deutz. Sasvim sigurno mogu istaći da su Bošnjaci primjer uspješne integracije, ne samo u njemaško društvo, već i austrijsko, australijsko, kanadsko, švedsko itd. O tome svjedoče objektivni pokazatelji zvaničnih institucija. Bošnjaci aktivno i veoma uspješno sudjeluju u poslovnom i radnom životu, njihova djeca postižu značajne uspjehe na svim poljima, rade na istaknutim pozicijama u uglednim, svjetskim kompanijama. Naime, rijet-

ki su narodi koji u svom biću imaju ovoliko velik stepen sposobnosti da se integriraju u nove životne sredine. To je svakako historijski naslijeđena vrlina našega naroda“, - ističe Atlagić.

BOSNA I HERCEGOVINA I NJEMAČKA

Činjenica je da se prethodnih godina nije previše pažnje posvećivalo dijaspori, koja je jedan od najvećih ulagača u našu domovinu. Toga je svjestan i Atlagić koji upozorava da se odnos prema dijaspori treba značajnije popraviti, kako ne bi došlo do zahlađenja odnosa na relaciji „dijaspora – matica“.

„Pitanje je koliko će povezanost i osjećaj prema matici potrajati. Nažalost, bilježimo konstantan porast ispisa iz državljanstva BiH, a s daljnjom asimiliranjem dolazi i do većeg i trajnog udaljavanja od matice. Razlog je i u tome što je dijaspora potpuno marginalizirana. U dijasporu u protekih dvadeset godina niko nije ulagao, bar meni nije poznat niti jedan program i plan (izuzev najnovije inicijative Švicarske) za pospješivanje tog odnosa. Potpuno nedostaje strategija kako uključiti dijasporu u proces društveno-političke i svih drugih vidova afirmacije Bosne i Hercegovine u Zapadnoj Evropi i svijetu“, - smatra Atlagić.

Prijateljski odnos Njemačke prema Bosni i Hercegovini, bilo da se radi o dijaspori ili domaćem stanovništvu, dugo godina je primjetan. Zbog te činjenice sve je više mladih iz Bosne i Hercegovine koji se odlučuju za iseljavanje u ovu prijateljsku zemlju koja našoj državi u velikoj mjeri pomaže pri ulasku u NATO i Evropsku uniju. Ipak, iako se u većini naših medi-

ja stvara slika o tome kako se odlaskom u Njemačku ustvari dolazi do rješenja svih problema, Atlagić misli drugačije.

„Njemačka je kičma i osovina Evropske Unije, najznačajniji geopolitički i ekonomski faktor. Samo uz snažnu podršku i pomoć Njemačke BiH će se, ako Bog da, naći u društvu članica NATO i Evropske Unije te toga trebamo biti svjesni. Njemačka je svoja vrata otvorila i „ekonomskim migrantima“ iz Bosne i Hercegovine, među kojima je najviše mladih. Imam razumijevanje za te mlade ljude. U matičnoj državi ne vide perspektivu za zapošljavanje i osnivanje porodice. Visoko kvalifikovani među njima će se brzo situirati. Međutim, mnogi se zapošljavaju u građevinskom sektoru ili zdravstvu, značajan broj u sektoru transporta i logistike. Radi se u velikoj mjeri o loše plaćenim poslovima u privatnim firmama i ustanovama s lošim radnim uvjetima, bez velike perspektive za lično usavršavanje i napredak. Mnogi će se stoga brzo razočarati kada uvide da i u Njemačkoj ne teče samo med i mlijeko“, - naglašava Atlagić.

Posljednje izjave njemačkog ministra, Horsta Seehofera, da „islam ne pripada Njemačkoj“ nisu previše zabrinule Bošnjake jer, kako kaže Atagić, takvi i slični istupi koristili su se i ranije, naravno u određenim vremenskim razdoboljima u političke svrhe.

„Ministar Seehofer je u intervjuu također rekao da „muslimani moraju živjeti s nama, a ne pored nas i protiv nas“. Ova izjava je zapravo još tragičnija. Obzirom da se veliki

broj muslimana smatra Njemcima, postavlja se pitanje ko su to „oni“ i „mi“. Valjda po svjetonazoru ministra Seehofera Njemac ne može biti ujedno i musliman i obrnuto. Pitanje da li islam pripada Njemačkoj ili ne, prilično je „bajata“ debata koja se u određenim političkim krugovima podgrije s vremena na vrijeme. To muslimanima u Njemačkoj ne predstavlja ništa novo. Ono što mnogi ne razumiju je činjenica da se to plasira baš u vrijeme kada bilježimo gotovo svakodnevno napade na muslimane i njihove ustanove u ovom društvu. Istaknuti nosioci političke odgovornosti ne bi trebali doprinositi daljem stigmatiziranju i marginaliziranju određenih građanskih grupacija i religijskih zajednica. U tom smislu nas raduje neposredna reakcija kancelarke Merkel na ovu izjavu, s kojom je ponovo dala do znanja da ona navedeno pitanje vrijednuje potpuno suprotno“, - konstatuje Atlagić.

Ahmed Spahić, predsjednik omladinskog udruženja Mreža bh. studenata, ističe da većina članova ove oraganizacije, uz Bosnu i Hercegovinu, Njemačku smatra svojom drugom državom, ali da im ta činjenica ne smeta pri projektima koji imaju za cilj pomaganje Bosni i Hercegovini.

„Mreža bh. studenata ima fokus ekonomskih i obrazovnih pitanja. Što se tiče članova Mreže, većina razmišlja o tome kako se aktivno uključiti u procese u samoj Bosni i Hercegovni. To ne mora nužno značiti stalni povratak u BiH, već život na relaciji Njemačka - Bosna i Hercegovina. Danas nije toliko bitno gdje vam je prijavljeno prebivalište. Iz Njemačke, Austrije, Švedske ili Švicarske možete pokrenuti biznis koji će

uključiti Bosnu i Hercegovinu. Bitno je umrežiti te pozitivne snage i stvoriti preduvjete za jednostavniji proces investiranja. Mreža aktivno sudjeluje u kreiranju pozitivnog ambijenta između predstavnika dijaspore i zvaničnih institucija države Bosne i Hercegovine. Sve to ukazuje da će u budućnosti odnos između Bosne i Hercegovine i Njemačke jačati na obostrano zadovoljstvo“, - zaključuje Spahić.

(Stav, br. 162)

BOSANSKOHERCEGOVAČKI TRENER NA KLUPI NJEMAČKOG JAHN REGENSBURGA

Mersad Selimbegović je pomoćni trener njemačkog Jahn Regensburga koji je s veoma malim budžetom došao nadomak Bundeslige. Iako se nisu uspjeli plasirati u najelitniji rang njemačkog nogometa, Selimbegović ističe kako je i četvrto mjesto, koje dijele s ekipom Arminia Bilefeld, izuzetan uspjeh.

USAVRŠAVANJE U CENTRU N/FS BIH

U toku nogometne karijere Selimbegović je igrao za mnogobrojne klubove, a jedan od njih je bio upravo i Regensburg u kojem danas veoma uspješno obnaša ulogu trenera.

"U Regensburgu sam proveo veoma lijep igrački period, ali su povrede, ipak, ostavile veliki trag. Na zalasku karijere ljudi iz Regensburga nudili su mi produženje saradnje. Međutim, svjestan da ne mogu više pružiti onako dobre partije kao što je to bilo ranije, nisam prihvatio. Naravno, ta odluka je naišla na čuđenje ljudi iz kluba, jer su očekivali da ću prihvatiti njihovu ponudu. Ipak, nedugo nakon toga počeo sam raditi kao trener. To je bilo 2012. godine. Trenirao sam mlađe kategorije ovog kluba, a u ljeto 2017. godine ukazala se prilika da budem pomoćni trener prve ekipe. U upravo završenoj sezoni s budžetom koji je upola manji od prosjeka lige, napravili smo veoma značajan rezultat, a nadamo se još boljim rezultatima

naredne sezone", priča za Anadolu Agency (AA) Selimbegović.

Da se nakon završetka igračke karijere Selimbegović u potpunosti posvetio trenerskoj profesiji, govori i činjenica da je već dugo vremena na usavršavanjima koja se organiziraju u kampovima N/FS BiH.

"Postupio sam po savjetima naših starijih i iskusnih trenera koji su mi preporučili da krenem na trenersko usavršavanje u centru N/FS BiH, koji omogućava UEFA trenerske licence. Svakako, te licence su potrebne u ovom poslu u što sam se i sam uvjerio, jer je drugačije igrati na terenu i biti trener", govori Selimbegović.

SISTEMATSKI RAD

Ovaj tridesetšestogodišnji uspješni bh. trener, uspoređujući situaciju u Njemačkoj drugoj Bundesligi i Premijer ligi BiH, kaže da je razlika ogromna te da je bolje napraviti komparaciju između treće Bundeslige i najelitnijeg bosanskohercegovačkog nogometnog takmičenja.

"U Njemačkoj se radi veoma ozbiljno, a da je to tako govori i reakcija onih koji čuju da sam se nogometom počeo baviti tek s petnaest godina. Ovdje je to nezamislivo i djeca dosta ranije kreću s bavljenjem sportom. Druga Bundesliga je među najjačim ligama u Evropi. Mnogo je kvalitetnih trenera, kao i

igrača koji se odlučuju za ovu ligu, a uzrok tome je sistematski rad koji je ovo takmičenje digao na ovako visok nivo. Premijer liga BiH je nažalost dosta ispod, a kada bi pravili komparaciju, vjerovatno bi se kvalitet upoređivao s trećom ligom, mada je i ona na dosta ozbiljnom nivou", kaže Selimbegović.

Iako je bosanskohercegovačkim igračima ova liga veoma interesantna, nema previše igrača, ali ni trenera s područja Bosne i Hercegovine. Kako kaže Selimbegović, razlog tome je što Nijemci ne žele previše da troše, već se fokusiraju na kontinuiran rad i produkciju.

"U drugoj Bundesligi nema previše igrača iz Bosne i Hercegovine jer u Njemačkoj ne žele plaćati visoka obeštećenja, ako za to nema baš velike potrebe. Dokaz tome je i bivši nogometaš Sarajeva, Haris Duljević, koji je došao u Dynamo Dresden tek nakon što mu je u matičnom klubu istekao ugovor. Kada je riječ o trenerima, svakako treba istaći Ivicu Grlića, nekadašnjeg reprezentativca Bosne i Hercegovine, koji je već duže vrijeme trener u ekipi Duisburga", konstatuje Selimbegović.

(Anadolu Agency, 28. maj 2018)

ISKUSTVO BOŠNJAKA U PORTUGALU

Znamenitosti Portugala, zemlje koju su nekada većinom naseljavali muslimani, privlačne su turistima širom svijeta. Smješten na krajnjem zapadu Evrope, Portugal se može pohvaliti veoma ugodnom klimom, koja čak i u novembru omogućava uživanje u mnogobrojnim plažama koje krase obale Portugala.

Za razliku od mnogobrojnih evropskih zemalja, koje su se trudile da na sve načine izbrišu tragove prisustva islama nakon pada hilafeta, Portugal nije išao tim stopama, već je u velikoj mjeri putem niza zakona olakšao život muslimanima. Upravo ovakvo stanje i politika koju vlasti Portugala propagiraju privukli su i Jasmina Grabusa iz Travnika da svoj životni put nastavi u toj zemlji. Ono što je posebno zanimljivo istaći za ovog mladog Travničanina jeste i njegov pohod u Maroko prije nekoliko godina autostopom, a, kako kaže, to iskustvo ga je u velikoj mjeri potaklo da odluči doseliti se u Lisabon. U Portugalu je već dvije godine, a činjenica da je već osnovao porodicu u ovoj državi govori da su njegovi planovi u vezi s Portugalom dugoročni.

PEDESETI ROĐENDAN ISLAMSKE ZAJEDNICE

Da muslimani u Portugalu imaju ravnopravan status s ostalim religijskim zajednicama, govori i činjenica o dugom kontinuitetu postojanja Islamske zajednice, koja ove godine slavi

svoj pedeseti rođendan. Ono što Grabus posebno naglašava jeste sklad među muslimanima u Lisabonu, ali i u ostatku Portugala. Naime, iako je primjetno da muslimani različitih pravnih škola posjećuju džemate u Lisabonu, među njima nema netrpeljivosti ili nerazumijevanja, što je danas u islamskom svijetu, nažalost, veoma rijetko. Iz primjera muslimana u Portugalu dosta mogu naučiti i Bošnjaci koji su često skloni nepotrebnim raspravama, kako kaže ovaj svršenik Elči Ibrahim-pašine medrese u Travniku.

"Tamo gdje prestaje zemlja, a počinje more, na najzapadnijoj tački Evrope, nalazi se Portugal. To je zemlja morske hrane, sunca, evropskog prvaka u nogometu, zemlja velikih moreplovaca i tužne muzike. Portugal je najstarija država u Evropi. Godine 1249, nakon što su protjerani i posljednji Mauri, muslimanski narod koji je naseljavao Portugal, ova je država osnovala svoje granice koje su ostale iste do danas. Ipak, ta činjenica nije ugrozila opstanak islama na ovim prostorima. Naime, od te godine pa sve do dolaska prvih migranata iz tadašnjih portugalskih kolonija, Mozambika i Guiné-Bissaua, 1968. godine u Lisabonu osniva se Islamska zajednica, koja, eto, ove godine obilježava pedeset godina postojanja u kontinuitetu, što je svakako jedan veliki i značajan jubilej za nas muslimane. Danas u Portugalu živi preko 60.000 muslimana koji svoje vjerske obrede obavljaju u četrdeset džamija. Portugal je jedna od rijetkih evropskih zemalja u kojoj ne postoji diskriminacija niti neki vid rasizma prema muslimanima, koji su dobrim dijelom adaptirani u portugalsko društvo, pon-

ajviše iz razloga što dolaze iz bivših kolonija i što imaju isto govorno područje. Mada, činjenica je da danas sve više muslimana iz Pakistana i Bangladeša, Sirije, Iraka, Alžira i Maroka svoj novi život započinje upravo u ovoj zemlji. Naravno, muslimani iz nabrojanih zemalja sa sobom u Portugal donose i razlike u poimanju pravnih propisa, što ovdje ne predstavlja nikakav problem. Ova različitost posebno se može primijetiti u džamijama, gdje se klanja po pravilima sva četiri priznata mezheba. Ovdje to nije faktor razjedinjavanja među ljudima, štaviše, to je jedan ukras i jedno bogatstvo koje mi muslimani imamo", ističe Grabus.

BOŠNJACI I PORTUGALCI

Kako kaže, sklad među muslimanima jedan je od posebnih razloga što se odlučio za život u Portugalu. Ipak, da je svaki početak nepredvidiv i dosta težak, ma o kakvoj promjeni da je riječ, svjestan je i Grabus.

"Uprkos svemu, za mene odlazak u Portugal bila je velika promjena, koliko zbog jezika, hrane, kulture, toliko i zbog drastično drugačije klime. Portugal u prosjeku ima tri stotine sunčanih dana, za mene je to bila jedna novina na koju sam se brzo navikao, prije nego što sam i očekivao. Također, ono što je dosta primjetno jeste i ogromna razlika u mentalitetu između nas Bošnjaka i Portugalaca. Sve je različito, od njihovog temperamenta do izlazaka koji se u velikoj mjeri razlikuju. Portugalski jezik veoma je kompliciran, ali ipak, jaka volja i ciljevi ruše barijere, a tako je, hvala Bogu, bilo i u mom

slučaju", priča Grabus.

U odnosu na ostale evropske zemlje u koje su stanovnici Bosne i Hercegovine dolazili zbog agresije na našu domovinu, u Portugalu su takvi slučajevi veoma rijetki. U prilog ovoj konstataciji ide i broj stanovnika koji vode porijeklom iz Bosne i Hercegovine. Naime, u Lisabonu je trenutno prisutno svega dvadesetak Bošnjaka koji su se doselili većinom zbog ukazanih poslovnih prilika. Stoga, ne treba čuditi što u ovoj zemlji ne postoji organizirano udruženje čiji bi zadatak bio okupljanje bošnjačke dijaspore.

"Ovdje u Portugalu ne postoji neka zajednica Bošnjaka ili neko udruženje s tim prefiksom koje bi nam pomoglo u boljem organiziranju. Trenutno u Portugalu ne postoji ni ambasada Bosne i Hercegovine koja bi nam definitivno olakšala iznenadne probleme s kojim se susrećemo. Posebno je potreba za ambasadom vidljiva na početku, kada se naši ljudi dosele u ovu zemlju. Naravno, i pri pokretanju procedure o radnoj dozvoli ili čak državljanstvu uloga ambasade definitivno je od ključnog značaja. Naravno, to ponekad predstavlja poteškoću, ali zahvaljujući susretljivosti naše ambasade u glavnom gradu Španije, Madridu, sve administrativne probleme rješavamo bez većih poteškoća", naglašava Grabus.

Uprkos dobrom odnosu Portugalaca prema stranim doseljenicima, pa tako i prema Bošnjacima, ono što našim iseljenicima najviše fali u ovoj dalekoj zemlji jeste međusobna interakcija. Korak ka upoznavanju i eventualni početak organiziranja

naše male zajednice, prema riječima Grabusa, bila je nedavno odigrana kvalifikaciona nogometna utakmica između naše reprezentacije i Gibraltara, koja je igrana u portugalskom ljetovalištu Faru.

"Po nekoj mojoj procjeni, u Lisabonu živi dvadesetak Bošnjaka, što je, naravno, veoma mali broj. Ipak, iako smo jedna od najmanjih zajednica u Portugalu, u budućnosti se nadam da ćemo uspjeti organizirati neko od krovnih udruženja koje bi nam pomoglo da se što bolje upoznamo. To bi, naravno, utjecalo i na naše buduće poduhvate koji bi imali za cilj što bolje predstavljanje Bosne i Hercegovine u Portugalu. Najveći skup koji smo do sada imali bio je na utakmici između Bosne i Hercegovine i Gibraltara u Faru. To je bila jedinstvena prilika da se upoznamo s ostalim doseljenicima iz Bosne i Hercegovine koji žive u Lisabonu ili nekom drugom portugalskom gradu", kaže Grabus.

O BOSNI TREBA PRIČATI

Tokom svog boravka u Lisabonu imao je priliku posjetiti mnogobrojne gradove širom Portugala. Kako kaže u razgovorima s Portugalcima, ali i s doseljenicima, nezaobilazna je tema Bosna. Najčešće spomen naše domovine Portugalce asocira na agresiju koju je doživjela Bosna i Hercegovina u periodu od 1992. do 1995. godine. Razlog za ovako slabu informiranost o Bosni i Hercegovini leži u činjenici da Portugalci o našoj domovini nemaju puno dostupnih informacija. Upravo iz tog razloga, jedan od glavnih zadataka naše dijaspore tre-

bao bi biti kontinuirano promoviranje Bosne i Hercegovine i njenog bogatog kulturnog naslijeđa.

"Na nedavno održanom kvizu u jednom lisabonskom klubu pitanje je glasilo: 'Koji je glavni grad Bosne?' Nažalost, veoma mali broj prisutnih znao je odgovor. Većinom spominjanje naše domovine u ovoj zemlji budi sjećanje na agresiju, i to je često jedina informacija koju oni znaju o nama. Naravno, takva činjenica ne ide nam u prilog, jer naša domovina ima dosta toga za ponuditi. Zbog toga uvijek, kada god imam priliku, potenciram priču o Bosni i Hercegovini, našem bošnjačkom narodu, njegovoj historiji i svemu onome na što smo ponosi, a budimo iskreni, dosta je toga. Ipak, u određenim intelektualnim krugovima zna se nešto više o Bosni, pa stoga nije rijetko da grupe turista iz Portugala dođu u Sarajevo kako bi se uvjerili u ljepote naše domovine. Jedno takvo putovanje definitivno je promijenilo i moj život. Naime, kada sam prije nekoliko godina radio u jednom sarajevskom hostelu, upoznao sam Portugalku koja je zavoljela Sarajevo, Bosnu, naše običaje, a ja nju! Nakon godinu dana, odlučili smo da se vjenčamo i trenutno živimo u Lisabonu. Stoga, uvijek je bitno šta govorimo o našoj domovini i o njenom narodu. Gdje god da se nalazimo, trebamo širiti dobar glas o Bosni i Hercegovini, te ljubomorno čuvati naše bošnjačko porijeklo. U tome nema ništa loše, već naprotiv, što više budemo cijenili sebe, i drugi će nas ozbiljnije shvatati ma gdje god da se nalazimo", konstantira Grabus na kraju razgovora.

(Stav, br. 160)

BOŠNJACI SANDŽAKA JOŠ ČEKAJU AUTONOMIJU

Početak devedesetih godina prošlog stoljeća donio je veliku neizvjesnost Bošnjacima u Bosni i Hercegovini i Sandžaku. U ljeto 1991. godine Jugoslavenska narodna armija izvršila je agresiju na Sloveniju i Hrvatsku. Takav razvoj situacije u bivšoj zajedničkoj državi Bošnjacima je bio alarm da su upravo oni sljedeći na meti agresora. Posebno je tada bilo napeto u Sandžaku, koji je, kao većinski bošnjačka regija, bio u neposrednoj ratnoj opasnosti u više navrata. Ignoriranje zahtjeva o priznavanju nacionalnih prava te majoriziranje tadašnjih bošnjačkih političkih predstavnika u vladi "krnje" Jugoslavije bili su razlog za ozbiljnu reakciju bošnjačkih intelektualaca iz Sandžaka. Nakon osnivanja Bošnjačkog nacionalnog vijeća, koje je se tada zvalo Muslimansko nacionalno vijeće, stvorila se prilika za konkretniji istup Bošnjaka. Jedan od prvih koraka tadašnjeg Vijeća u cilju poboljšanja prava Bošnjaka u Sandžaku bilo je raspisivanje referenduma, koje je s velikim negodovanjem dočekala srpska vlast u Beogradu.

SRPSKE PRIJETNJE NAPADOM NA NOVI PAZAR

Koliko je bila ozbiljna situacija nakon objave odluke o referendumu, svjedoči i jedan od organizatora ovog velikog historijskog događaja za Bošnjake iz Sandžaka profesor Rizah Gruda.

"U tom periodu bio sam narodni poslanik u Skupštini SFRJ.

Shvativši neposrednu opasnost koja je prijetila bošnjačkom narodu, počeli smo s pripremanjem referenduma o autonomiji Sandžaka. Ovo je bio veoma hrabar istup Bošnjaka, koji su do tada bili veoma pasivni i dosta poslušni tadašnjoj vladi. Iako smo znali da organiziranje referenduma može nositi neželjene posljedice, nismo željeli odustati od svoje ideje. Uprkos veoma nepovoljnoj političkoj situaciji, imali smo dužnost da se borimo za prava svog naroda, a sada, gledajući iz ove pozicije nakon mnogo godina, sigurno je da nismo pogriješili", govori Gruda.

Tadašnja vlast SFRJ ponašala se prema Bošnjacima iz Sandžaka kao prema nekom stranom elementu, a kako Gruda navodi, često su Bošnjake poistovjećivali s Turcima kako bi dodatno osporili pravo na postojanje bošnjačke nacije: "Uskraćivali su naše pravo na jezik, naciju, ali i na samoopredjeljenje, što je bio glavni cilj organiziranja referenduma. I prema predstavnicima Bošnjaka u Vladi SFRJ ponašali su se veoma loše, što sam lično osjetio u više navrata. U danima pred održavanje referenduma presija je bila intenzivnija jer su se srpske vlasti na sve načine trudile da do referenduma u Sandžaku ne dođe. Da je situacija izmicala kontroli, dokaz su i otvorene prijetnje generala iz Raške, izvjesnog Ćulibrka, koji je prijetio da će s područja Raške vojno napasti područje Novog Pazara ako istrajemo u svojoj odluci da održimo referendum u kojem ćemo se izjasniti o našim nacionalnim pitanjima."

Iako je Rizah Gruda kao politički funkcioner trebao biti zaštićen, takva je praksa u njegovom slučaju izostala. "Na-

kon objave odluke o referendumu, verbalno sam napadnut od velikog broja svojih kolega srpske nacionalnosti. Prijetnje Ćulibrka se, na našu sreću, nisu obistinile iako smo uspješno proveli dogovoreni referendum. Velika većina građana Sandžaka, njih čak 98,9%, izjasnila se za političku i teritorijalnu autonomiju Sandžaka s pravom priključenja nekoj od republika tadašnje SFRJ. To je Srbiji, ali i ostatku Evrope, trebao biti jasan znak kojim putem Bošnjaci žele krenuti. Nažalost, naš stav o kojem smo se jasno izjasnili u periodu od 25. do 27. oktobra 1991. godine nije uvažavan, a stanje Bošnjaka u Sandžaku tek tada postaje nesnošljivo", naglašava Gruda.

Poslije referenduma o pitanju autonomije Sandžaka uslijedila su hapšenja svih viđenijih bošnjačkih intelektualaca, ali represije od strane Miloševićeve vlasti nisu bili pošteđeni ni obični građani. Bošnjacima su montirani politički procesi, optuživani su za posjedovanje oružja, a sve to natjeralo je stanovnike ovog područja na masovna iseljavanja. "Stanovništvo Sandžaka nakon referenduma počelo se iseljavati, a posebno je to bilo izraženo u periodu agresije Srbije i Crne Gore na Bosnu i Hercegovinu. U tim teškim trenucima po bošnjački narod, uz pomoć dobrih ljudi iz Republike Turske, ali i ostalog islamskog svijeta, uspjeli smo nekoliko stotina mladih Bošnjaka uputiti na studiranje izvan Sandžaka kako bismo na vrijeme spriječili uništavanje naše intelektualne zajednice, koja je, uslijed ovakvih okolnosti, bila u velikoj opasnosti. Ovaj poduhvat smatram našim velikim uspjehom jer je većina tih tadašnjih mladića izgradila veoma uspješne karijere.

Međutim, našim problemima nije se nazirao kraj, a tome u prilog govori i moj primjer kada sam se s poslovnog putovanja vraćao iz Sjedinjenih Američkih Država. Tada je sa mnom bio dr. Alija Mahmutović, koji je također tada bio politički aktivan, a to su dobro znale tadašnje vlasti koje su bile nalogodavci našeg maltretiranja. Bili smo izloženi prijetnjama da će na nas biti pucano iz vatrenog oružja, što nam u tim turbulentnim vremenima nije djelovalo naivno", prisjeća se Gruda.

PROCESI PROTIV BOŠNJAKA

Iako do zvaničnog oružanog sukoba u Sandžaku nije došlo, vladala je ogromna napetost i neizvjesnost u sandžačkim gradovima. Za mnoge Bošnjake iz Sandžaka montirani politički procesi bili su kobni, o čemu nam govori prof. dr. Hivzo Gološ, jedan od istaknutih aktivista tokom održavanja referenduma u Sandžaku:

"Mnogi učesnici i organizatori referenduma u Sandžaku hapšeni su, procesuirani i odležali su visoke kazne. Svakodnevne torture nad učesnicima, organizatorima i onima koji su pomagali referendum bile su najveće prepreke da Sandžak ne bude posebna teritorija (regija ili država). Očuvana su svjedočenja velikog broja zlostavljanih, progonjenih, tučenih do smrti i procesuiranih Bošnjaka u periodu od 1991. do 1999. Mnogi od njih su rahmetlije. Oni su naši bošnjački šehidi.", - priča Gološ

Ratna opasnost za područje Sandžaka postojala je skoro do okončavanja rata na Kosovu. Nakon što je NATO bombardirao Srbiju, njena agresivna politika skoro je pa ugašena. Međutim, montirani procesi protiv Bošnjaka koji su pomagali i organizirali referendum nisu prestajali.

"Hapšenje velikog broja Bošnjaka u Srbiji i Crnoj Gori i bombardiranje Srbije od strane NATO-a 1999. godine, koje je bilo odgovor na ukupna dešavanja tokom devedesetih godina, spriječilo je izbijanje rata u Sandžaku. Politički montirani procesi u sudovima traju duže od dvadeset godina. Mnogi nikada i ne mogu biti okončani. O rehabilitacijama političkih progona nema ni govora", naglašava Gološ.

Referendum o autonomiji Sandžaka, uprkos nastojanjima Miloševićevog režima da ga ospori, imao je odjeka u evropskoj javnosti. Na osnovu preporuka Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, tzv. Haškog dokumenta, Bošnjačko nacionalno vijeće Sandžaka izradilo je i 6. juna 1993. godine usvojilo Memorandum o specijalnom statusu. Osnova za donošenje tog dokumenta bio je upravo referendum za autonomiju Sandžaka, održan od 25. do 27. oktobra 1991. godine. Koliko je ovaj dokument bitan za Bošnjake, govori i činjenica da se primjerak dokumenta o Memorandumu čuva u arhivu Velike Britanije. Ipak, kao ni referendum iz 1991. godine, tako ni Memorandum iz 1993. godine nisu ispoštovani od strane vlade Miloševića, ali ni ostalih koji su došli na vlast nakon njega, o čemu nam govori predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća Sandžaka Sulejman Ugljanin.

"Od početka devedesetih godina pa sve do danas Bošnjaci u Sandžaku nisu dobili svoje legitimno pravo na autonomiju. Bošnjacima se osporavaju rezultati referenduma koji su legitimni, o čemu svjedoči i Memorandum iz 1993. godine. Svi narodi bivše Jugoslavije riješili su svoje nacionalno pitanje osim Bošnjaka." Iako Sandžak nije dobio traženu autonomiju, Ugljanin tvrdi da ipak ima pomaka. "Od referenduma do danas mi se borimo za naša nacionalna prava, a rezultat toga jeste da smo, uprkos svim opstrukcijama, uspjeli našoj djeci uvesti izučavanje maternjeg bosanskog jezika. Uspjeli smo se izboriti i za svoju zastavu, himnu, ali i bitne nacionalne dane za Bošnjake u Sandžaku – Dan zastave 11. maj, te 20. novembar – Dan Sandžaka, uz vjerske praznike koji se podrazumijevaju", dodaje Ugljanin.

Da u Sandžaku nisu odustali od traženja prava koja su legitimno izglasali još 1991. godine, govori i obraćanje Ugljanina povodom obilježavanja godišnjice referenduma u Sandžaku:

"Građanima Sandžaka, kao autohtonom narodu na svojoj teritoriji, moraju se, kroz rješavanje statusa Sandžaka, obezbijediti mehanizmi da bez uslovljavanja počnu ostvarivati pravo na život, slobodu, sigurnost, brži ekonomski razvoj, kako bi konačno osigurali svoju političku egzistenciju."

Ugljanin je naglasio da se ovo pitanje mora realizirati u procesu pristupanja zemalja zapadnog Balkana Evropskoj uniji. U narednom periodu saznat ćemo hoće li u EU imati razumijevanja za dugogodišnje zahtjeve Bošnjaka iz Sandžaka ili će

i dalje ova nacionalna manjina na teritoriji Republike Srbije biti ignorirana. Ako mogu neki drugi imati povlašten položaj zasnovan na zločinima i etničkom čišćenju, onda je logično da i Sandžak, kao historijska činjenica, konačno dobije svoju autonomiju.

(Stav, br. 139)

SLOVAČKI HOKEJ NA BOSANSKOM LEDU

Ismar Sućeska mladi je entuzijasta koji već drugu godinu zaredom odlazi u Slovačku kako bi usavršio svoje hokejaško znanje. Prema njegovim riječima, glavni cilj mu je da znanje stečeno u ovoj "hokejaškoj" zemlji prenese na mlade Sarajlije koje se sve više zanimaju za ovaj ledeni sport.

POVEĆAN INTERES ZA HOKEJOM U BIH

Interes za hokejom u posljednje vrijeme znatno je povećan među mlađom populacijom. Glavni razlog toga su poboljšani uvjeti koje mladi hokejaši imaju. Za razliku od tradicionalnih sportova, kao što su nogomet ili košarka, za koje se mladi u Bosni i Hercegovini većinim opredjeljuju, hokej je dosta zahtjevniji sport, ali je i znatno privlačniji zbog izazova kojih pruža.

"Vjerujem da je cilj svakog sportiste da svoje vještine i iskustvo prenese na mlađe generacije te da na taj način da svoj doprinos razvoju sporta. Hokej je specifičan sport te je iskustvo starijih kolega ključno kako bi se što brže napredovalo. Savjeti i kritike starijih kolega su mi pomogli da unaprijedim svoje znanje, koje i dalje usavršavam u Slovačkoj. Primjetno je da hokej u Bosni i Hercegovini ide laganim koracima naprijed. Raduje me povećanje broja mladih igrača i igračica iz godine u godinu, što ide u prilog mojoj prethodnoj konstantaciji. Hokej se vrlo brzo zavoli, pa jednom kada se obuče oprema i

izađe na led, više se ne može prestati. Brzina, adrenalin, timski rad, odlična su podloga za razvoj fizičkih i psihičkih sposobnosti kod djece. To su samo neki od razloga zašto djeca brzo zavole ovaj sport. S obzirom da je Hokejaški klub "Vukovi" Sarajevo napravio ledenu plohu koja omogućava igranje i klizanje u trajanju od šest mjesecu u godini, možemo očekivati još veći interes među dječacima, ali i djevojčicama", rekao je Ismar Sućeska.

Slovačka puno ulaže u hokej. Činjenica da, svako ko se želi baviti ovim sportom, može veoma brzo pronaći način da se priključi nekoj od mnogobrojnih ekipa koje egzistiraju u ovoj zemlji, ohrabruje entuzijaste kao što je Sućeska.

"Prvi put sam u Slovačku došao prošle godine preko jednog studentskog programa. Veoma brzo sam pronašao ekipu s kojom sam trenirao i usavršavao svoje znanje. Oduševljen uvjetima i ove godine sam odlučio da period od februara do juna provedem u Slovačkoj igrajući hokej i prikupljajući znanje o ovom sportu", kaže Sućeska.

MLADI ŽELJNI DOKAZIVANJA

Sistematski rad i ulaganje u omladinski pogon ključ je budućeg uspjeha, stoga je veoma bitno pripremiti omladinske kategorije za izazove koji su pred njima. Iako je hokej fizički veoma zahtjevan, sport to nije spriječilo čak ni one najmlađe da svoje slobodno vrijeme posvete hokeju na ledu.

"Omladinske selekcije broje nekoliko kategorija, tako da

hokej u Sarajevu trenutno treniraju dječaci i djevojčice od šest do petnaest godina, što je svakako veliki uspjeh i ohrabrujući podatak koji nam daje predispozicije za buduće uspjehe. Primjetno je da mlađe kategorije uživaju u ovom ledenom sportu, te da svaki trenutak žele iskoristit kako bi se dokazali. Ovo je još jedan od razloga zbog čega svoje znanje želim da prenesem na mlade hokejašice i hokejaše. Ono što me posebno raduje je to što nisam jedini entuzijasta koji želi pomoći generacijama koje dolaze, a sve u svrhu promocije i jačanja ovog sporta, ne samo u Sarajevu, već na nivou čitave Bosne i Hercegovini", ističe Sućeska.

(Anadolu Agency, 25. februar 2018)

IZGRADNJA JAKE BOSNE I HERCEGOVINE GLAVNI MOTIV BH. STUDENTIMA U TURSKOJ

Konferencija u Ankari, koja je održana u organizaciji BESADERA od 28. februara do 4. marta, okupila je nekoliko stotina učesnika iz Republike Turske, Sandžaka, Bugarske, Grčke, Makedonije, Crne Gore, Srbije, Kosova, Albanije i Bosne i Hercegovine. Ono što je posebno zanimljivo istaći je veliki broj mladih koji su prethodnih nekoliko dana učestvovali na ovoj međunarodnoj konferenciji u glavnom gradu Republike Turske. Studenti i srednjoškolci, osim međusobnog povezivanja, imali su priliku da prisustvuju na nekoliko različitih radionica. Mnogobrojni predavači trudili su se da na mlade prenesu svoja iskustva, obrađujući različite teme. Ono na šta su predavači posebno obratili pažnju bila je interakcija sa studentima koji su imali priliku da predstave svoja dosadašnja studentska iskustva u Republici Turskoj.

NEPROCJENLJIVO ISKUSTVO ZA NAŠE STUDENTE

U posljednjih petnaestak godina povećan je broj naših studenata koji se odlučuju da svoje studentske dana provedu u nekom od mnogobrojnih turskih gradova, u kojima im se nude veoma dobri uvjeti. Mirza Čohadžić student je historije na Univerzitetu u Istanbulu. Do završetka studija Mirzi je ostalo svega nekoliko mjeseci, a kako ističe raduje se povratku u svoju domovinu Bosnu i Hercegovinu, u kojoj se nada da će imati priliku prenijeti znanje stečeno u Istanbulu.

„Student sam završne godine na Univerzitetu u Istanbulu. Tokom svog obrazovanja u Republici Turskoj, stekao sam neprocjenljivo iskustvo koje će mi biti veoma značajno nakon povratka u Bosnu i Hercegovinu. Želim da svojim znanjem budem koristan našem društvu i zbog toga se želim vratiti te se nadam da tako razmišlja većina naših studenata koji stječu znanje širom Republike Turske. Ovakva druženja, uz predavače koji nam stižu iz naše domovine, ali i regiona, sigurno su nam od velike pomoći", – navodi Čohadžić.

Pomoć koju bošnjačkim studentima nesebično daje Republika Turska, jedan je od presudnih faktora pri odabiru destinacije za nastavak školovanja. Naime, poznata je činjenica da većina onih koji dođu da studiraju u neki od gradova u Republici Turskoj imaju stipendiju, što im u velikoj mjeri olakšava studentske dane koji često nose mnogo neizvijesnosti. Omar Smajilović studira Međunarodnu teologiju na Islamskom fakultetu Ankara Univerziteta. Odluku o studiranju u Republici Turskoj donio je zbog prijateljskog odnosa ove zemlje i Bosne i Hercegovine, ali posebno je na njegovu odluku utjecala činjenica da će mu uz pomoć stipendije biti olakšani budući studentski dani.

POVRATAK KUĆI I POMOĆ DOMOVINI

„Dolaskom u Tursku svoj stari način života ostavio sam iza sebe i započeo novu životnu stranicu, što nije bilo lahko. Susreti s ljudima koje sam prvi put vidio, ostavili su lijep i topao utisak na mene. Pri samom dočeku od strane Turaka, moglo

se primijetiti da su to ljudi koji su slični nama, kako mentalitetom tako i kulturom i njihovim običajima. S obzirom da turski narod voli i poštuje narode i države Balkana, a posebno Bosnu i Hercegovinu i Bošnjake, uvijek pri spominjanju odakle dolazimo imaju drugačiji pogled na nas, što nam svakako godi. Dolaskom u Ankaru starije generacije su mi pričale o ljubavi i povezanosti Turaka i Bošnjaka. Nisam vjerovao da je sve to baš tako, mislio sam da su to samo prazne priče. Vremenom sam se uvjerio da je to zaista istina. Toj ljubavi i prijateljstvu najbolje svjedoči selo Fevzije, tridesetak kilometara udaljeno od Ankare. U tom selu žive samo Bošnjaci koji su se tu naselili dolaskom Austro-Ugarske u našu domovinu. Ti Bošnjaci i danas čuvaju bosanski jezik i tradiciju. Sjećanje na Bosnu i dalje je živo, iako veliki broj tih Bošnjaka nikada nije boravio u njoj. Ovo je samo jedan od bezbroj primjera širom Turske“, – priča Smajilović.

STUDENTI U ANKARI

Iako studenti iz Bosne i Hercegovine po okončanju studija u Republici Turskoj imaju mogućnost da ostanu u ovoj zemlji, većina njih se za to ipak ne opredjeljuje. U razgovoru sa studentima može se zaključiti da je većina njih saglasna u tome da žele pomoći svojoj domovini i biti dio pozitivne promjene u vremenu kada se veliki broj mladih odlučuje za napuštanje Bosne i Hercegovine. Iako je tek na početku, Omar, također, ima namjeru da se vrati u svoju domovinu, što smatra logičnim slijedom okolnosti.

„Danas imamo priliku da svjedočimo tome da sve veći broj Bošnjaka dolazi baš u Republiku Tursku zbog stjecanja znanja te iz godine u godinu raste taj broj. Tokom razgovora s njima bio sam u prilici slušati o tome kako su zadovoljni samim studiranjem i uvjetima života u Republici Turskoj, koja po mnogo čemu sliči našoj domovini Bosni i Hercegovni. S obzirom na slične običaje, nije se teško naviknuti na ovaj način života. Vrijedi spomenuti da je jedan od osnivača Islamskog fakulteta u Ankari koji ja pohađam, istaknuti Bošnjak, Muhamed Tajip Okić. Zasigurno da je i on imao veliki utjecaj na dobre međusobne odnose između Turaka i Bošnjaka. Bošnjaci u Republici Turskoj, čiji su se roditelji u ovu zemlju doselili prije mnogo godina, imaju priliku učiti bosanski jezik, što pohađanjem kurseva koje organiziraju naša udruženja, što nastavom na pojedinim Univerzitetima. Također, u nekim drugim gradovima gdje ima značajan broj Bošnjaka, data im je mogućnost da u osnovnoj školi uče bosanski jezik. Republika Turska definitivno daje Bošnjacima veliku mogućnost ostanka ovdje i nakon studija. Oni bez problema tu žive, rade i osnivaju porodice, ali veći broj njih se vraća u Bosnu i Hercegovinu, s velikim životnim iskustvom i prenosi stečeno znanje na naš narod. To je u, svakom slučaju, i moj cilj“, – završava na kraju razgovora Smajilović.

(Akos.ba, 15. mart 2018)

BOSANCI I HERCEGOVCI U VELIKOJ BRITANIJI

Završetkom Drugog svjetskog rata počelo je razdoblje u kojem su stanovnici Bosne i Hercegovine napuštali svoju domovinu. Većinom su te migracije bile motivirane tadašnjom političkom situacijom u državi, mada je bilo i onih koji su u zemlje zapadne Evrope krenuli iz ekonomskih razloga. U prvim godinama nakon okončanja Drugog svjetskog rata bosanskohercegovačkih doseljenika u Veliku Britaniju bilo je veoma malo, ali ih to nije spriječilo da se već u prvim godinama nakon dolaska ozbiljnije organiziraju.

Prema pisanju Enesa Karića i Šaćira Filandre u djelu Bošnjačka ideja, Bošnjaci su u početku blisko sarađivali s doseljenicima iz Hrvatske, koji su se preko katoličkih udruženja u Velikoj Britaniji lakše privikavali na novu sredinu. Shvativši ulogu pisane riječi, već početkom pedesetih godina prošlog stoljeća pokrenut je prvi časopis bosanskohercegovačke emigracije u Velikoj Britaniji, pod nazivom Svijest, što potvrđuje tezu o veoma dobroj organiziranosti naše dijaspore.

"BOSANSKA KUĆA" U BIRMINGHAMU

Namik Alimajstorović prvi je predsjednik Svjetskog saveza dijaspore (SSD) BiH, te dugogodišnji novinar i urednik portala BIH DIJASPORA INFODESK. U Veliku Britaniju stigao je nakon ranjavanja od agresorske granate. Iako je i Alimajstorović, kao i većina bosanskohercegovačkih doseljenika, u

Veliku Britaniju stigao za vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu, smatra da je veoma važno istaći da prvi doseljenici iz Bosne i Hercegovine u Veliku Britaniju pristižu nakon završetka Drugog svjetskog rata.

"Kada govorimo o bosanskohercegovačkoj dijaspori na otoku, većinom se to odnosi na sve one koji su u Veliku Britaniju došli početkom agresije na našu domovinu. Nepravedno se zaboravlja one koji su prvi došli u Veliku Britaniju. Riječ je o Bosancima koji su prije mnogo godina došli u Englesku, ljudima koji su prvi prešli 'kanal' 1946. godine kao ratni zarobljenici i došli na rad u Englesku. O tome nam je svojevremeno pričao rahmetli Mujo Čolan, rodom iz Breze. Prema tim svjedočenjima, imamo vjerodostojne podatke o prvim doseljenicima iz Bosne i Hercegovine, a to su bili: Abdulah Junuzović, Atif Pašić, Ganija Ljuhar, Ismet Krivušić, Hasan Plavulj, Fehim Krivušić, Ćamil Memić, Salko Tosum, Muharem Požegić, Salim Kovačević, Ibro Saračević, Ibrahim Delić, Hazim Šatrić, Asim Lepić, Salih Zukić, Abid Bašić, Kadrija Bašić, Ćamil Šahman, Mehmed Ćibur, Suljo Čejvan, Mustafa Hadžihasnović, Ferid Salihović, Muhamed Krupić, Meho Bašić, Mujo Čolan, Muharem Ogrić, Hajrudin Kevrić, Meho Mrkalj, Mustafa Čustić, Meho Durgulj, Galib Kukić, Huso Hajdarević, Muharem Dulić i Derviš Mešić", navodi Alimajstorović.

Za razliku od prvih doseljenika koji su bili malobrojni, za vrijeme i nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu događa se masovniji dolazak Bosanaca i Hercegovaca u Veliku Britaniju.

Oni su se nakon dolaska organizirali putem različitih udruženja s bošnjačkim i bosanskohercegovačkim predznakom kako bi ojačali međusobnu povezanost.

"Prije petnaestak godina naša zajednica je bila izvanredno organizirana. U prilog ovoj konstataciji ide i broj različitih udruženja koja su bila veoma aktivna. Tada su uspješno djelovale bh. asocijacije u South Ockendonu, Gilfordu, Londonu (tri organizacije), Lutonu, Hertfordshireu, Cambridgeu, Coventryju, Birminghamu, Derbyju, Nottinghamu, Manchesteru (dvije organizacije), Boltonu, Dewsburyju, Yorku, Hullu, Newcastleu i Edinburghu te humanitarne organizacije 'Workers Aid Manchester', 'Edinburgh Direkt Aid', 'Bosnia Emergency Fund' u Readingu i 'Bosnia Appeal' u Birminghamu. Sve ih je pod svojim krovom uspješno okupljala Zajednica bosanskohercegovačkih asocijacija i humanitarnih organizacija 'Bosnia UK Network', koja je osnovana 1996. godine u Birminghamu s ciljem da koordinira rad postojećih udruženja i pomogne u osnivanju novih. Za to je svakako postojala potreba jer je u Velikoj Britaniji, zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu, svoj novi dom našlo oko 10.000 bosanskohercegovačkih građana. Po dolasku, krajem 1992. i tokom 1993. godine, oni su od britanskih vlasti bili raspoređeni u svim većim gradovima od juga Engleske pa sve do Edinburgha i Glasgowa u Škotskoj", prisjeća se Alimajstorović.

Upravo "Bosnia UK Network", kao krovna bosanskohercegovačka organizacija u Velikoj Britaniji, i dalje provodi niz aktivnosti koje imaju za cilj ojačati vezu s maticom Bosnom

i Hercegovinom. Da su aktivnosti ove organizacije od 1996. godine pa sve do danas veoma potrebne našoj dijaspori u Velikoj Britaniji, govori i odluka o kupovini "Bosanske kuće" u Birminghamu, koja je u vlasništvu naše zajednice. Kupovinom kuće olakšane su i unaprijeđene ranije aktivnosti okupljanja naše dijaspore. Lejla Solaković, članica "Bosnia UK Networka", ističe značaj ove organizacije koja se trudi da jača vezu bh. dijaspore s maticom Bosnom i Hercegovinom.

"Zbog želje da se Bosanci i Hercegovci više druže i međusobno povežu, donesena je jednoglasna odluka da se oformi 'Bosnia UK Network', krovna organizacija za bosanskohercegovačka udruženja u Velikoj Britaniji. Glavni ciljevi organizacije uključuju poboljšanje kvalitete života za 10.000 Bosanaca i Hercegovaca koji žive u Velikoj Britaniji, a koji su se većinom doselili u periodu agresije između 1992. i 1995. godine. Trenutno u 'Bosnia UK Networku' rade tri profesionalna radnika koja svakodnevno pružaju razne usluge, kako našim građanima, tako i drugima kojima je pomoć prijeko potrebna. Treba spomenuti i značajan broj volontera koji, unatoč svakodnevnim obavezama, uspijevaju podržati sve aktivnosti u organizaciji 'Bosnia UK Networka'. Naša organizacija nudi niz aktivnosti, uključujući usluge prevođenja, društvena okupljanja za starije, edukacije za odrasle, popunjavanje aplikacija za posao, pomoć i savjete u vezi s benefitima, kraća putovanja / izlete i kurseve korištenja računara i interneta. 'Bosnia UK Network' posjeduje svoj vlastiti centar, 'Bosans-

ku kuću' ('Bosnia House') u Birminghamu. 'Bosanska kuća' dostupna je svima tokom radne sedmice, ali i vikendima ako je potrebno. Nedavno je završeno renoviranje i dogradnja 'Bosanske kuće'. Uvjeti su poboljšani te su mnogi Bosanci i Hercegovci, komšije te slučajni prolaznici bili obradovani novim izgledom 'Bosanske kuće'. 'Bosanska kuća' glavni je centar 'Bosnia UK Networka' i mjesto na kojem se organiziraju centralne aktivnosti organizacije. Osim ove kuće, postoje vjerski objekti koji su u vlasništvu naših vjerskih zajednica (Bradford, Birmingham, London). U svom posjedu Bosanci i Hercegovci imaju i centar u Derbyju, po čemu smo jedinstveni", kaže Solaković.

DOPUNSKA NASTAVA NA BOSANSKOM JEZIKU

Predsjednik "Bosnia UK Networka" i učitelj bosanskog jezika u dopunskoj školi Hertfordshire Sabit Jakupović ističe da je u početku interesiranje za dopunskim školama bilo veoma veliko. Postojalo je čak jedanaest škola širom Velike Britanije. Iako je danas broj škola smanjen, njihove aktivnosti traju kontinuirano još od 1993. godine.

"Prva škola na bosanskom jeziku otvorena je u prostorijama Ambasade BiH u Londonu, ratne 1993. godine. Iz te se škole kasnije stvaraju još dvije dopunske škole, BHCUK (Victorija) London i BIHCAH (Borehamwood) Hertfordshire. Nekada su dopunske škole na bosanskom jeziku postojale u jedanaest engleskih gradova, a danas, na veliku žalost, radi samo šest škola (London, Hertfordshire, Derby, Coventry, Birmingham

i Manchester). Sama činjenica da je nekad postojalo jedanaest škola govori da je u početku odziv bio jako dobar. Dobijanjem britanskog državljanstva, ali i nedostatkom finansija, opada i interesiranje naših ljudi za dopunskim školama. Pohađanje škole nije samo opismenjavanje, ono je istovremeno i socijalni faktor jer pomaže djetetu da se upoznaje sa svojim vršnjacima i da ima svijest o pripadnosti jednoj zajednici. Izučavanje maternjeg jezika omogućava lakšu komunikaciju s prijateljima i rodbinom u našoj domovini. Treba napomenuti da je opće obrazovanje u Velikoj Britaniji na lokalnom nivou vlasti. U mnogim školama postoji opcija da se bosanski jezik uči i kao strani jezik i veliki broj škola prihvata uvjerenje o završenoj bosanskoj dopunskoj školi kao ispit za strani jezik", priča Sabit Jakupović.

Jedna od tradicionalnih godišnjih aktivnosti koje organizira krovna bosanskohercegovačka organizacija u Velikoj Britaniji jeste i "Skup bosanskohercegovačkih škola u Velikoj Britaniji". Kornelija Basara, kao jedan od aktivnih učesnika u aktivnostima "Bosnia UK Networka", ističe da, pored kontinuiranog promoviranja bosanskog jezika putem dopunskih škola, "Bosnia UK Network" koristi svaku priliku za zbližavanjem Bosanaca i Hercegovaca širom Velike Britanije.

"Pod pokroviteljstvom 'Bosnia UK Networka' svake godine održava se 'Skup bosanskohercegovačkih dopunskih škola u Velikoj Britaniji'. Ovaj je skup godinama postajao sve veći i možemo slobodno reći da je vjerovatno najveći skup Bosanaca i Hercegovaca koji žive ovdje i kojima je ovo jedinstvena

prilika da se vide, osvježe stare uspomene i sklope nova prijateljstva. Ovaj je skup samo jedna od aktivnosti pod pokroviteljstvom 'Bosnia UK Networka'. Naše zastave zalepršaju i pri organiziranju drugih tradicionalnih aktivnosti, poput: Izbornog fudbalskog turnira 'Irhad Duraković', Dana državnosti BiH, Dana nezavisnosti BiH, proslave Dana žena, zabave povodom završetka osnovnog obrazovanja naših učenika, te raznovrsnih programa obilježavanja genocida u Srebrenici. Pored nabrojanih aktivnosti, 'Bosnia UK Network' trudi se organizirati i razna druga druženja, kako za najmlađe, tako i za one nešto starije generacije. U sklopu druženja nastoje se održati i programi edukativno-zabavnog karaktera. S vremena na vrijeme organizira se i dolazak gostiju koji svojim inspirativnim pričama svakako mogu nadahnuti mlađe generacije te naučiti o opasnosti mržnje i netolerancije, a o važnosti jednakosti i poštovanja ljudi bez obzira na njihovo porijeklo", napominje Basara.

Iako se ova organizacija putem brojnih aktivnosti nametnula kao jedno od najorganiziranijih bosanskohercegovačkih udruženja u Evropi, bilo je trenutaka kada nije baš sve išlo po planu. Ipak, kratkotrajni zastoji brzo su prošli, o čemu govori i činjenica da su predstavnici naše dijaspore u Velikoj Britaniji bili nosioci aktivnosti organiziranja krovne bosanskohercegovačke svjetske organizacije.

"U par navrata bilo je teških trenutaka za našu organizaciju, ali, zahvaljujući duhu Bosanaca i Hercegovaca, optimizam je uvijek pobjeđivao. Naš duh i optimizam dokazao je svima da

nam ništa ne može uništiti našu kulturu, jezik, običaje… Ono na šta smo svi ponosni i što treba posebno apostrofirati jeste to da je 'Bosnia UK Network' bio nosilac aktivnosti na organiziranju Svjetskog saveza dijaspore Bosne i Hercegovine, te da je sjedište ove krovne organizacije svih bh. građana u svijetu bilo upravo u Birminghamu od 2002. do 2016. godine. U Velikoj Britaniji postoji mnogo različitih etničkih zajednica koje imaju slične organizacije kao što je naša. Možemo se pohvaliti da smo, sasvim sigurno, jedna od najbolje organiziranih zajednica u ovoj zemlji", konstatirala je Basara.

(Stav, br. 163)

INTERVJUI

INTERVJUI

Australija

Talić-Gabriel: Maćehinski odnos BiH prema dijaspori

Od završetka rata u Bosni i Hercegovini sve do danas bosanskohercegovačka dijaspora učestvuje u ulaganjima u Bosnu i Hercegovinu. Veliki je broj onih Bosanaca i Hercegovaca koji su svoje znanje iskoristili za razvijanje vlastitog biznisa, koji im omogućuje ulaganje u zemlju iz koje dolaze. Među njima je i Đemila Talić-Gabriel, koja je prošla put od izbjeglice do uspješne poslovne žene.

Đemila je rođena u Bosanskoj Dubici, a uslijed rata bila je prinuđena napustiti rodni grad. U početku je živjela u Njemačkoj da bi se nakon nekoliko godina, zbog zakona koji su vladali u pokrajini u kojoj je tada boravila, morala odseliti u Australiju. U toj zemlji vodi uspješan privatni biznis. Također, imenovana je počasnom konzulicom Bosne i Hercegovine u Australiji zbog niza uspješnih projekata koje je realizovala.

Trenutno boravi u Sarajevu, a s njom smo razgovarali o položaju žena u svijetu biznisa, bosanskohercegovačkoj dijaspori i sličnim temama.

Koliko je bio težak put od izbjeglice do uspješne poslovne

žene?

- Upravo tako; bila sam izbjeglica i neko vrijeme sam provela u Njemačkoj. Zbog situacije koja je vladala u regionu u kojem sam tada živjela morala sam da potražim novo utočište. Pojedini regioni su izdali proglase o tome da se nakon završetka agresije na Bosnu i Hercegovinu možemo odlučiti za povratak u zemlju iz koje dolazimo ili da sreću potražimo u Kanadi, SAD-u ili Australiji. Sticajem okolnosti novi dom sam pronašla u veoma gostoljubivoj zemlji kao što je Australija. U početku je bilo veoma teško jer nisam poznavala ni riječ engleskog jezika, koji mi je bio neophodan kako bih se što brže integrisala u novo društvo. Ipak, početne poteškoće su se brzo prevazišle, na čemu mogu biti zahvalna i tadašnjem imamu iz Sydneyja, Salih-ef. Mujali, koji je bio moj učitelj i pokretač svih uspjeha. Danas s ove distance mogu reći da je bilo potrebno dosta truda i rada da bih došla do mjesta žene lidera.

Činjenica je da žene preduzetnice u Bosni i Hercegovini teže dolaze do izražaja u odnosu na muške kolege. Također u javnosti često možemo pronaći informacije da su žene u odnosu na muškarce manje plaćene za iste poslove koje obavljaju. Je li u Australiji bolji položaj žena koje zauzimaju liderske pozicije u svijetu biznisa?

- Definitivno. I u Australiji, ali i u ostatku razvijenog svijeta pozicija "poslovne žene" na dosta je većem nivou nego što je to slučaj s Bosnom i Hercegovinom. Spol nije presudan u biznisu, već ideja i sposobnost. Žene su veoma sposobne, a

primjera je dosta. Nažalost, moje poslovno iskustvo govori da u Bosni i Hercegovini nije takav slučaj. Nameće se misao da je ovdje teren rezervisan samo za muškarce, a ženi kao lideru ne daje se dovoljno prilike. Imala sam se priliku uvjeriti na Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu, gdje žena lider radi veoma dobre stvari, ali iz razloga što je žena mnoge joj se stvari osporavaju. Ovdje žena, nažalost, mora raditi dosta više od muškarca kako bi bila prihvaćena u svijetu biznisa, što u drugim zemljama nije slučaj.

Od završetka rata sve do danas bosanskohercegovačka dijaspora pokazala se kao najveći investitor u Bosnu i Hercegovinu. Je li interes za ulaganjima i dalje prisutan među potencijalnim bosanskohercegovačkim investitorima?

- Iako ima dosta projekata i ulaganja koja direktno podržava bosanskohercegovačka dijaspora, moram istaći da je primjetan smanjen interes za nova ulaganja. Razlog za ovakvu situaciju je maćehinski odnos matice prema dijaspori. Također, tu je i problematična administracija u Bosni i Hercegovini, koja odbija dosta investitora. Ovo govorim iz svog iskustva jer sam osjetila i na sopstvenom primjeru pri pokretanju biznisa u Bosni i Hercegovini koliko su trajale određene procedure. Moraju se uraditi napori za olakšavanje ulaganja stranim investitorima, ali se i na dijasporu ne smije gledati kao na one koji donose novac, pa će situacija u budućnosti biti dosta bolja.

Razmišljate li o povratku u Bosnu i Hercegovinu u skori-

joj budućnosti?

- To je tema koja je uvijek aktuelna kod većine Bosanaca i Hercegovaca u dijaspori. Naravno da suprug i ja razmišljamo o povratku u Bosnu i Hercegovinu jer podjednako volimo ovu zemlju i želimo da joj pomognemo što je više moguće. Za definitivni povratak moraju se stvoriti optimalni uslovi jer liderski posao koji obavljamo u Australiji ne dozvoljava radikalne poteze. Bosna i Hercegovina je uvijek u našim mislima i veoma često boravimo u njoj, a nadamo se da će se u narednih nekoliko godina stvoriti uslovi za povratak.

(Al Jazeera Balkans, 25. april 2018)

Sead Šahman, glasnogovornik Bošnjačke stranke u Crnoj Gori: Radujmo se susretu s ljudima

Bošnjaci u Crnoj Gori predstavljaju veoma važan politički faktor. Osim toga, Bošnjaci su treći narod po brojnosti u ovoj državi. Sead Šahman, glasnogovornik Bošnjačke stranke Crne Gore, za portal Akos.ba govori o položaju Bošnjaka u Crnoj Gori, tradiciji Bošnjaka u ovoj državi, bitnim političkim pitanjima te o ostalim temama.

Crna Gora kao država sigurnim korakom korača prema Evropskoj uniji. Dokaz tome je i ulazak ove zemlje u NATO. Da li, u skladu s opredijeljenošću Crne Gore prema Evropi, možemo govoriti da Bošnjaci imaju riješeno nacionalno pitanje u ovoj zemlji?

Sead Šahman: Ustavom iz 2007. godine Bošnjaci u Crnoj Gori su priznati kao etnicitet, dok je njihov bosanski jezik u službenoj upotrebi. Bošnjaci su treći narod po brojnosti u državi, prema posljednjem popisu iz 2011. godine i nekoliko godina unazad, važan politički faktor koji značajno podržava proevropski, zapadni kurs države. Potpomogli smo sve demokratske procese, od obnove nezavisnosti Crne Gore, preko učlanjenja zemlje u NATO alijansu, do podrške evropskim integracijama. Bošnjaci su stari evropski narod, autohton na ovim prostorima i smatram da nam je i mjesto u Evropi. Evropska unija u ovom trenutku nema alternativu. Kroz pro-

gram očuvanja nacionalnog identiteta uz uvažavanje vjerske premise, preko kvalitetnog obrazovanja mladih generacija, pa do afirmacije kulturno-tradicionalnih vrijednosti Bošnjaka, vjerujem da možemo govoriti o zaokruženom nacionalnom pitanju. Naravno, ono neće biti riješeno samo po sebi, već mora biti praćeno dobrom političkom organizovanošću i učešćem našeg naroda u važnim društvenim procesima.

U srbijanskom dijelu Sandžaka veoma iscrpnim radom konačno je omogućeno bošnjačkoj djeci da izučavaju svoj maternji bosanski jezik. U kojoj mjeri se u crnogorskom dijelu Sandžaka i općenito na području države Crne Gore izučava bosanski jezik među bošnjačkom nacionalnom manjinom?

Sead Šahman: Bošnjačka književnost i osobine bosanskog jezika se izučavaju kroz zajednički nastavni plan i program koji je kreiralo Ministarstvo prosvjete. Taj predmet nosi naziv Crnogorski, srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost. Tamo gdje su Bošnjaci dominantni ili žive u značajnijem broju, zakonskim propisima je omogućeno da svaki nastavnik/profesor, kroz nastavni proces, doda još 20% sadržaja iz nacionalne literature Bošnjaka. Najbitnije je da se nastavni planovi i programi očiste od stereotipa prošlosti gdje se bošnjačko-muslimanski narod prikazuje na neadekvatan ili pogrdan način. Naravno, isto tako je veoma važno da se edukuje i ohrabri nastavni kadar da koristi ove mogućnosti propisane zakonom.

U kojoj mjeri je izražena saradnja bošnjačkih političkih

stranaka na teritoriji Crne Gore te da li nedostaje zajednički istup?

Sead Šahman: U Crnoj Gori postoji nekoliko političkih organizacija koje nose prefiks „Bošnjačka". Među njima je jedino parlamentarna i sa značajnim utjecajem na društveno-politička zbivanja i događanja, Bošnjačka stranka. S osjetnim padom, ali s ipak osvojena dva poslanička mandata na parlamentarnim izborima 2016. godine, bila je jezičak na vagi, tj. niti jedna strana nije mogla formirati vlast bez sudjelovanja Bošnjačke stranke. To je uslovilo da Bošnjaci preuzmu dva važna resora, kao što su saobraćaj i pomorstvo te rad i socijalno staranje. Također, BS zadržava i poziciju potpredsjednika Vlade za regionalni razvoj koju je imala i u predhodnom mandatu. Druge bošnjačke političke partije su znatno manje i javljaju se isključivo na lokalnom nivou. Konkretnije saradnje među njima nema, iako bi ona bila poželjna uz uvjet usklađivanja određenih minimalnih principa koji moraju biti ispoštovani.

Da li Bošnjaci u Crnoj Gori dovoljno sarađuju s Bošnjacima u svojoj matici Bosni i Hercegovini?

Sead Šahman: Regionalna saradnja Bošnjaka je od izuzetne važnosti. Sarajevo bi u tom procesu trebalo imati najvažniju ulogu. Razumijem da su bošnjački političari i akademska zajednica u Bosni i Hercegovini okrenuti rješavanju nagomilanih problema u toj zemlji, ali bi trebali iskazati veći senzibilitet kada su u pitanju njihovi sunarodnici, kako u Crnoj

Gori, tako i u regionu, Evropi. Mnogo je oblasti u kojima se mogu napraviti značajni iskoraci, kao što su biznis, politika, kultura, umjetnost. Vežu nas i rodbinski i prijateljski odnosi. Važno je da postoji i mobilnost mladih između dvije zemlje, uzajamno edukovanje i obrazovanje na univerzitetima i fakultetima. Prekogranična saradnja i zajednički projekti su također u znatnoj mjeri neiskorišteni. Dakle, naše relacije trebaju biti jače i čvršće, kako bismo mogli govoriti o konkretnim rezultatima i uspješnoj saradnji. Institucionaliziranje tih odnosa je veoma važno. Ljudi se mijenjaju, institucije ostaju i traju. Postoji ogroman prostor za rad koji treba iskoristiti u budućem periodu.

Možemo li govoriti o dovoljno razvijenom nacionalnom osjećaju kod Bošnjaka u Crnoj Gori?

Sead Šahman: Prema posljednjem popisu iz 2011. godine, nacionalno izjašnjenih Bošnjaka u Crnoj Gori ima oko 9 odsto. To, svakako, predstavlja značajan iskorak u odnosu na predhodne popise. Međutim, u Crnoj Gori i dalje postoji nacionalna struktura ljudi koji se izjašnjavaju kao Muslimani, s velikim „M“. Zatim postoji i značajna grupa koja se izjašnjava kao Crnogorci islamske vjere. Duboko vjerujem da se radi o jednom te istom narodu koji je iskazan kroz nekoliko različitih etničkih formi. Vrlo često je i politika miješala prste i određivala etnos ljudi koji bi se zapravo trebali izjašnjavati jedinstvenim narodnim imenom. Smatram da je to proces koji

će trajati izvjestan vremenski period, dozvolivši ljudima da sa šireg aspekta sagledaju historijske činjenice i društvene prilike. Sinergetski efekat rezultirao bi značajnom brojkom od oko 15 ili 16 odsto u ukupnoj strukturi stanovništva, što već predstavlja signifikantan zbir koji bi značajnije promijenio društveno-političku zbilju u Crnoj Gori.

Na Sahat-kulu u Podgorici vraćen je krst prije nekoliko dana. Kakvu poruku Bošnjacima, ali i ostalim muslimanima u Crnoj Gori šalje ovaj postupak?

Sead Šahman: Sahat-kula, prije svega, nije objekat sakralne orijentacije da bi se na nju stavljala vjerska obilježja. Ona sigurno jeste objekat islamskog arhitektonskog naslijeđa koji prkosi vijekovima kao simbol Stare varoše u Podgorici. Islamska zajednica Crne Gore je tražila od lokalnih podgoričkih vlasti da se uvaži stav struke i nauke. Međutim očigledno se za to nije imalo sluha. Muslimani su duboko uvrijeđeni činom vraćana krsta i smatraju ga udarom na multireligijsku Crnu Goru.

Poštuje dovoljno li država Crna Gora prava nacionalnih manjina?

Sead Šahman: Prava nacionalnih manjina u Crnoj Gori regulirana su određenim zakonskim rješenjima, kao što su Zakon o manjinskim pravima i slobodama, Zakon o upotrebi nacionalnih simbola, i drugi. U Crnoj Gori funkcioniraju i manjinski nacionalni savjeti kao krovne institucije tih zajednica. Institucija Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih

prava je isto tako važna jer (su)finansira projekte koji za cilj imaju očuvanje i unaprjeđenje manjinskih zajednica u Crnoj Gori, njihove kulturne i historijske baštine. Mogu reći da su manjine u dobroj mjeri zaštićene kada su zakoni u pitanju. Implementacija ide nešto sporije, ali sam uvjeren da evropske integracije Crne Gore nameću i brži ritam ostvarivanja prava nacionalnih manjina.

Vaša poruka čitaocima portala Akos.ba?

Sead Šahman: Težimo prema tome da gradimo što bolje odnose s drugim ljudima. Naučimo komunicirati i biti iskreni. Pravimo mostove među nama. Širimo pozitivan duh i optimizam. Radujmo se susretu s ljudima. Uvažavajmo drugog i drugačijeg. Također, želim čestitati redakciji i uredništvu portala Akos.ba na valjanom izvještavanju. Mislim da je kuriozitet, u današnjem elektronskom medijskom sivilu, da jedan portal funkcioniše na tako multidisciplinaran način, nastojeći obuhvatiti širi spektar rubrika i tekstova, uživajući sve veću čitanost i popularnost.

(Akos.ba, 13. novembar 2017)

Meho Selman – od prijedorskog logora do danskog parlamenta

Bosanskohercegovačka manjinska zajednica na području Kraljevine Danske jedna je od najbolje integrisanih i organizovanih u ovoj zemlji. Posebno se mladi Bosanci i Hercegovci ističu u danskom društvu zbog velike zainteresovanosti za visoko obrazovanje, ali i politički angažman, o čemu govori Meho Selman.

Ovaj Prijedorčanin u Danskoj poznat je kao prvi stranac koji je ušao u regionalni parlament Južne Danske.Selman je rođen 1971. u Prijedoru. Do početka rata u Bosni i Hercegovini bio je student Veterinarskog fakulteta u Sarajevu. Nakon što se početkom rata vratio u svoj rodni Prijedor, bio je uhapšen i odveden u logor Omarsku, a kasnije i u Trnopolje. U Dansku dolazi 1993. godine.

Trenutno obavlja funkciju porotnika na Prvostepenom gradskom sudu grada Odensea, a također je sindikalni povjerilac bibliotekarskih radnika. Posljednje četiri godine politički je aktivan kao zastupnik Socijaldemokratske partije u regionalnom parlamentu Južne Danske. Osim o političkom angažmanu, sa Selmanom smo razgovarali o bosanskohercegovačkim iseljenicima, ali i odnosima Danske i Bosne i Hercegovine.

Tokom rata na Bosnu i Hercegovinu bili ste zatočeni u logorima Omarska i Trnopolje. Je li ta činjenica zanimala javnost u Danskoj, posebno nakon što ste dobili mandat u tamošnjem regionalnom parlamentu?

- Mnogi bh. građani tokom ratnih 90-ih godina bili su s opravdanjem ljuti na mnoge evropske vlade jer nisu mnogo učinile da se zaustavi užas i stradanje nedužnog naroda u Bosni i Hercegovini. Istovremeno, obični građani, barem ovdje u Kraljevini Danskoj, ostali su zatečeni s ratnim slikama Sarajeva, Vukovara, Srebrenice i posebno postojanjem koncentracionih logora.

Vladalo je uvjerenje da se slike užasa iz Drugog svjetskog rata više nikad neće ponoviti. Zanimljivo je da danski građani i danas s velikim zanimanjem slušaju o ratnim strahotama u Bosni i Hercegovini prije 25 godina, između ostalog, i putem mog političkog angažmana, koji mi omogućava lakši pristup danskim medijima. Svaki put kada za to postoji prilika osvrnem se na događanja iz naše prošlosti, što je, uostalom, i bio razlog dolaska bh. izbjeglica u Kraljevinu Dansku.

Jesu li ostale manjinske zajednice, slijedeći Vaš primjer, predložile svoje kandidate za predstojeće izbore?

- Ostale manjinske grupacije u Kraljevini Danskoj faktički imaju dužu tradiciju političkog angažovanja od bh. nacionalne skupine. Mnogi su u Dansku došli tokom 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća, ali u parlament regije Južna Danska voljom birača ipak je prvi ušao jedan bh. građanin, što me,

dakako, čini još ponosnijim.

Na predstojećim izborima kao kandidat Socijaldemokratske partije borit ćete se za novi mandat u regionalnom parlamentu Južne Danske. Je li nakon Vašeg uspjeha povećan interes bosanskohercegovačkih iseljenika za aktivno političko djelovanje?

- Na proteklim izborima prije četiri godine pored mene u dva grada u Kraljevini Danskoj u lokalne gradske skupštine izabrana su još dva naša bh. građanina. Tada nas je bilo troje kandidata, a ovaj put nas je ukupno osam, uz podatak da sam ja i dalje jedini kandidat za regionalni parlament, dok su ostali bosanskohercegovački kandidati svoju kandidaturu usmjerili na lokalne gradske skupštine. Činjenica je da je bh. kandidata gotovo trostruko više na ovim izborima. To nam sigurno govori da je politički angažman nas iz prve generacije bosanskohercegovačkih iseljenika vjerovatno inspirisao na političke aktivnosti naše mlade bh. kandidate, koji pripadaju tzv. drugoj generaciji bh. građana u Kraljevini Danskoj.

Mladi iz Bosne i Hercegovine u Danskoj u velikoj su mjeri posvećeni obrazovanju. Je li to razlog zbog kojeg je bosanskohercegovačka manjinska zajednica uspjela napraviti balans između integrisanja i asimiliranja u dansko društvo?

- Posvećenost obrazovanju svakako jest jedna od velikih prednosti u očuvanju svog identiteta. S danskim univerzitetskim diplomama pripadnici bh. zajednice svakako su općeprih-

vaćeni u danskom društvu i integracija teče gotovo bez problema. Međutim, integracija se može vrlo lahko pretvoriti u asimilaciju i uzrok tome mogu biti mnogi detalji, ali ipak sve najviše ovisi o samim našim građanima. I dalje važnu ulogu u očuvanju našeg bh. identiteta ima prva generacija, tj. roditelji naših uspješnih mladih.

Postoje li možda određene sfere u kojima bi se odnos između Danske i Bosne i Hercegovine mogao unaprijediti?

- Ogroman je potencijal kad je u pitanju još bolja saradnja između Bosne i Hercegovine i Kraljevine Danske, a naša bh. zajednica u ovoj skandinavskoj zemji ima vrlo značajnu ulogu u unapređenju saradnje. Prošlo je vrijeme kad se Bosni i Hercegovini pomagalo isključivo kroz humanitarne projekte. Danas saradnja treba biti na partnerskoj osnovi, gdje i Kraljevina Danska i Bosna i Hercegovina sasvim legitimno i otvoreno trebaju zastupati svoje interese.

Bh. građani u Kraljevini Danskoj svojim angažmanom i znanjem mogu itekako utjecati da se danski kapital ulaže u Bosnu i Hercegovinu kroz privrednu saradnju, a jedan od primjera jest korištenje energetskih potencijala Bosne i Hercegovine i ekspertiza, te iskustva koju u oblasti energetike imaju danska preduzeća. Ogroman potencijal posebno leži i u oblasti turizma, gdje je veliki interes državljana skandinavskih zemalja za turističku posjetu Bosni i Hercegovini. Gotovo da nema naše familije ovdje u Kraljevini Danskoj da nije barem jednom sa sobom na godišnji odmor u Bosnu i Hercegovinu povela svoje

danske poznanike ili im preporučila posjetu Bosni i Hercegovini. Bh. građani u Kraljevini Danskoj sigurno će učiniti svoj dio posla na promoviranju i afirmiranju države Bosne i Hercegovine u našem danskom okruženju.

(Al Jazeera Balkans, 22. oktobar 2017)

Hrvatska

Bermin Meškić bošnjački član Savjeta za nacionalne manjine Hrvatske: Jačajte sebe i svoju zajednicu

Bošnjačka nacionalna manjina na teritoriji Republike Hrvatske je jedna od najbolje integriranih zajednica. U prilog ovoj konstantaciji govori i činjenica o velikom broju Bošnjaka koji su stali u odbranu Republike Hrvatske tokom agresije 1991. godine. O tome kako danas živi bošnjačka nacionalna manjina u Hrvatskoj, njenoj povezanosti s maticom Bosnom i Hercegovinom, te ostalim bitnim pitanjima razgovarali smo s magistrom prava Berminom Meškićem. Bermin je također i novoimenovani bošnjački član Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Činjenica je da u Hrva**tskoj živi veliki broj Bošnjaka te da su oni veoma dobro integrirani u hrvatsko društvo. Da li su Bošnjaci u Hrvatskoj dovoljno svjesni svoje nacionalne pripadnosti?**

Bermin Meškić: Bošnjaka u Hrvatskoj, prema zadnjem službenom Popisu stanovništva iz 2011. godine, ima 31.479 ili 0,73% u ukupnom stanovništvu. Osobno mislim da nas ima dosta više. Muslimana uopće je evidentirano 62.977 ili 1,47 posto, dok je Hrvata islamske vjeroispovijesti 9.647. Većinom su to osobe koje svoje porijeklo vuku iz BiH i koje su se asimilirale u hrvatsko društvo. Imamo i grupu Muslimana s ve-

liko M, kojih je evidentirano 7.558. Nacionalno se izjašnjavaju kao Muslimani, dakle nisu uopće nacionalno osviješteni. Takvima je važno biti musliman, ali s takvim određenjem njihova prava nitko ne štiti jer ne spadaju niti u jedan narod. Iz naprijed rečenog stvari su jasne. Postoje Bošnjaci koji su itekako svjesni svoje pripadnosti. Postoje i oni koji su se u potpunosti asimilirali u hrvatsko društvo. Nažalost, to su prirodne pojave. Događa se život. Asimilaciju ne možemo zaustaviti, možemo je samo usporiti.

Da li su Bošnjaci u Hrvatskoj, s akcentom na mladima, zainteresirani za dešavanja u svojoj matici Bosni i Hercegovini?

Bermin Meškić: Iz mog iskustva, posebice mlađa generacija Bošnjaka je veoma zainteresirana za događanja u Bosni i Hercegovini. Vidljiv je taj element ponosa pripadanja bošnjačkom korpusu. Itekako smo svjesni činjenice da smo mi ili naši pretci, neki prije neki kasnije, došli iz Bosne u Hrvatsku i da smo neodvojivo povezani sa svojom maticom. Također, dešavanja u BiH se direktno reflektiraju na našu nacionalnu manjinu u RH, tako da pozorno pratimo dešavanja u BiH.

Kakav utjecaj na Bošnjake imaju izjave predsjednice Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović te da li takvi istupi ruše odnose između Hrvata i Bošnjaka unutar Hrvatske?

Bermin Meškić: U posljednje vrijeme u medijskom prostoru u Republici Hrvatskoj svjedočili smo raznim istupima koji narušavaju odnose Republike Hrvatske i Bosne i Hercego-

vine. Naravno da se državni, institucionalni odnosi reflektiraju na same građane. Mišljenja smo da su ti istupi u funkciji ostvarivanja određenih političkih ciljeva koji građanima ne nose ništa dobroga. Svakako, da bi se politički akteri u RH morali jasno distancirati od ovakvog diskursa kojim se dižu tenzije i narušavaju odnosi.

Da li su bošnjačka udruženja na teritoriji Hrvatske u međusobnoj koordinaciji te da li se može govoriti o eventualnom jedinstvu Bošnjaka u Hrvatskoj?

Bermin Meškić: Kada pogledam hrvatsku političku scenu, Bošnjaka ima veoma malo. Mišljenja sam da nismo napravili taj krucijalni i dodatni iskorak u nacionalnom osvješćivanju i jačem jedinstvu u našim redovima. Nemamo jasnu zajedničku platformu djelovanja. Nema sinergijskog djelovanja. Nismo naučeni surađivati i komunicirati. Međutim, polako ali sigurno dolazi do smjene generacija, novim mladim i obrazovanim Bošnjacima, u koje osobno polažem puno nade.

Jesu li Bošnjaci ravnopravni u Hrvatskoj?

Bermin Meškić: U vjerskom smislu, Bošnjaci su veoma zadovoljni. U smislu političkog predstavljanja Bošnjaka u Hrvatskoj, ne stojimo dobro. Naprosto, trenutno nemamo čovjeka koji će artikulirati naše stavove tamo gdje je važno. Kada politički ne vrijedite, kada niste zatupljeni, onda je jako teško gurati određene stvari od našeg zajedničkog dobra.

Na primjer, Vlada Republike Hrvatske je nedavno donije-

la Operativne programe za nacionalne manjine za razdoblje 2017-2020. Tu smo bili potpuno isključeni. Nismo mogli utjecati. Zašto? Nismo politički zastupljeni te nemamo prilike lobirati. Nemamo svog saborskog zastupnika čiji bi zadatak bio takvo što.

Nedavno su se pojavili, također, i određeni natpisi gdje se otvoreno traži smanjivanje prava nacionalnih manjina, posebice način biranja saborskih zastupnika iz reda nacionalnih manjina u Hrvatski sabor. Tada će biti upitno da li ćemo uopće moći imati svoga predstavnika. Što će biti s time ostaje da se vidi. Što želim reći? Ravnopravnost trebate zaslužiti i boriti se. Nitko vam ništa neće dati sam po sebi.

Rijeka, Pula, Dubrovnik i Zagreb se izdvajaju po broju Bošnjaka. U kojem od ovih gradova se najviše osjeti utjecaj Bošnjaka na hrvatsku svakodnevnicu?

Bermin Meškić: Teško mi je to reći. Ali po mojem viđenju, Bošnjaci u Istri su veoma prisutni i samim time vidljivi u društvu. Dosta se projekata realizira i to je dobro. Naravno, glavni grad opet sa sobom nosi određenu koncentraciju visoko obrazovanih Bošnjaka koji se trude i pokušavaju utjecati na društvene procese.

Prije nekoliko dana Vijeće bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba objavilo je informaciju da je odobrena provedba nastavnog plana i programa na bosanskom jeziku u Republici Hrvatskoj. Možete li nam nešto više reći o ovoj veoma pozitivnoj vijesti?

Bermin Meškić: Na osnovu prava koja proizlaze iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske i Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, pripadnicima nacionalnih manjina omogućen je odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu. Vijeće bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba u okviru svog programa rada 2011. godine pokrenulo je pripremu i organizaciju nastave za obrazovanje učenika pripadnika bošnjačke nacionalne manjine u osnovnim i srednjim školama prema Nastavnom planu i programu bosanskog jezika i kulture (model C).

Nakon što je Nastavni program usklađen prema pravilima struke i kada sadrži sve potrebne elemente, Agencija za odgoj i obrazovanje je dala pozitivno stručno mišljene te je, sukladno tome, Nastavni program bosanskog jezika i kulture (model C) za obrazovanje učenika pripadnika bošnjačke nacionalne manjine u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj postao temeljni dokument za postupak provedbe programa u sklopu predmeta pod nazivom Bosanski jezik i kultura prema Modelu C obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina.

Shodno svemu navedenom, ostaje da se vidi koliko će biti zainteresiranih učenika osnovnih i srednjih škola i njihovih roditelja da u matičnim školama izvrše prijavu i tom prilikom ispune anketni obrazac i daju pristanak o sudjelovanju učenika u ovom programu. Također, u RH postoji deficit predavača (učitelji, nastavnici) koji pored pedagoških kompetencija moraju vladati bosanskim jezikom i poznavati kulturu bošnjačke nacionalne manjine. Nadamo se da će Bošnjaci u RH

uspjeti konzumirati ovo pravo u punini.

Vaša poruka za čitaoce portala Akos.ba?

Bermin Meškić: Kada pogledam historijat i presjek odnosa u Bosni i Hercegovini, jasno se vide određeni trendovi. Postoje konstantne tendencije kojima se ugrožava sigurnost države BiH, ali i cijele regije. Također, mnoge stvari su se zakomplicirale u posljednje vrijeme. Imamo na djelu konstantno nijekanje države i državnosti Bosne i Hercegovine. To će se i nastaviti možda jačom žestinom nego do sada. Sva ta stremljenja imaju za cilj da se Bošnjaci umore i da dignu ruke od svoje države. Međutim, to se neće, ako Bog da, dogoditi.

Ključna poruka mojim sunarodnjacima u Bosni i Hercegovini je da nitko nikad nije opstao na moći drugoga, već na svojoj vlastitoj. Jačajte sebe. Jačajte zajednicu.

(Akos.ba 20. septembar 2017)

Norveška

Ahmed Lindov, prvi stranac u Vijeću norveške općine Kvinesdal

Državljani Bosne i Hercegovine i u Kraljevini Norveškoj važe za jednu od najuspješnijih manjinskih zajednica. U prilog ovoj konstantaciji govori činjenica da su mnogi bh. državljani s trenutnom adresom u Norveškoj istaknuti članovi norveške društvene zajednice. Ahmed Lindov sa svojom porodicom, koja je živjela u Hrasnici pored Sarajeva, u Norvešku je došao ratne 1993. godine, nekoliko mjeseci nakon rođenja u izbjeglištvu. Iako veoma mlad, za kratko vrijeme uspio je postići zavidne rezultate kroz politički aktivizam u Radničkoj partiji Norveške. Također, aktivan je saradnik bosanskohercegovačke ambasade u Norveškoj, ali i Islamske zajednice.

Početkom rata u Bosni i Hercegovni Norveška je bila među prvim zemljama koja je velikodušno pružila utočište bosanskohercegovačkim izbjeglicama, među kojima je bila i Vaša porodica. U kojoj je mjeri ta činjenica bila motiv da se svojim radom i zalaganjem odužite zemlji koja je mnogo toga učinila za Vas i ostatak porodice?

Upravo tako, Norveška je pružila utočište mojoj porodici kad je bilo najpotrebnije. Mama, brat, nana i ja došli smo u Norvešku krajem 1993. godine. Otac je došao poslije završetka rata u Bosni i Hercegovini. Svakako da je prisutna zahvalnost prema Norveškoj, ali je meni glavna motivacija za rad uvijek

bila moja porodica i činjenica da sam stranac koji dolazi iz daleke Bosne i Hercegovine. Nas je Norveška primila zajedno s još 12.000 građana Bosne i Hercegovine i hvala joj na tome. Motivaciju za rad i zalaganje pronalazim i u nepravdi koju je doživio moj narod. Velika je cijena plaćena da bi postojalo parče zemlje koje se zove Bosna i Hercegovina i ta žrtva je meni glavna motivacija. Upravo zbog toga razmišljam o povratku u svoju domovinu i to, po mom mišljenju, treba biti dio razmišljanja čitave dijaspore. Dijaspora se treba više probuditi i pomagati Bosni i Hercegovini. Primjer koji ja često koristim ovdje jest masovno iseljavanje Norvežana u SAD u periodu između 1830. i 1950. godine. Više od 50 posto norveškog stanovništva napustilo je Norvešku i otišlo u SAD "trbuhom za kruhom". Poslije su se vraćali i koristili stečeno znanje za razvoj svoje zemlje. I danas je Norveška u svjetskom vrhu po razvoju i životnom standardu. To se nije desilo preko noći, bilo je i ovdje dosta problema koje danas vidimo u Bosni i Hercegovini, ali ljudi su se na kraju okrenuli jedni drugima i tada je država počela ići naprijed.

Prvi ste stranac u historiji općine Kvinesdal koji je izabran za njenog vijećnika, kao član Radničke partije Norveške. Koliko je taj uspjeh utjecao na razvoj Vaše političke karijere?

Ulazak u vijeće općine Kvinesdal bio je veoma značajan za mene, naročito zbog toga što sam prvi stranac kome je to poš-

lo za rukom. Često kažem da mi je politički život počeo ulaskom u Vijeće općine Kvinesdal. Prije toga sam imao neke uloge u lokalnom odjeljenju moje stranke, Radničke partije, ali poslije ulaska u vijeće moje političke mogućnosti su se uvećale. Godinu nakon ulaska u vijeće bio sam kandidovan za državni parlament Kraljevine Norveške. Budući da imam želju da politički napredujem, aktivno radim na daljnjem unapređenju svoje političke karijere. Trenutno sam fokusiran na lokalnu politiku u svojoj regiji i tražim mogućnosti koje se nude u stranci za daljnji napredak kako bih sebe, ali i zemlju iz koje dolazim predstavio što je bolje moguće.

Je li Vaš uspjeh motivisao druge Bosance i Hercegovce da se politički aktiviraju?

Moj uspjeh na političkom planu u ovoj regiji jest podigao interes Bosanaca i Hercegovaca za politiku. Bio motivacija ili ne, dužnost Bosanaca i Hercegovaca je da se politički aktiviraju, jer ćemo tako biti u mogućnosti da odlučujemo o sebi. U Norveškoj se mi ubrajamo u najbolje integrirane strance, imamo najveći stepen radnika, najmanje nas prima socijalna primanja u Norveškoj, imamo najveći procenat visokoobrazovanog kadra u Norveškoj, te se zbog toga moramo aktivnije uključiti u politički život Norveške. Primjer da zaostajemo za drugim strancima u pogledu političke aktivnosti u Norveškoj jesu Pakistanci. Iako se Pakistanci ne mogu pohvaliti ni približno dobrom statistikom o zaposlenosti, integraciji ili obrazovanju, od 167 parlamentaraca u Norveškoj Pakistanci imaju dva predstavnika. Političkim aktivizmom mi možemo pomoći

zemlji iz koje dolazimo, te je to ključni razlog zbog kojeg moramo biti aktivniji u političkom životu Norveške.

U Norveškoj aktivno učestvujete i u pomaganju bh. iseljenicima pri sastavljanju molbi za dobijanje norveškog državljanstva. Zadržavaju li državljani Bosne i Hercegovine bosanskohercegovačko državljanstvo pri uzimanju norveškog?

Norveška uglavnom ne dopušta dvojna državljanstva, tako da ljudi koji se odluče za uzimanje norveškog državljanstva gube pravo na ono bosanskohercegovačko. Veoma mali broj bh. iseljenika pokuša zadržati matično državljanstvo. U tom procesu koristim svoje stručno znanje, kako bih pokušao izboriti dvojno državljanstvo za naše građane. Nakon imenovanja g. Makarevića (Nedima, op. ur.) na mjesto ambasadora Bosne i Hercegovine u Norveškoj primjetna je želja među građanima da zadrže državljanstvo. Veći broj ljudi kontaktirao je sa mnom u vezi s tim pitanjem u posljednje vrijeme, što je napredak u odnosu na prethodni period. Jedna pozitivna vijest jest da se sprema usvajanje zakona o državljanstvima u Norveškoj, koji će dopuštati dvojna državljanstva. Stoga, pozivam sve Bosance i Hercegovce da se ne odriču matičnog državljanstva i da iskoriste novi zakon koji će ubrzo stupiti na snagu.

Doseljavaju li se Bosanci i Hercegovci u Norvešku i dalje, sada iz ekonomskih razloga?

Koliko sam upoznat, danas to nije neki zapažen broj. Jedan od razloga tome jesu zakonska ograničenja koja otežavaju

duži ostanak građanima Bosne i Hercegovine u Norveškoj. Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini dobivali smo dozvole za boravak. Danas su jedine mogućosti da se dođe u Norvešku putem porodičnog spajanja ili, eventualno, putem radne vize. Takva su trenutna pravila, ali je vrijedno spomenuti da se nova norveška vlada dogovorila da će se proširiti mogućnost dovođenja radne snage koja živi van Evropske unije, što znači da će, po novom najavljenom zakonodavstvu, građanima Bosne i Hercegovine biti olakšano da dođu raditi u Norvešku.

Na koji način Norveška može pomoći Bosni i Hercegovini, te mogu li se odnosi te dvije zemlje podići na veći nivo?

Norveška je dosad dosta pomagala i pomaže u projektima povratka građana unutar Bosne i Hercegovine. Također, učešće norveškog tima "Norsk Folkehjelp" u obuci i radu deminerskih službi u Bosni i Hercegovini bilo je značajna pomoć. Osim toga, Kraljevina Norveška ima pozitivan stav i odnos prema suverenitetu i integritetu Bosne i Hercegovine. Ipak, saradnju treba unaprijediti. Na norveško tržište treba plasirati bosanske artikle. Jedan pozitivan primjer toga jest to što norveški trgovinski lanac "Coop" uvozi dosta krompira iz Bosne i Hercegovine. S druge strane, g. Jusuf Arifagić, koji posjeduje firmu u svom rodnom Kozarcu, spojio je na taj način bosansko i norveško tržište. Ovo je samo jedan primjer mogućnosti povezivanja bosanskohercegovačke i norveške privrede. Na tome treba definitivno kontinuirano raditi.

(Al Jazeera Balkans, 12. februar 2018)

Sulejman Ugljanin: Bošnjaci, budite jedinstveni i imajte zajednički cilj

Bošnjaci iz Sandžaka su u prethodnih nekoliko mjeseci uradili puno posla kada je riječ o štampanju udžbenika na bosanskom jeziku, ali i cjelokupnom unapređenju nastave u školama s većinskim bošnjačkim stanovništvom. Iako je prvi čas na bosanskom jeziku održan još davne 2004. godine, tek sada možemo govoriti o ozbiljnim pomacima koje su Bošnjaci postigli u pogledu školstva.

Ipak, porazna je činjenica da su sve ostale manjinske zajednice na teritoriji Republike Srbije znatno ranije riješile svoja bitna nacionalna pitanja. O položaju Bošnjaka u Repubulici Srbiji, njihovoj vezi s maticom Bosnom i Hercegovinom, ali i ostalim bitnim pitanjima razgovarali smo s predsjednikom Bošnjačkog nacionalnog vijeća dr. Sulejmanom Ugljaninom.

Kada analiziramo položaj Bošnjaka iz Sandžaka u posljednjih trideset godina, da li možemo govoriti o tome da su Bošnjaci u odnosu na početak devedesetih godina doživjeli značajan napredak?

Sulejman Ugljanin: Bošnjački narod je još od početka devedesetih godina pa sve do danas na nekom novom početku. Ovo govorim iz razloga što su ostali narodi s područja bivše Jugoslavije ostvarili svoje težnje i ciljeve, dok se za Bošn-

jake to ne može reći. Posebno je to izraženo u Sandžaku, gdje Bošnjaci nisu dobili status autonomije koji im shodno svim historijskim činjenicama pripada. Naravno, određeni pomaci su se desili. Činjenica da svaki Bošnjak svoje dijete može upisati u škole u kojima se izučava bosanski jezik i historija govori o tome. Ipak, najveći uspjeh je povratak našeg historijskog nacionalnog imena Bošnjak.

U kontekstu pomena na početak devedesetih godina, u djelu „Bošnjak – Adil Zulfikarpašić" koje se sastoji od njegovih razgovora s Nadeždom Gaće i Milovanom Đilasem, uočio sam njegov detaljan osvrt na skup Stranke demokratke akcije koji je održan u Novom Pazaru. Zulfikarpašić je, opisujući čitav tok te posjete u kojoj se sastao i s Vama, konstantovao da je njemu bilo veoma čudno zašto se Novi Pazar izabrao za promoviranje novoosnovane stranke ispred nekih drugih gradova na teritoriji Bosne i Hercegovine. Možemo li stoga govoriti o neraskidivoj vezi Novog Pazara s Bosnom i Hercegovinom iako se ovaj grad nalazi izvan njenih granica?

Sulejman Ugljanin: Slika današnje Evrope u skladu je s Vašim pitanjem o povezanosti Novog Pazara s maticom Bosnom i Hercegovinom. Kada to govorim, mislim definitivno na činjenicu da u današnjoj Evropi nemamo države u kojima se nalazi samo jedan narod, već više njih. Upravo zbog te činjenice, Evropu smatram kao „državu regija" kojoj i mi, kao građani Evrope, pripadamo. Bosna i Sandžak su dugo vremena kroz historiju bili u sastavu jedne države. Iako su se granice

promijenile, narod je na ovom prostoru ostao autohton. Mi iz Sandžaka se cijelim bićem trudimo da ojačamo odnose s našom maticom Bosnom i Hercegovinom, a da li smo na pravom putu to možete procijeniti upravo vi koji živite u Bosni i Hercegovini.

Proteklog vikenda obilježena je godišnjica stradanja Bošnjaka u Sjeverinu, koja nas uvijek i iznova podsjeća na učinjeno zlo od strane jednog režima. Da li su vlasti Republike Srbije spremne da se konačno suoče s ovim i sličnim zločinima koji su činjeni nad Bošnjacima?

Sulejman Ugljanin: Još od Memoranduma Vase Čubrilovića pod nazivom „Isterivanje Arnauta“, Bošnjaci na području Sandžaka suočeni su s kontinuiranim zločinima od strane raznih struktura vlasti. Činjenica da u Srbiji ne žele da postignu zajednički stav o učinjenom genocidu u Srebrenici, govori dovoljno o tome šta oni misle o zločinima učinjenim nad Bošnjacima. Posljednje ubistvo mladića od strane srpske policije, dokaz je da se sistematski zločin nastavlja. Naravno, namjerno kažem srpske policije, a ne policije Republike Srbije jer ovo nije policija svih njenih građana, što dokazuje negiranjima i zločina u Štrpcima, Sjeverinu, ali i ovom posljednjem koji se dogodio nesretnom mladiću. Mi ne tražimo da nam se neko izvinjava, samo tražimo da se napravi mehanizam kako se slične stvari Bošnjacima ne bi ponavljale u budućnosti.

Bošnjačko nacionalno vijeće je 2017. godinu proglasili godinom „Sjeničke konferencije“, koja je održana davne

1917. godine. Učesnici konferencije, a kasnije i potpisnici memoranduma, bili su tadašnji gradonačelnici opština u Sandžaku s većinskim bošnjačkim stanovništvom. Možemo li danas, stotinu godina od tog memoranduma, reći da su Bošnjaci ostvarili barem neke od svojih ciljeva istaknutih na toj konferenciji?

Sulejman Ugljanin: Prije svega, volio bi istaći da sama „Sjenička konferencija“ nije nikakav separatizam kakvim je mnogi žele predstaviti. Težnja sandžačkih gradonačelnika za rješavanjem statusa Sandžaka je pravo na samoopredjeljenje za kojim su oni tada imali potrebu. Danas mi možemo reći da imamo vidljive pomake. Međutim Bošnjaci Sandžaka nisu dobili status autonomije, što je bio jedan od „utješnih“ zahtjeva s te konferencije. Bošnjacima fali više slobode nego što trenutno imaju na teritoriji Republike Srbije, a nadamo se svi zajedno da će se takvo stanje u narednom periodu znatno popraviti.

Vaša poruka čitaocima potala Akos.ba?

Sulejman Ugljanin: Moja poruka je jasna, bilo da se radi o Bošnjacima u Bosni i Hercegovini, dijaspori ili u Sandžaku – moramo biti jedinstveni. Ako budemo jedinstveni i ako jasno definiramo šta su to naši ciljevi, nećemo se morati plašiti za naš opstanak. Definiranjem zajedničkih ciljeva ćemo postići ono što želimo, a to je jedini put uspjeha za Bošnjake, ma gdje da se oni nalazili.

(Akos.ba 24. oktobar 2017)

Almir Mehonić: Bošnjacima treba sandžačka energija i bosanska mudrost

Almir Mehonić je bošnjački novinar iz Sandžaka koji trenutno živi u Luksemburgu. S Mehonićem smo razgovarali o bošnjačkoj emigraciji, položaju Bošnjaka u Srbiji, pitanju autonomije Sandžaka i drugim bitnim temama.

Početak bošnjačke emigracije mnogi vežu za agresiju na našu domovinu. Međutim, poznata je činjenica da su iseljavanja Bošnjaka počela znatno ranije. Da li su Bošnjaci, koji su otišli za vrijeme agresije, slabije integrirani u društvo zapadnih zemalja ili je taj proces napredovao?

Almir Mehonić: Bošnjačka emigracija svoje organiziranje počinje 1906. godine osnivanjem jednog bošnjačkog udruženja u SAD u državi Ilinoji, u isto vrijeme kada se u Bosni 1906. godine osniva prva bošnjačka stranka, Muslimanska narodna organizacija na čelu sa Alibegom Firdusom. Dakle, bošnjačka emigracija ima tradiciju od 111 godina svoga organiziranja, i u tom periodu je prošla različite faze. Jedna od bitnih je ona nakon 1945. i pojava jednog intelektualnog kruga oko časopisa Bosanski pogledi i Adil-bega Zulfikarpašića. U to periodu ta grupa intelektualaca, predvođena već pomenutim Zulfikarpašićem i Smailom Balićem, bila je možda zadnja i jedina brana totalnom zaboravu našeg narodnog imena Bošnjak. Niz je tekstova tih šesdesetih godina u Bosanskim pogledima, u ko-

jima oni podsjećaju na to ime i traže njegovo vraćanje. Znamo da je ta grupa intelektualaca i devedesetih godina učestvovala u političkom, kulturnom i nacionalnom preporodu Bošnjaka i vraćanju narodnog imena. Poslije agresije na BiH javlja se jedan novi talas među bošnjačkom emigracijom, ali ovaj put dajući joj jedan značajan organizacijski karakter. Naime, kao nikada u historiji naše emigracije, počinju se osnivati bošnjačka udruženja, organizacije, klubovi, produžnice, ali i džemati. Uporedo s tim, bošnjačka emigracija se integriše u države u kojima živi i na taj način daje još jedan kvalitativan impuls u svojoj bogatoj tradiciji. Od samog starta bošnjačka emigracija je odbacila dva negativna koncepta koja se javljau na njenoj periferiji, a to je koncept getoizacije i zatvaranja i koncept asimilacije i utapanja. Kao svoj centalni tok prihvaćen je koncept integracije s očuvanjem svog nacionalnog i vjerskog identiteta. Naravno da je na tom putu mnogo prepreka i izazova i naravno da se radi o jednoj teškoj i mukotrpnoj borbi. Danas je bošnjačka emigracija ključna prednost i resurs bošnjačke nacionalne politike i države. Nažalost, nedovoljno prepoznat i inkorporiran u državnu i nacionalnu politiku.

Možemo li govoriti o dovoljnoj nacionalnoj osviještenosti bošnjačkih iseljenika?

Almir Mehonić: Radi se o jednoj heterogenoj masi ljudi. No, mislim da se radi o sličnom procentu kao u našim domovinskim zemljama. Ono što nedostaje bošnjačkoj emigraciji jeste neka vrsta institucionalnog povezivanja i ukrupnjavanja. U ovom momentu ne postoji neka vrsta centralnog registra koji

bi imao i približne podatke o broju Bošnjaka u emigraciji ili makar broju organizacija i udruženja koja djeluju. Smatram to nedopustivim odnosom, prije svega države i probosanskih snaga u državi, jer te organizacije se mogu uvezati i usmjeriti da rade na promociji Bosne i na njenom očuvanju. Oni su jedna vrsta konzulata Bosne i nedopustivo je da država, političke i nacionalne institucije ne znaju za njih i nemaju nikakve kontakte s njima.

Vidljivo je unapređivanje i povezivanje odnosa između Sandžaka i Bosne i Hercegovine. Da li dijaspora ima zasluge povodom ovog pitanja?

Almir Mehonić: Bošnjačka emigracija posmatra Bosnu i Sandžak kao domovinske zemlje i od strateškog interesa je da postoje jake veze i komunikacija među njima. Naravno, sve to otežava ustavno uređenje BiH. Ipak, ono na čemu u ovom momentu treba insistirati jesu te kulturne relacije. One ne poznaju administrativne granice. Sandžak se ne smije osjetiti ostavljenim.

Kako komentirate trenutnu situaciju u Sandžaku i aktualiziranu ideju o autonomiji Sandžaka?

Almir Mehonić: Dosta sam pisao i govorio o Sandžaku. Već izvjesno vrijeme imamo na sceni nekoliko negativnih procesa koji su generirani iz Beograda i Podgorice. Prva je pojmovna neutralizacija Sandžaka i getoizacija samo na prostor tri opštine: Novi Pazar, Sjenicu i Tutin. Druga je, politička fragmentacija i konfrotacija, odnosno stvaranje nekoliko

međusobno suprostavljenih političkih partija u čijoj će se međusobnoj borbi zamagljivati suština sandžačkog pitanja. Treća je svođenje sandžačke regionalne politike na politiku nacionalne manjine, odnosno prihvatanje određenih narativa koji su samo u vezi s pravima Bošnjaka kao nacionalne manjine, kako ih definira Ustav Srbije. Forsiranjem ovih tema, mi se udaljavamo od sandžačke regionalne politike koja ne bi smjela biti samo bošnjačka. Zatim, umjesto da stvaramo sandžačke institucije, mi proizvodimo institucije i obilježja samo sandžačkih Bošnjaka. I četvrti proces je samoizolacija, odnosno prekidanje veza sa Sarajevom i BiH. Kroz razne vidove se žele sandžački Bošnjaci izolirati od sarajevske kulturne, univerzitetske, akademske i političke zajednice.

Kako je onda moguće izboriti autonomiju?

Almir Mehonić: Mi moramo naše želje staviti u realni politički kontekst. Ali isto tako, treba da znamo da se okolnosti mijenjaju i ono što danas izgleda nerealno, već sutra nije tako. Nažalost, sandžačko društvo je još u fazi formiranja, kao i kulturna, intelektualna, medijska i druge zajednice. Mi nismo uspjeli da podignemo infrastrukturu u Sandžaku, da povežemo sandžačke gradove i sela, da olakšamo komunikaciju. Nismo, od devedesete pa do danas, uspjeli napisati historiju Sandžaka, naše književnosti, kulture i tradicije, naše političke borbe za tu ideju koja traje preko 100 godina. Sve bi to utjecalo na zaokruživanje sandžačkog identiteta kao preduvjeta za zaokruživanje Sandžaka kao političke regije. Ipak, dobro je da u javnom diskursu živi ta ideja o autonomiji, ali je neophod-

no da nju prate konkretne akcije na terenu. I s druge strane, nije dobro da se u javnom diskursu ideja autonomije koristi samo kao sredstvo političke borbe sandžačkih stranaka, koje su u opoziciji beogradskom režimu, a kada postanu, u nekoj političkoj kombinatorici, dio vlasti, odmah ta priča prestaje. Mislim da ova generacija treba završiti neka kapitalna djela o historiji, kulturi, književnosti, politici Sandžaka, zatim spojiti autoputevima Sandžak s regionalnim centrima, izgraditi aerodrom u centralnom dijelu Sandžaka. Politička borba u ovom trenutku treba da bude fokusirana na vraćanje pojma Sandžak na njegovoj historijskoj teritoriji. Ovo je prvo poluvrijeme borbe za autonomiju. Bez ovih stvari sve ostalo je prazna i naivna priča ili pak demagogija.

Pa da li su Bošnjaci zaista nacionalna manjina?

Almir Mehonić: Mogu da prihvatim tu odrednicu kada govorimo o Srbiji, dakle o Bošnjacima u Beogradu, Novom Sadu, Subotici… Međutim, Bošnjaci u Sandžaku ne mogu biti nacionalna manjina. Mi smo na tom prostoru autohton narod i mi smo u Srbiju i Crnu Goru ušli zajedno s teritorijom, istina ne dobrovoljno. Želim ovo da podvučem, dakle, Bošnjaci nisu doselili u Srbiju, već su Srbija i Crna Gora zauzele određenu teritoriju na kojima su se nalazli Bošnjaci. Evo samo jedan ilustrativni primjer koliko je taj termin „nacionalna manjina“ neodrživ. Naime, po Zakonu sve političke partije Bošnjaka imaju pravo da se na lokalnim izborima kandidiraju kao stranke nacionalnih manjina i tako stječu pravo da nemaju izborni cenzus od 5%. I zamislite sad situaciju u Tutinu u kojem živi

98% Bošnjaka, gdje njihove stranke imaju pravo da učestvuju na izborima bez izbornog cenzusa, a stranke srpskog naroda imaju taj cenzus i tako bukvalno su onemogućene da uđu u lokalni parlament. Dakle, ako u ovom slučaju na nekome treba primjenjivati Zakon o nacionalnim manjinama, to su Srbi i srpske političke partije, konkretno u Tutinu.

Vaše poruka povodom 20. novembara, **Dana Sandžaka, čitaocima portala Akos.ba?**

Almir Mehonić: Sandžaklije treba manje da slijede lidere, a više ideje. Oni koji već moraju slijediti nekoga, neka slijede velikane koji nisu živi, kao što su Burdžović, Vukosavljević, Abdagić, jer mrtvi ne mogu griješiti. Ostalim čitaocima Akos.ba želim čestitati predstojeći 25. novembar, Dan državnosti naše BiH. Vidite, ZAVNO Sandžaka je formiran prije ZAVNO BiH, dakle Sandžaklije su bile brze nešto formirati, a Bosanci su mudriji da sačuvaju ono formirano, pošto je ZAVNO Sandžaka ukinut. Možda je pravi nacionalni bošnjački recept: sandžačka energija i bosanska mudrost i strpljivost.

(Akos.ba 20. novembar 2017)

BILJEŠKA O AUTORU

Admir Lisica rođen je 12. novembra 1991. godine u Sarajevu. Tokom 2014. godine uspješno je odbranio dodiplomski rad na Filozofskom fakultetu u Sarajevu na Odsjeku za historiju s temom *Ideja jugoslovenstva 1914-1918*. Iste godine upisuje master studiji, a u junu 2017. godine uspješno brani magistarsku tezu *Koncepcija rješenja državno-pravnog statusa Bosne i Hercegovine u muslimanskoj politici: 1878-1914* te tako stiče zvanje magistra historije. Tokom studiranja pisao je za više portala i listova u Bosni i Hercegovini, ali i van nje. Bio je član redakcije portala *Akos.ba*, a tokom dužeg angažmana na ovom portalu neki od njegovih tekstova su prevedeni na turski, arapski, engleski i poljski jezik. Saradnik je portala *Al Jazeera Balkans*, *Anadolu Agency* i bosanskohercegovačkog magazina *Stav*.

Knjigu možete naručiti pozivom
na broj telefona +387 61 379 698
ili skeniranjem koda ispod